

Grad Sombor

Profil zajednice

resursi
Resursi Lokalna
Energetika
samouprava Klima Sombor
Zapošljavanje Cene
Prirodni
Turizam
Zajednice i Telekomunikacije
Šumarstvo Geografski
tradicija Preduzeća
Galerije Restorani
Privreda kultурно Istorija
Poljoprivredni podaci
nasleđe Profil
Saobraćaj Industrija
Stanovništvo

Sadržaj

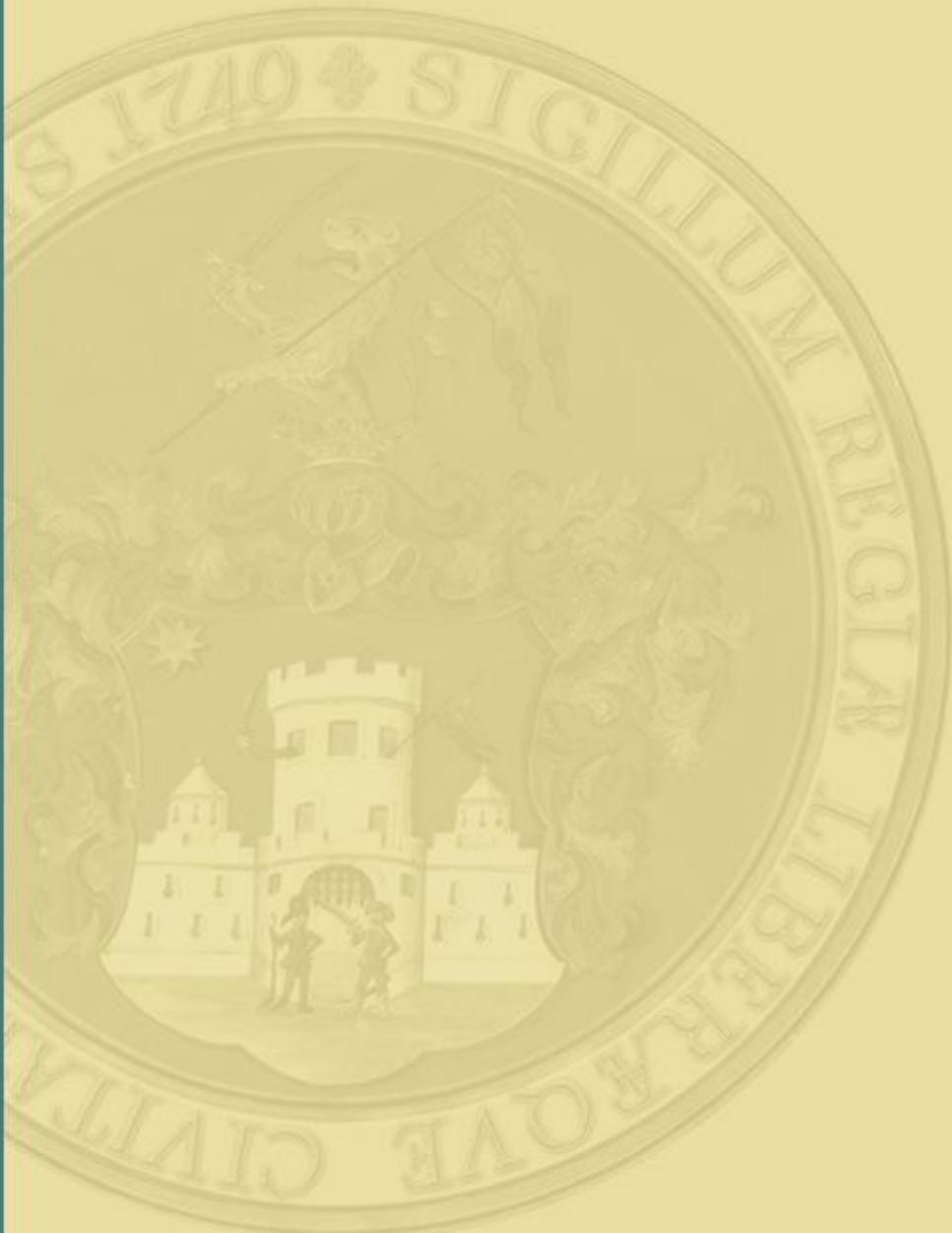
Lista tabela.....	5
1. Uvod	7
2. Osnovne karakteristike.....	12
2.1 Geografski položaj	13
2.2 Opšti podaci	14
2.3 Lokalna samouprava.....	16
2.4 Istorija, tradicija i kulturno nasleđe	19
3. Prirodni resursi.....	24
4. Ljudski resursi.....	29
4.1 Stanovništvo	30
4.2 Stanovništvo prema tipu naselja	31
4.3 Vitalni događaji.....	32
4.4 Stanovništvo prema bračnom stanju.....	33
4.5 Starosna struktura stanovništva.....	34
4.6 Polna struktura stanovništva	36
4.7 Etnička struktura stanovništva	37
4.8 Struktura stanovništva prema veroispovesti	38
4.9 Struktura stanovništva prema maternjem jeziku	39
4.10 Stanovništvo prema aktivnosti	40
4.11 Obrazovna struktura stanovništva	41
4.12 Domaćinstva i porodice	42
4.13 Migracije stanovništva	44
5. Stambeni resursi	47
5.1 Stambena statistika	48
5.2 Stambena izgradnja	54
6. Privreda.....	57
6.1 Privredna struktura po delatnostima	58
6.2 Poljoprivreda	60
6.3 Šumarstvo	63
6.4 Struktura izvoza i uvoza	64
6.5 Javne finansije	65
6.6 Javna komunalna preduzeća, javna preduzeća i ustanove	67
6.7 Finansijske institucije	69
6.8 Privredna komora	70
6.9 Investicije	71
6.9.1 Mogućnosti za ulaganje	72
6.9.2 Olakšice	74
6.9.3 Porezi	76
6.9.4 Proces izdavanja dozvola	77
7. Radna snaga.....	79
7.1 Broj i struktura zaposlenih	80
7.2 Zaposlenost po delatnostima	80
7.3 Prosečne zarade	81
7.4 Zapošljavanje	81
7.5 Nezaposlenost	82
7.6 Nezaposlenost prema stepenu obrazovanja	83
7.7 Nezaposlenost prema dužini čekanja	83
7.8 Nezaposlenost prema starosnoj strukturi	85
8. Javni resursi	86
8.1 Saobraćajna infrastruktura	87
8.1.1 Drumski saobraćaj i infrastruktura	87
8.1.2. Železnički saobraćaj i infrastruktura	88
8.1.3 Vazdušni saobraćaj i infrastruktura	88
8.1.4 Vodni saobraćaj i infrastruktura	88
8.1.5 Granični prelazi	89
8.2 Vodoprivredna infrastruktura	89
8.3. Energetska infrastruktura	89
8.3.1 Elektroenergetska infrastruktura	90
8.3.2 Termoenergetska infrastruktura	91
8.3.3 Gasna infrastruktura	92

8.4. Telekomunikaciona infrastruktura	93
8.5 Komunalna infrastruktura	94
8.5.1. Snabdevanje vodom	94
8.5.2 Odvođenje otpadnih i atmosferskih voda	95
8.6 Zdravstvena i socijalna zaštita	96
8.6.1 Zdravstvena zaštita	96
8.6.2 Socijalna zaštita	98
8.7 Obrazovni kapaciteti	100
9. Resursi životne sredine	104
9.1 Kvalitet vazduha	105
9.2 Kvalitet zemljišta	105
9.3 Kvalitet voda	105
9.4 Upravljanje čvrstim komunalnim otpadom	106
10. Turistički resursi	107
10.1 Kvantitativni pokazatelji	108
10.2 Turistički potencijali	109
11. Kvalitet života	111
11.1 Sportski sadržaji	112
11.2 Crkve i hramovi	118
11.3 Lokalni centri za okupljanje	120
11.4 Aktivnosti u kulturi (kulturne manifestacije, proslave, festivali, parade, svečanosti, koncerti)	127
11.5 Zabava i usluge	132
Restorani	132

Lista tabela

Tabela 1. Površina grada, oblasti, regiona i Republike, 2015.....	10
Tabela 2. Broj stanovnika i gustina naseljenosti u Gradu, oblasti, regionu i Republici, 2011.....	11
Tabela 3. Opšti podaci o naseljima i katastarskim opštinama, 2015.....	14
Tabela 4. Podaci o naseljima (tip naselja, broj stanovnika i površina), 2011.....	14
Tabela 5. Spisak naselja i pripadajućih katastarskih opština, 2015.....	15
Tabela 6. Spisak mesnih zajednica, 2017.....	15
Tabela 7: Odbornici Skupštine Grada izabrani na izborima održanim 24.04.2016. godine	16
Tabela 8. Klimatski pokazatelji, 2012.....	26
Tabela 9. Uporedni pregled broja stanovnika, 2011.....	30
Tabela 10. Broj stanovnika u prigradskim naseljima na teritoriji Grada Sombora, 2011.....	31
Tabela 11. Struktura stanovništva prema tipu naselja, 2011.....	32
Tabela 12. Vitalni događaji, 2015.....	32
Tabela 13. Struktura stanovništva starog 15+ godina prema bračnom stanju i polu, Sombor, 2011.....	33
Tabela 14. Struktura stanovništva starog 15+ godina prema bračnom stanju i polu, ostala naselja, 2011.....	33
Tabela 15. Struktura ženskog stanovništva starog 15+ godina prema broju živorodene dece, 2011.....	34
Tabela 16. Struktura stanovništva prema starosti i polu, 2011.....	34
Tabela 17. Starosni indikatori stanovništva, 2011. i 2015 (izmene su iz 2015.....	35
Tabela 18. Polna struktura stanovništva, 2011.....	36
Tabela 19. Struktura stanovništva prema etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti, 2011.....	37
Tabela 20. Struktura stanovništva prema veroispovesti, 2011.....	38
Tabela 21. Struktura stanovništva prema maternjem jeziku, 2011.....	39
Tabela 22. Struktura stanovništva prema aktivnosti i polu, 2011.....	40
Tabela 23. Osobe sa invaliditetom prema vrsti problema, 2011.....	40
Tabela 24. Stanovništvo staro 15+ godina prema kompjuterskoj pismenosti, 2011.....	41
Tabela 25. Struktura stanovništva starog 15+ godina prema školskoj spremi, 2011.....	41
Tabela 26. Struktura domaćinstava prema broju članova, 2011.....	42
Tabela 27. Domaćinstva prema broju članova po naseljima na teritoriji Grada Sombora, 2011.....	43
Tabela 28. Domaćinstva prema tipu naselja na teritoriji grada Sombora, 2011.....	43
Tabela 29. Stanovništvo prema migratornim obeležjima, 2011.....	44
Tabela 30. Dosedjeno stanovništvo prema vremenu doseljenja, 1980 - 2006+.....	44
Tabela 31. Dosedjeno stanovništvo prema području sa kojeg se doselilo i vremenu doseljenja, 2011.....	45
Tabela 32. Dnevne migracije aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje, učenika i studenata, 2011.....	46
Tabela 33. Dnevne migracije aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje, učenika i studenata na teritoriji grada Sombora, 2011.....	46
Tabela 34. Broj i površina stambenih jedinica i stanova prema osnovu korišćenja, 2011.....	48
Tabela 35. Broj stambenih jedinica i stanova prema osnovu korišćenja, grad i naseljena mesta, 2011.....	48
Tabela 36. Stambene jedinice prema broju domaćinstava i lica, 2011.....	50
Tabela 37. Stambene jedinice prema broju domaćinstava i lica, grad i naseljena mesta, 2011.....	50
Tabela 38. Nastanjeni stanovi prema broju domaćinstava, 2011.....	51
Tabela 39. Nastanjeni stanovi prema broju soba, 2011.....	51
Tabela 40. Nastanjeni stanovi prema površini stana po licu, grad i naseljena mesta, 2011.....	52
Tabela 41. Nastanjeni stanovi prema površini stana po licu, 2011.....	52
Tabela 42. Nastanjeni stanovi prema broju soba po licu, grad i naseljena mesta, 2011.....	52
Tabela 43. Ukupna i prosečna površina u m ² nastanjenih stanova prema broju soba, 2011.....	53
Tabela 44. Nastanjeni stanovi prema broju soba po licu, 2011.....	53
Tabela 45. Cene stanova novogradnje, I polugodište 2016.....	54
Tabela 46. Broj stanova za stalno stanovanje prema broju soba, 2011.....	54
Tabela 47. Broj stanova za stalno stanovanje prema površini, 2011.....	54
Tabela 48. Broj stanova prema svojini i osnovu po kojem domaćinstvo koristi stan, 2011.....	55
Tabela 49. Ukupan broj stanova prema opremljenosti instalacijama 2011.....	55
Tabela 50. Broj stanova prema opremljenosti instalacijama i pomoćne prostorije u stanovima, 2011.....	56
Tabela 51. Struktura preduzeća (privredna društva i preduzetnici) po sektorima delatnosti na teritoriji Grada Sombora, 2016. godina	58
Tabela 52. Preduzeća prema veličini 2016.....	59
Tabela 53. Preduzeća prema prihodu 2016.....	59
Tabela 54. Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po katastarskim opštinama i kulturama, Sombor, 2015.....	60
Tabela 55. Površine poljoprivrednog zemljišta po klasama i kulturama u m ² , 2015.....	61
Tabela 56. Gazdinstva prema veličini korišćenog poljoprivrednog zemljišta, Grad Sombor, 2012.....	62
Tabela 57. Proizvodnja pojedinih ratarskih kultura, industrijskog, povrtnog i krmnog bilja, 2011.....	62
Tabela 58. Površina pod voćnjacima i vinogradima u Gradu Somboru, 2012.....	63

Tabela 59. Prodaja i otkup poljoprivrednih proizvoda, 2011	63
Tabela 60. Pošumljene površine i posećena drvna masa, 2015.....	63
Tabela 61. Struktura izvoza i uvoza, septembar 2016.	64
Tabela 62. Najveći IZVOZ prema destinaciji	64
Tabela 63. Najveći UVOZ prema destinaciji	64
Tabela 64. Struktura prihoda budžeta, 2015.	65
Tabela 65. Struktura rashoda budžeta Grada Sombora, 2015.	66
Tabela 66. Spisak javnih komunalnih preduzeća kojima je osnivač Grad Sombor	67
Tabela 67. Spisak javnih preduzeća kojima je osnivač Grad Sombor	67
Tabela 68. Spisak ustanova	68
Tabela 69. Spisak poslovnih banaka, 2017.	69
Tabela 70. Spisak osiguravajućih društava, 2016.	70
Tabela 71. Najznačajnije strane investicije u Gradu Somboru od 2000. do 2016. godine	71
Tabela 72. Korisnici industrijske zone	73
Tabela 73. Zaposleni, godišnji prosek 2015. – RZS str 150.....	80
Tabela 74. Zaposleni po sektorima delatnosti, godišnji prosek 2015.	80
Tabela 75. Prosečne zarade u RSD, godišnji prosek 2016 i kumulativno za prva tri kvartala 2017.	81
Tabela 76. Struktura zapošljavanja, 2015.	81
Tabela 77. Nezaposlena lica po podacima NSZ. Podaci za Grad Sombor i Zapadnobački okrug su iz januara 2018, a za Vojvodinu i R Srbiju za celu 2015.g.	82
Tabela 78. Broj i polna struktura nezaposlenih, pregled po godinama.	82
Tabela 79. Nezaposleni prema stepenu obrazovanja i polu - Grad Sombor, januar 2018.	83
Tabela 81. Nezaposleni prema dužini čekanja, januar 2018.....	83
Tabela 82. Nezaposleni prema starosnoj strukturi, januar 2018.	85
Tabela 83. Dužina puteva, 2015.....	87
Tabela 84. Cene isporuke toplothe energije koje primenjuje JKP "Energana" Sombor, 2017.....	91
Tabela 85. Cene prirodnog gasa za javno snabdevanje DOO "Sombor-gas" - Sombor, od 1.9.2017.....	92
Tabela 86. Cena vode, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda, JKP "Vodokanal", 2017.....	94
Tabela 87. Karakteristični podaci o PPOV u Rokovcima	95
Tabela 88. Bolnički kapaciteti	96
Tabela 89. Ukupan broj korisnika usluga i prava tokom 2015. godine.....	98
Tabela 90. Spisak osnovnih, srednjih i visokih škola	100
Tabela 91a. Ulaganja u obrazovanje na teritoriji Grada Sombora, 2016.	101
Tabela 91b. Ulaganja u obrazovanje na teritoriji Grada Sombora, 2017.	101
Tabela 92. Ustanove za decu predškolskog uzrasta, 2014/15.....	102
Tabela 93. Redovne osnovne i srednje škole, 2014/15.	102
Tabela 94. Visoke škole i fakulteti, 2014/15.	102
Tabela 95. Broj i struktura turista i ostvarenih turističkih noćenja, 2015.	108
Tabela 96. Smeštajni kapaciteti, 2015.....	108

1. *Uvod*

Profil zajednice je sveobuhvatni statistički i analitički prikaz društvenog i privrednog ambijenta Grada Sombora. Sadrži podatke i činjenice koji su merljivi i jasni. Profil zajednice pruža mogućnost lakog i jednostavnog sagledavanja potencijala i mogućnosti Grada Sombora.

Profil zajednice ima za cilj da posluži kao osnova za praćenje realizacije ciljeva utvrđenih Strategijom održivog razvoja Grada Sombora.

Tokom izrade Profila zajednice korišćeni su podaci: Republičkog zavoda za statistiku (www.stat.gov.rs), Republičkog hidrometeorološkog zavoda (www.hidmet.gov.rs), Agencije za privredne registre (www.apr.gov.rs), Regionalne privredne komore Sombor (www.rpksonbor.co.rs), Republičkog geodetskog zavoda - Služba za katastar nepokretnosti Sombor (www.rgz.gov.rs), Uprave za trezor (www.trezor.gov.rs), Narodne banke Srbije (www.nbs.rs), NALED - Nacionalne alijanse za lokalni ekonomski razvoj (www.naled-serbia.org), Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (www.gradjevinskedozvole.rs), Nacionalne službe za zapošljavanje – Filijala Sombor (www.nsz.gov.rs), "Sombor-gas" DOO Sombor (www.sombor-gas.rs), Opšte bolnice "dr Radivoj Simonović" Sombor (www.bolnicasombor.org.rs), Bioskopa Ernest Bošnjak Sombor (www.bioskop-sombor.com), javnih preduzeća, javnih komunalnih preduzeća i ustanova kojima je osnivač Grad Sombor, te podaci nadleženih odeljenja Gradske uprave grada Sombora.

Sombor i njegov atar su na dnu basena nekadašnjeg Panonskog mora, omeđeni na karti Evrope sa $16^{\circ} 31'$ i $17^{\circ} 06' 30''$ istočne geografske dužine i $46^{\circ} 34' 15''$ i $46^{\circ} 03' 20''$ severne geografske širine.

Sa istoka atar je omeđen Telečkom visijom, zapadnu granicu čini reka Dunav, deleći ga od Hrvatske, na severu se graniči sa Mađarskom, a na jugu je otvoren prema unutrašnjosti Srbije. Prosečna nadmorska visina somborskog atara je 90 m. 175 km jugoistočno od Sombora nalazi se Beograd, 220 km severno je Budimpešta, a 400 km prema severozapadu je Beč.

Grad Sombor prostire se na ukupnoj površini od 1.216 km² a prema popisu stanovništva iz 2011. godine ima ukupno 85.903 stanovnika. Sastoji se od gradskog naselja Sombor sa 14 salaških naselja, koja su posebna osobenost ovoga kraja, ukupne površine 289 km² i 47.623 stanovnika, i još 15 naseljenih mesta ukupne površine 927 km² i 38.280 stanovnika.

Salaška naselja u Somboru:

1. **Bilić** se nalazi osam do deset kilometara severno od grada, duž asfaltiranog puta Sombor - Obzir (zapadni deo) - Bilić - Rančevo - Stanišić. Kuće su prilično ušorene, ali ih ima razbacano i u polju, kao što i po nekoliko salaša čine malene zaseoke. Ovaj deo atara od davnina je bio pod vodom. Zemlja je pretvorena u slatinu i sa njene paše se dobija odlično ovčje mleko za spravljanje poznatog somborskog sira.
2. **Bukovac** je najveće salaško naselje. Nalazi se južno od grada, prema Apatinu i Prigrevici, od Apatinskog puta prema Čičovima. Bukovac je danas sa Somborom fizički povezan mostom preko Velikog bačkog kanala.
3. **Čičovi** su južno od Sombora, udaljeni od grada pet do šest kilometara, preko Velikog bačkog kanala, uz novi kanal Dunav-Tisa-Dunav, koji je kopan oko 1964. godine. Ovo je jako staro naselje koje po nazivu podseća na crnogorsko pleme Čice.
4. **Gradina** se sve do skoro delila na dve, na Istočnu i na Zapadnu Gradinu. Istočna Gradina je današnje naselje duž Sivačkog letnjeg puta i u međuprostoru od Velikog bačkog kanala do druma Sombor-Kljajićevo. To je današnja Gradina,. Zapadna Gradina je u stvari nekadašnji i današnji Žarkovac. Naziv salaša potiče od slovenske reči koja označava utvrđenje ili prostor oko njega.
5. **Kruševlje** danas takoreći više ne postoji. Ostaci svega nekoliko kuća nalaze se na polovini puta između Gakova i Stanišića, a severno od Rančeva. Selo se počelo gasiti 1944. godine, kada su ga napustili Nemci, povlačeći se iz ovih krajeva sa nemačkom vojskom. Nekada je bilo jedno od najbogatijih sela, vrlo živopisno i za ono doba savremeno. U njemu su po određenim periodima živele gotovo sve nacionalne zajednice ove teritorije. Registrovano je čak i u turskim zapisima, a postoje i istorijske zabeleške u kojima se tvrdi da su tu između 14. i 16. veka boravili srpski nomadi - stočari, koji su potrebe privremenog boravka ovde gradili kolibe.
6. **Lenija** se nalazi na prostoru između puteva Sombor - Kljajićevo i Sombor - Čonoplja, ali je bliže putu za Kljajićevo, s kojim se paralelno pruža u pravcu istok-zapad. Lenija je ušoreno salaško naselje i većina kuća su samo sa jedne strane nekadašnjeg starog pačirskog letnjeg puta, danas nazivan Denčanski. Lenija počinje iza Velikog pravoslavnog groblja i prostire se do oboda Čonoplje i Kljajićeva,
7. **Lugovo** se prostire južno od grada, na drumu Sombor - Stapar, počev od četvrtog i petog do osmog i devetog kilometra, sa obe strane puta. Pripadaju mu i Šiđani koji se nalaze levo od druma Sombor - Stapar, Može se kazati da Lugumerci počinju od kudeljare „Napredak“, koja je izgrađena 1947. i 1948. godine.
8. **Salaši Milčić ili Milčići**, kako se čuje u običnom govoru, nalaze se na severu, tačnije severozapadu. Naselje je ušoreno, skoro kuća do kuće, kao da je selo. Usred salaša je škola.
9. **Nenadić** se nalazi na drumu Sombor - Gakovo, udaljen od grada pet do osam kilometara, jer se salaši "istežu" u pravcu sever - jug, ali ih ima razbacanih i u njivama. Nenadić je gotovo "srastao" sa gradom, jer je stambena izgradnja prilična i novi stanovnici koji ovde kupuju zemlju ili se zapošljavaju u Somboru sve više naselje primiču gradu.

- 10. Salaši Obzir** se nalaze severno od Sombora, udaljeni šest i sedam kilometara. Zbog položaja naselja nekad se govorilo o Istočnom i Zapadnom Obziru. Istočni Obzir je deo salaša koji je duž druma Sombor - Svetozar Miletić, do zgrade škole koja se nalazi u sredini naselja, a od škole pa prema putu Sombor - Bilić je Zapadni Obzir. Svi salaši su načičkani u jednom redu, u jednom nizu, prema severu, a prozori im gledaju na jug. Obzirčani su potomci stanovnika Đurđina, koji su se na sadašnji prostor Obzira spustili posle 1749. godine, kada je Sombor proglašen za slobodni i kraljevski grad. Kako poveljom Marije Terezije nije predviđeno da i Đurđin bude u sklopu nove somborske uprave, njegovi stanovnici su se preselili bliže gradu, ne želeći da potpadnu pod vlast Miletićana, čiji bi trebalo da postanu kmetovi, pošto je u Lemešu plemstvo uživalo preko pedeset porodica.
- 11. Radojevići** su malo glomaznije i prilično raštrkano područje što se tiče njegove urbanizacije. Teško je odrediti gde počinje i gde se završava. Radojevići su istočno od Sombora, počinju od Gradine i prostiru se do oboda Sivca. Radojevići su svojevremeno obuhvatili više lokaliteta, kao što su Kovačići, Beljanski, Vukićevići, Ovcini, Sotini, Radojevići, Birvalski. Na prostoru današnjeg naselja tokom XVIII veka nalazila su se starija naselja Kula i Preradović. Tu je nekad postojala i rečica Kolubara. Posle kopanja kanala ona je nestala, ali je ostala bara Kolubara.
- 12. Rančevo** je severno od Sombora oko dvanaest kilometara i do njega se stiže delom kamenim putem Sombor - Obzir - Bilić, a od Bilića letnjim putem preko slatinaste zemlje i livade. Uz Rančevo put produžava do Stanišića. Ovi salaši su grupisani kao selo, sa nekoliko zaseoka kao što su Strilići i Relići. Severozapadno od Rančeva je Gakovo. Rančevo je uvek bilo opkoljeno vodom po nekoliko meseci godišnje, kada je bilo nemoguće prići ni salašima ni gradu. Zemlja je usled ispiranja na velikom delu atara postala slatinasta, „bela zemlja“. Sa „bele zemlje“ je do Prvog svetskog rata skidana slatinasta so (zvana slanik), koja je korišćena za spravljanje sapuna. So se sakupljala u ranim jutarnjim satima dok je vlaga. Na površini zemlje bila je debela i do jednog centimetra. Sapun pravljen od nje smatran je nadaleko najboljim. Po suncu se so nije „brala“, pošto otvrđne i kristali se raspadaju u ruci..
- 13. Šaponje** se nalaze na oko 2km od Čonoplje a na oko 10 km od Sombora, s leve strane puta Sombor - Čonoplja. Salaši su razbacani, ali ipak grupisani, kao u zaseoke. Ovde ima slatinaste zemlje, naročito prema Milčiću. Za ovu zemlju se kaže i da je podvodna.
- 14. Žarkovac** je udaljen od grada deset i jedanaest kilometara, u jugoistočnom pravcu. Do salaša se dolazi putem Sombor - Lugovo - Stapar. Uz sam Veliki bački kanal, severozapadno od Žarkovca, na oko kilometar udaljenosti nalazi se uzvišenje nazvano Klisa. Ono pripada Žarkovcu. Njena nadmorska visina je 93 metra. Ovde su posle drugog svetskog rata vršena arheološka iskopavanja i pronađeno je mnogo grobova. Po načinu sahrane, i činjenice da su pokojnici bili u drvenim sanducima, zaključuje se da je Klisa pre 700 do 800 godina bilo hrišćansko naselje, pa čak da se na Klisi nalazila i hrišćanska parohija.

Teritorija Grada Sombora prostire se na površini od 1.216 km², što iznosi 5,63% teritorije AP Vojvodine, odnosno 1,37% teritorije Republike Srbije. Prema svojoj površini Grad Sombor je druga administrativna jedinica po veličini u AP Vojvodini, odmah iza Zrenjanina, a sa ukupno 85.903 stanovnika, prema popisu iz 2011. godine, predstavlja četvrtu najbrojniju opština u AP Vojvodini, odmah iza Novog Sada, Subotice i Pančeva.

Sombor je ujedno i administrativni centar Zapadnobačkog okruga.

Tabela 1. Površina grada, oblasti, regiona i Republike, 2015.

Teritorija	Udeo površine u ukupnoj površini (%)			
	Površina (km ²)	Zapadnobačke oblasti	Regiona Vojvodine	Republike Srbije
Grad Sombor	1.216	48,87	5,63	1,37
Zapadnobačka oblast	2.488	100,00	11,51	2,81
Region Vojvodine	21.614		100,00	24,42
Republika Srbija	88.499			100,00

Izvor: RZS

Sombor, za koji se i danas ne zna da li je park u gradu ili grad u parku, nalaze se drvoredi američkog koprivića donetog iz Misisipija, poznatog i kao bođoš. Trostruki i četverostruki drvoredi obeležavaju strogi centar grada i četiri venca koji ga opasuju. Drvoredi su zasađeni početkom XX veka, u doba tadašnjeg gradonačelnika dr Čihaš Benea, koji nije slučajno odabrao baš *Celtis Occidentalis* za osnovnu vrstu somborskih drvoreda. U borbi protiv ravnicaške prašine, biološka svojstva bođoša pokazala su se izuzetno dobro. Prebrodili prvi 5-6 godina sporog rasta, bođoš izrasta u snažno stablo moćne krošnje sa grubom, hrapavom lismom masom koja idealno apsorbuje prašinu, buku i gasove. Pokazalo se da ne zahteva naročitu negu i nije zahtevno za održavanje. Bođoš je danas gotovo simbol Sombora.

Tabela 2. Broj stanovnika i gustina naseljenosti u Gradu, oblasti, regionu i Republici, 2011.

Teritorija	Udeo u ukupnom broju stanovnika (%)				Gustina naseljenosti (broj stanovnika/km ²)
	Broj stanovnika	Zapadnobačke oblasti	Regiona Vojvodine	Republike Srbije	
Grad Sombor	85.903	45,67	4,45	1,20	74
Zapadnobačka oblast	188.087	100,00	9,74	2,62	79
Region Vojvodine	1.931.809		100,00	26,88	90
Republika Srbija	7.186.862			100,00	82

Izvor: RZS

2. Osnovne karakteristike

2.1 Geografski položaj

Grad Sombor nalazi se na krajnjem severo-zapadu Republike Srbije. Teritorija grada se graniči sa susednim državama Republikom Hrvatskom i Republikom Mađarskom. Zapadna granica, prema Republici Hrvatskoj još nije utvrđena, jer je granica bila definisana maticom Dunava. Kako je tokom vekova Dunav menjao svoje korito, a granica zadržana na prvobitnoj trasi, tako se ona samo delimično poklapa sa današnjim koritom Dunava. Severna granica Grada Sombora je prema Republici Mađarskoj. Istočna granica Grada Sombora je prema opština Subotica i Bačka Topola, jugoistočna prema opštini Kula, a južna i jugozapadna prema opština Odžaci i Apatin.

Nekoliko opredeljujućih činilaca čine teritoriju Grada Sombora privlačnom za strane investicije. Na prvom mestu je blizina granica (oko 25 km) Republike Hrvatske i Republike Mađarske. Teritorija Grada Sombora graniči se sa Koridorom 7, tj. rekom Dunav. Koridor 10 udaljen je 60 km od Grada Sombora.

Rezervat biosfere „Mura-Drava-Dunav“ delom se nalazi i na teritoriji Grada Sombora.

Rezervat biosfere „Bačko Podunavlje“ upisan je na UNESCO listu rezervata biosfere, u okviru programa „Čovek i biosfera“ kojim se promoviše koncept održivog razvoja. U okviru Bačkog Podunavlja nalazi se specijalni rezervat prirode "Gornje Podunavlje", koji predstavlja jednu od poslednjih oaza izvorne prirode Panonije, nekada rasprostranjenih ritova, bara i močvara u Podunavlju, koji su danas usled meliorativnih i hidrotehničkih zahvata svedeni na uske fragmentarne pojaseve uz reku. Područje je složeni mozaik različitih ekosistema (barskih, močvarnih, vodenih, livadskih, žbunastih, šumskih) koji čine jedinstvenu celinu o čemu govori tesna povezanost staništa, zajednica, populacija i ekosistema sa brojnim prelaznim tipovima. Rezervat predstavlja ogroman turistički potencijal Grada Sombora.

Geografski položaj Sombora i Srbije u Evropi

Izvor: www.sombor.rs

Teritoriju Grada Sombora karakteriše izrazito ravničarsko područje od reke Dunav na Zapadu i u centralnom delu i blago nagnuto (zatalasano brežuljkasto) područje sa Telečkom visoravni na istoku, sa prosečnom nadmorskom visinom od 90 m.

2.2 Opšti podaci

Grad Sombor prostire se na 17 katastarskih opština i to: Rastina, Alekса Šantić, Gakovo, Bački Breg, Telečka, Sombor, Doroslovo, Kolut, Riđica, Svetozar Miletić, Stanišić, Bački Monoštor, Stapar, Bezdan, Kljajićevo i Čonoplja. Ukupna površina opština je 117,722 ha 36 ari 90 m², a prosečna veličina katastarske opštine iznosi 71,53 km².

Tabela 3. Opšti podaci o naseljima i katastarskim opštinama, 2015.

	Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Ukupan broj naselja	16	37	467	6158
Broj gradskih naselja	1	4	52	195
Broj ostalih naselja	15	33	415	4.417
Prosečna veličina naselja u km²	76,00	67,24	46,26	19,19
Broj katastarskih opština	17	37	446	5.821
Prosečna veličina katastarske opštine u km²	71,53	67,24	48,22	15,20

Izvor: RZS

Tabela 4. Podaci o naseljima (tip naselja, broj stanovnika i površina), 2011.

Redni broj	Naziv naseljenog mesta	Tip naselja	Broj stanovnika	Udeo u ukupnom broju stanovnika na teritoriji Grada Sombora (%)	Površina (km ²)	Udeo u ukupnoj površini na teritoriji Grada Sombora (%)
1	Alekса Šantić	Ostalo	1.770	2,06	53	4,36
2	Bački Breg	Ostalo	1.140	1,33	33	2,71
3	Bački Monoštor	Ostalo	3.485	4,06	98	8,06
4	Bezdan	Ostalo	4.623	5,38	80	6,58
5	Gakovo	Ostalo	1.810	2,11	46	3,78
6	Doroslovo	Ostalo	1.497	1,74	41	3,37
7	Kljajićevo	Ostalo	5.045	5,87	77	6,33
8	Kolut	Ostalo	1.327	1,54	70	5,76
9	Rastina	Ostalo	411	0,48	23	1,89
10	Riđica	Ostalo	2.011	2,34	60	4,93
11	Svetozar Miletić	Ostalo	2.746	3,20	60	4,93
12	Stanišić	Ostalo	3.987	4,64	93	7,65
13	Stapar	Ostalo	3.282	3,82	83	6,83
14	Telečka	Ostalo	1.720	2,00	33	2,71
15	Čonoplja	Ostalo	3.426	3,99	77	6,33
16	Sombor	Gradsko	47.623	55,44	289	23,77

Izvor: RZS

Tabela 5. Spisak naselja i pripadajućih katastarskih opština, 2015.

Redni broj	Naseljeno mesto	Katastarska opština
1.	Rastina	Rastina
2.	Aleksa Šantić	Aleksa Šantić
3.	Gakovo	Gakovo
4.	Bački Breg	Bački Breg
5.	Telečka	Telečka
6.	Sombor	Sombor -1
7.	Doroslovo	Doroslovo
8.	Sombor	Sombor-2
9.	Kolut	Kolut
10.	Riđica	Riđica
11.	Svetozar Miletić	Svetozar Miletić
12.	Stanišić	Stanišić
13.	Bački Monoštor	Bački Monoštor
14.	Stapar	Stapar
15.	Bezdan	Bezdan
16.	Kljajićevo	Kljajićevo
17.	Čonoplja	Čonoplja

Izvor: RZS

Na području Grada Sombora postoji 22 mesne zajednice. Sam Grad ima 7 mesnih zajednica i to: Venac, Mlake, Crvenka, Gornja Varoš, Selenča, Stara Selenča i Nova Selenča dok su ostalih 15 u naseljenim mestima.

Tabela 6. Spisak mesnih zajednica, 2017.

Redni broj	Mesna zajednica	Naselje kojem pripada MZ	Adresa	Broj telefona
1	“Venac”	Sombor	Kralja Petra I 18/1	025/414-051
2	“Mlake”	Sombor	Beogradska 31	025/483-137
3	“Crvenka”	Sombor	Konjovićeva 1	025/413-968
4	“Gornja Varoš”	Sombor	XII Vojvođanske udarne brigade 57	025/460-321
5	“Selenča”	Sombor	Sončanski put 24	025/412-058
6	“Stara Selenča”	Sombor	Dalmatinska 10	025/424-978
7	“Nova Selenča”	Sombor	Sončanski put 24	025/422-766
8	“Aleksa Šantić”	Aleksa Šantić	Solunskih dobrovoljaca 29	025/5838-380
9	“Bački Breg”	Bački Breg	Jugoslovenska 20	025/809-013
10	„Bački Monoštor”	Bački Monoštor	I. G. Kovačića 26	025/807-504
11	“Bezdan”	Bezdan	Žrtava fašizma 3	025/810-212
12	“Gakovo”	Gakovo	Kralja Petra I 68	025/866-606
13	“Doroslovo”	Doroslovo	Nikole Tesle 61	025/5862-610
14	“Kljajićevo”	Kljajićevo	Ive Lole Ribara 76	025/852-560
15	“Kolut”	Kolut	Trg Boraca bb	025/804-226
16	“Rastina”	Rastina	Solunskih boraca 4	025/858-983
17	“Riđica”	Riđica	Svetog Save 52	025/856-198
18	“Svetozar Miletić”	Svetozar Miletić	Dositeja Obradovića 3	025/840-015
19	“Stanišić”	Stanišić	Oslobodenja 85	025/830-097
20	“Stapar”	Stapar	Karađorđev plac 95	025/5827-734
21	“Telečka”	Telečka	Trg oslobođenja 1	025/864-001
22	“Čonoplja”	Čonoplja	Nikole Tesle 21	025/844-050

2.3 Lokalna samouprava

Skupština grada je najviši organ Grada, koju čine odbornici koje biraju građani na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, na mandatni period od 4 godine, u skladu sa Ustavom, zakonom i Statutom. Skupština ima 61 odbornika. Skupština ima predsednika i zamenika predsednika koji se biraju i razrešavaju u skladu sa zakonom, kao i sekretara koji se stara o obavljanju stručnih poslova u vezi sa sazivanjem i održavanjem sednica Skupštine i njenih radnih tela i rukovodi administrativnim poslovima vezanim za njihov rad. Skupština Grada formira radna tela: odbore, komisije i savete.

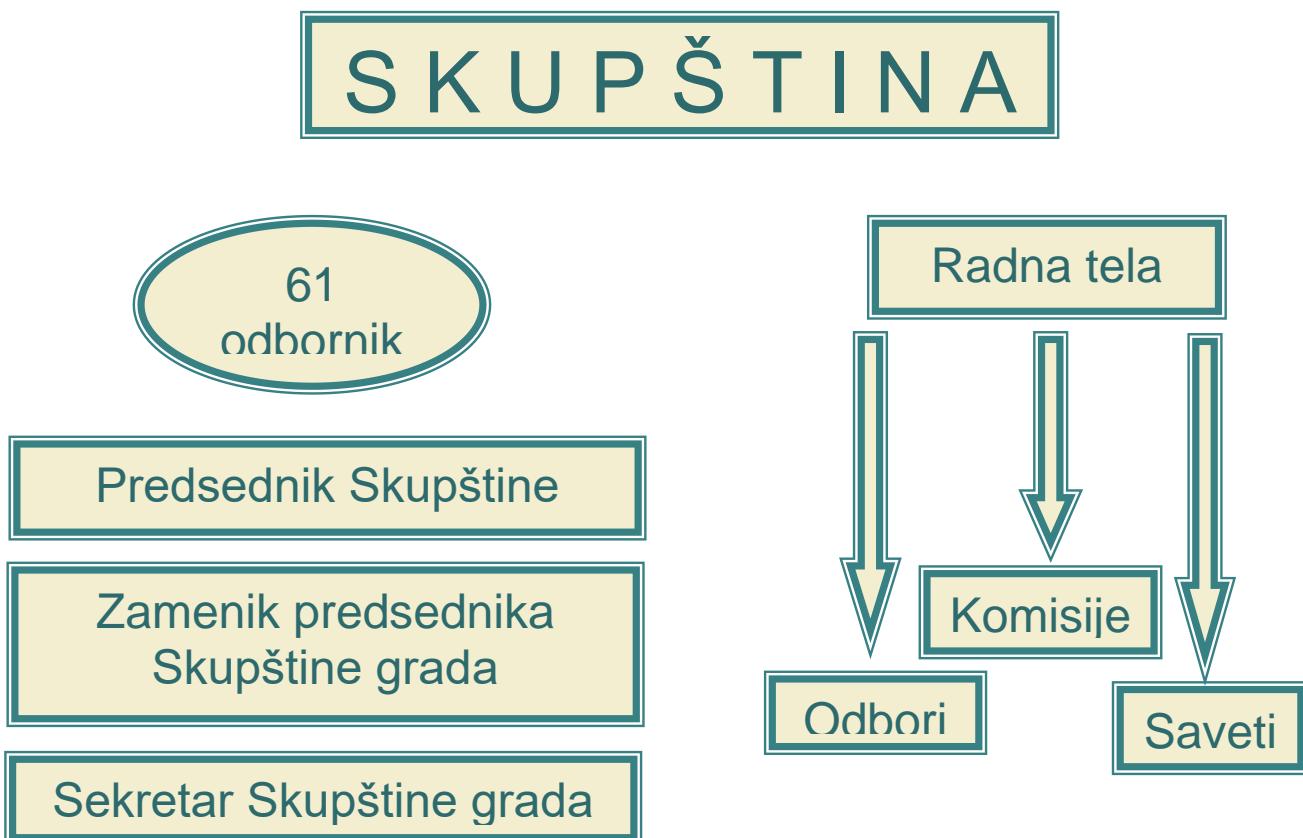
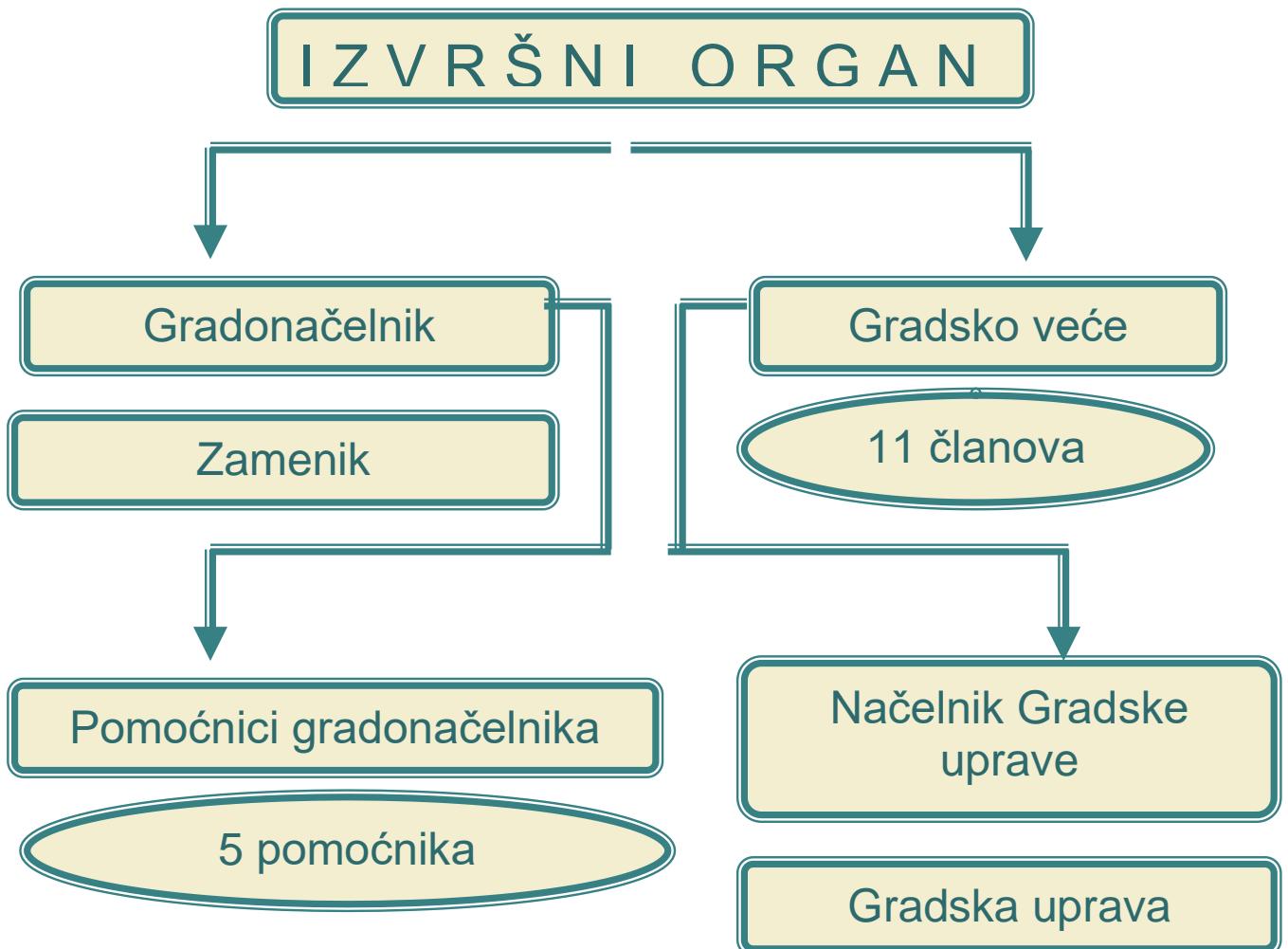

Tabela 7: Odbornici Skupštine Grada izabrani na izborima održanim 24.04.2016. godine

Izborna lista	Ukupan broj odbornika u Skupštini grada Sombora	Ukupan broj žena odbornika u Skupštini grada Sombora
Aleksandar Vučić - Srbija pobeduje	30	10
Sombor u srcu – SPO	4	2
„Ivica Dačić - Socijalistička partija Srbije (SPS), Jedinstvena Srbija (JS)“	6	1
Dr Vojislav Šešelj – Srpska radikalna stranka	5	1
Vajdasági Magyar Szövetség - Pásztor István – Savez vojvođanskih Mađara - Ištvan Pastor	3	3
Dušan Jović – "Sombor za sve"	4	1
"Složno demokratski - Demokratska stranka (Nova, SDS, LDP, VP, DSHV)"	4	1
VMDK – Magyar Mozgalom – Hogy változtassunk! –DZVM – Mađarski pokret – Za promene!	1	0
Srpsko-ruski pokret – Dr Dunja Prokić	1	1
“Dosta je bilo – Saša Radulović“	3	1
UKUPNO:	61	21

Gradonačelnika bira Skupština iz reda odbornika. Gradonačelnik ima zamenika, koji ga zamenjuje u slučaju njegove odsutnosti i sprečenosti da obavlja svoju dužnost. Gradonačelnik i zamenik gradonačelnika su na stalnom radu. Za vršenje određenih poslova gradonačelnik može postaviti i razrešiti pet pomoćnika.

Gradsko veće čine gradonačelnik, zamenik gradonačelnika i 9 članova Gradskog veća.

Gradskom upravom kao jedinstvenim organom rukovodi načelnik.

Načelnik Gradske uprave ima zamenika koji ga zamenjuje u slučaju njegove odsutnosti i sprečenosti da obavlja svoju dužnost.

Organizacione jedinice u okviru Gradske uprave

GRADSKA UPRAVA

Odeljenje za skupštinske i izvršne poslove

Odeljenje za opštu upravu

Odeljenje za društvene delatnosti

Odeljenje za obrazovanje

Odeljenje za finansije

Odeljenje lokalne poreske administracije

Odeljenje za privredu, turizam i lokalni ekonomski razvoj

Odeljenje za komunalne delatnosti, imovinsko-pravne i stambene poslove

Odeljenje za prostorno planiranje, urbanizam i građevinarstvo

Odeljenje inspekcije i komunalne policije

Odeljenje za poljoprivredu i zaštitu životne sredine

Služba za zajedničke poslove

Kabinet gradonačelnika

Cilj **Gradskog uslužnog centra** je da potpomogne što bolju komunikaciju sa građanima po pitanju usluga koje im se pružaju to jest da građani mogu da dobiju sve relevantne informacije na jednom mestu kako bi se ostvarila još bolja, još efikasnija, brža i što direktnija komunikacija.

GRADSKI USLUŽNI CENTAR

Šalter 1 - Komunalni poslovi

Šalter 2 - Lokalna poreska administracija

Šalter 3 - Lokalna poreska administracija

Šalter 4 - /

Šalter 5 - Registracija preduzetnika

Šalter 6 - Dečija zaštita

Šalter 7 - Energetski ugroženi kupci

Šalter 8 - Overa potpisa, prepisa i rukopisa

Šalter 9 - Overa potpisa, prepisa i rukopisa

Šalter 10 - /

Šalter 11 - Prijem podnesaka

Šalter 12 - Prijem podnesaka

Šalter 13 - Izdavanje izvoda iz matičnih knjiga i uverenja o državljanstvu

Šalter 14 - Izdavanje izvoda iz matičnih knjiga i uverenja o državljanstvu

2.4 Istorija, tradicija i kulturno nasleđe

Istorija

Na teritoriji Sombora živeli su njegovi prastanovnici u razdoblju dužem od dva milenijuma. Najstariji arheološki nalazi na prostoru Sombora i okoline potiču iz bronzanog doba (ostaci kuća, ognjišta i bronzanog oruđa).

Ove prostore naseljavala su ilirsko-panonska plemena koja su se mešala sa trako-kimerskim, a kasnije i skitskim plemenima koja su u periodu između bronzanog i gvozdenog doba dolazila preko Karpati. U IV veku pre nove ere, na ove prostore naseljavaju se Kelti.

Sa prostora današnje južne Rusije od polovine I do polovine II veka nove ere prodiru plemena iranskog porekla među kojima je najbrojnije bilo pleme sarmatskih Jaziga. Goti su povremeno upadali u III veku, a Huni u IV veku. Polovinom V veka doseljavaju se Istočni Goti. Pronađeni su ostaci ranog boravka Slovena u IV i V veku i ostaci viševkovnog boravka Avara (od VI do IX veka). Početkom X veka doselilo se pleme Mađara, azijatskog porekla, etnički srođno prethodnim skupinama Huna i Avara koji su živeli izmešani sa slovenskim stanovnicima.

Iz antičkog i ranosrednjovekovnog perioda nema otkrivenih i sačuvanih ostataka naselja koje je prethodilo srednjovekovnom naselju Sent-mihalj, kasnije Cobor-sent-mihalj, preteći današnjeg Sombora. Nema jasnih tragova kada je Sent-mihalj mogao da nastane, a najstariji sačuvan zapis o naselju potiče tek s kraja XIV veka. Pod imenom Cobor-sent-mihalj naselje je prvi put zabeleženo 1403. godine, kao posed ugarske plemićke porodice Cobor. Podizanjem tvrđave 1478. godine naselje Cobor-sent-mihalj uzdignuto je u gradsko naselje u kome su povremeno održavana zasedanja skupštine Bodroške županije. Pod uticajem sve brojnijeg srpskog življa koje je na prostore Bodroške županije počelo da se naseljava početkom XV veka, ime naselja Cobor-sent-mihalj već od početka XVI veka izgоварano je kao Sombor.

Turci osvajaju veći deo Ugarske nakon pobeđe kod Mohača 1526. godine, a Cobor-sent-mihalj zauzimaju 1541. godine. Osvojeno naselje nazivaju Sombor kako ga je nazivao zatečeni srpski živalj. Sombor je već 1554. godine bio sedište jedne od nahija u Segedinskom sandžakatu. Nekadašnja tipična turska palanka postala je vremenom značajno trgovачko sedište. Nakon poraza kod Beča 1683. godine otomansko carstvo je znatno oslabljeno. Tursko stanovništvo i vojska napuštaju Sombor 1687. godine na glas o približavanju austrijskih carskih četa.

Po odlasku Turaka na ovom prostoru žive malobrojni Srbi i Bunjevci, ali iste godine se doseljavaju nove bunjevačke, a potom 1690. godine u Velikoj seobi Srba i srpske porodice. Sombor postaje graničarski grad, a somborski vojnici učestvuju u bitkama protiv Turaka na strani Austrijske monarhije. Status vojničkog šanca Sombor je dobio 1702. godine, a status vojničke varoši 1717. godine.

Pečat i Privilegijalno pismo carice Marije Terezije

Izvor: www.visitsombor.org

Borba Somboraca za elibertaciju počinje 1745. godine, a okončava se 1749. godine kada je carica Marija Terezija potpisala Privilegijalno pismo kojom je Sombor bio preveden u rang slobodnih i kraljevskih gradova. Somborcima je na ovaj način obezbeđena značajna politička, sudska, privredna i prosvetna samostalnost, i grad je počeo ubrzano da se razvija i jača kao privredno i trgovачko sedište Bačke. Ovakav napredak uticao je na odluku da Sombor 1786. godine postane stalno sedište Bačko-bodroške županije. Nešto više od pola veka nakon elibertacije, grad je doživeo potpuni urbani preobražaj i izrastao u jedan od najznačajnijih središta. Od polovine XIX veka osnovano je više kulturnih i prosvetnih ustanova. Grad je krajem XIX veka bio kaldrmisan, regulisan je tok Mostonge, postao je značajno železničko čvorište i potpuno je ozelenjen.

Kulturno nasleđe

Sve od svog nastanka, Grad Sombor predstavlja je važno privredno, kulturno i administrativno središte na tromeđi Hrvatske, Mađarske i Srbije. Upravo zato danas, u samom njegovom jezgru, kao i na teritoriji čitavog Grada, postoje brojni pokazatelji bogate istorije, pune veoma vrednih objekata od značaja za arhitekturu, religiju i kulturne lokalne i šire društvene zajednice.

Ono po čemu je Sombor danas prepoznatljiv jeste multietnička i multikulturalna tradicija, koju je potrebno sačuvati angažovanjem raspoloživih instrumenata. Narodno pozorište, Galerija "Milan Konjović", Gradski Muzej, Kulturni centar "Laza Kostić", Gradska biblioteka, predstavljaju ključne ustanove za očuvanje kulturno-istorijskog nasleđa, kao i za razvoj novih oblika kulturnih delatnosti po kojima će Sombor i dalje biti prepoznatljiv u širem okruženju. Grad Sombor, kao multietnička, multikonfesionalna i multikulturalna sredina, sa preko 26 etničkih i preko 5 verskih zajednica, podstiče rad manjinskih kulturno-umetničkih društava, informativnih glasila na jezicima manjina, pruža podršku institucijama verskih zajednica i manifestacijama značajnim za očuvanje nacionalnog, verskog i kulturnog identiteta manjinskih zajednica.

Već na prvi pogled pri dolasku u Sombor, može se uočiti specifičnost arhitekture **najstrožeg centra grada**, gde pored verskih, dominiraju objekti poput Konić palate, Grašalkovićeve palate, Preparandije, Gradske kuće, zgrade GU Sombor – Županije, Sokolskog doma, koje su podignute u 17., 18. i 19. veku i u potpunosti prezentuju arhitekturu karakterističnu za Austro-Ugarsku monarhiju tog doba. Istovremeno, postoji veliki broj porodičnih kuća - jendospratnica u stilu bidermajera, romantizma, neorenesanse, eklektike i secesije, koje ističu osobenosti jezgra Sombora u odnosu na druge gradove u Vojvodini, odnosno Srbiji.

Staro gradsko jezgro karakteristično je i po objektima kao što su Pašina ili turska kula, koja predstavlja jedini trag nekadašnje coborsentmihaljske tvrđave iz predturskog perioda i jedan od poslednjih belega jednoipovekovnog turskog boravka u Somboru. Najstarije sačuvano gradsko zdanje, sadašnjim oblikom potiče sa kraja 16. i početka 17. veka. U njenoj unutrašnjosti se nalaze tragovi gotike, što ukazuje da su je Turci, zatečenu i nasleđenu, samo dogradili. U Krušperovoj kući danas se nalazi Istoriski arhiv Sombora, gde se čuvaju svi važni spisi vezani za istoriju Grada (poput povelje slobodnog kraljevskog grada iz 1749. godine). Srpska čitaonica "Laza Kostić", osnovana je u 19. veku i u arhitektonskom i u kulturno-obrazovnom pogledu predstavlja temelj razvoja kulture čitalaštva i bibliotekarstva ne samo u Somboru, već i u Vojvodini. Značajna je po tome što je druga čitaonica po starosti u srpskom narodu i kao takva okupljala je sve vodeće intelektualce Sombora tog vremena gde su pored knjiga mogli da čitaju i srpsku i nemačku štampu. U poslednjem periodu, nakon obnavljanja, vraća se svojim književnim i kulturnim delatnostima.

Jedna od najvažnijih tekovina Grada Sombora nesumnjivo je razvoj školstva. Školstvo se u Somboru temelji na Veroispovednoj srpskoj osnovnoj školi iz 1717. i pet godina kasnije nastaloj Rimokatoličkoj osnovnoj školi. Današnje somborske škole nastaju kroz duga vremena i po različitim osnovama, a svoje korene vuku iz 1759. kada je u Somboru osnovana prva Gramatikalna škola u okviru Pravoslavne crkvene opštine. Ovu baštinu obogaćuje Avram Mrazović osnivajući Normu kao prvo učilište za učitelje južnoslovenskih naroda. Ta ista Norma, prešavši dug put preko Učiteljske škole, čuvene Preparandije i Više pedagoške škole, prerašće u Učiteljski fakultet, prvu visokoškolsku ustanovu u Somboru.

U Somboru je "među javom i med snom" živeo Laza Kostić i šetajući našim ulicama svoje misli pretakao u neprevaziđenu "Santa Maria della Salute". Za Sombor su vezani i mnogi drugi velikani: Pavle Platon Atanacković – episkop bački, politički, kulturni i prosvetiteljski radnik, veliki narodni dobrotvor i prijatelj Vuka Karadžića; Jovan Hadžić – advokat, osnivač i prvi predsednik Matice srpske; Georgije Branković, prota somborski, upravitelj Preparandije i patrijarh srpski; Nikola Vukićević, glavni učitelj i do svoje penzije upravnik Učiteljske škole; Mita Popović, advokat, prevodilac sa mađarskog i srpskog jezika i pesnik rodoljubive i ljubavne poezije; Milka Grgurova, glumica, jedna od najvećih tragetkinja iz romantičarskog perioda; Antal Koh, svestrani geograf i geolog evropskog ugleda; Ede Margalić, direktor somborske Gimnazije, profesor Univerziteta u Budimpešti, književnik i prevodilac; Vasa Stajić, plodan književnik i neumoran patriotski delatnik, doživotni predsednik Matice srpske; Veljko Petrović priopovedač, pesnik, eseista, diplomata i novinar, direktor Narodnog muzeja u Beogradu i članu SANU; Petar Konjović, kompozitor, pedagoški, muzički, pozorišni i politički poslenik, začetnik operskog stvaralaštva u Srbiji.

Važan segment karakteristika kulture Sombora svakako je i zaostavštine slikara Milana Konjovića. Čuveni slikar 20. veka koji je rođen u Somboru, a stvarao širom Evrope, svoja nadaleko poznata dela ostavio je svoj rodnom gradu i ona se danas mogu videti u galeriji posvećenoj njemu. Sama galerija je ustanova kulture koju je osnovao Grad Sombor i nezaobilazni je element kulture i umetničke baštine, kako za same Somborce, tako i za turiste.

Galerija Milan Konjović

Izvor: www.soinfo.org

Galerija "Laza Kostić" je deo istoimenog kulturnog centra i u njoj se mogu videti izložbe slika, vajara, fotografa i arhitekata sa područja Grada Sombora, ali i šire. Slikari i vajari koji su stvarali i stvaraju u Somboru su i Pavle Blesić, Sava Stojkov i Dragan Stojkov, koji su doprineli razvoju slikarstva u našem Gradu.

Zgrada Gradske uprave (Županija) podignuta je 1808. za smeštaj županijske administracije. Danas je u njoj sedište Skupštine Grada i gradskih organa. Konačni izgled fasade u stilu eklektizma, bočne tornjeve i začelje dobila je 1882. Poslednji put je renovirana 1975. godine, kada je imala 201 prostoriju zajedno sa Svečanom salom, gde se održavaju skupštinska zasedanja, a ukrašava je slika Ferenca Ajzenhuta "Bitka kod Sente" i sa Salom grbova u prizemlju (danас Uslužni centar). Na mestu današnje zgrade Županije se nekada nalazilo ostrvo zvano Pandur, jedna od brojnih na kojima je ležao Sombor. Zgrada je okružena parkom, zasađenim krajem XIX veka, kada su ispred nje održavane pijace i stočni vašari, kao gradske privilegije upisane u Povelju iz 1749. godine.

Zgrada Županije

Izvor: www.skyscrapercity.com

Slika "Bitka kod Sente" čuvenog austro-ugarskog slikara Franca Ajzenhuta, predstavlja remek-delo koje po svojim dimenzijama 7x4 m svedoči o istoriji ovog podneblja i važan je segment ukupnog kulturnog blaga Sombora. Ova slika je izložena u velikoj Sali zgrade Županije gde se može videti u sklopu turističkih poseta.

„Bitka kod Sente“ slika Franca Ajzenhuta

Izvor: Gradska uprava

Narodno pozorište je jedno od centralnih mesta istorije, kulture i umetnosti Sombora. U svom dugom postojanju, pozorište je osvajalo brojne prestižne nagrade širom zemlje i neke od predstava su svojom genijalnošću prekoračile granice ove zemlje i proslavile se u inostranstvu. Domaćin je međunarodnog pozorišnog maratona koji se svake godine održava u Somboru i označava kraj pozorišne sezone.

Enterijer Narodnog pozorišta

Izvor: www.srbijauzivo.rs

U naseljenim mestima Grada Sombora, kulturni centri su bili organizovani u sklopu mesnih kancelarija, gde su se najčešće održavale pozorišne ili bioskopske predstave, kao i smotre folklora i horova, odnosno kulturno-umetničkih društava. U pogledu karakteristika kulturno-istorijske baštine u naseljenim mestima, očigledno je da se slikarske kolonije, kulturne manifestacije, radionice i drugi edukativni oblici održavaju zahvaljujući ličnom angažovanju zainteresovanih građana i udruženja kulture.

Posebna vrednost kulturno-istorijske baštine u naseljenim mestima jesu dvorci ili kašteli u Riđici, Aleksa Šantiću, Rastini i Bačkom Monoštoru. Oni se nalaze u lošem stanju, ali se uz adekvatna ulaganja mogu povratiti ovi veoma retki i vredni spomenici i svedoci proteklih vremena.

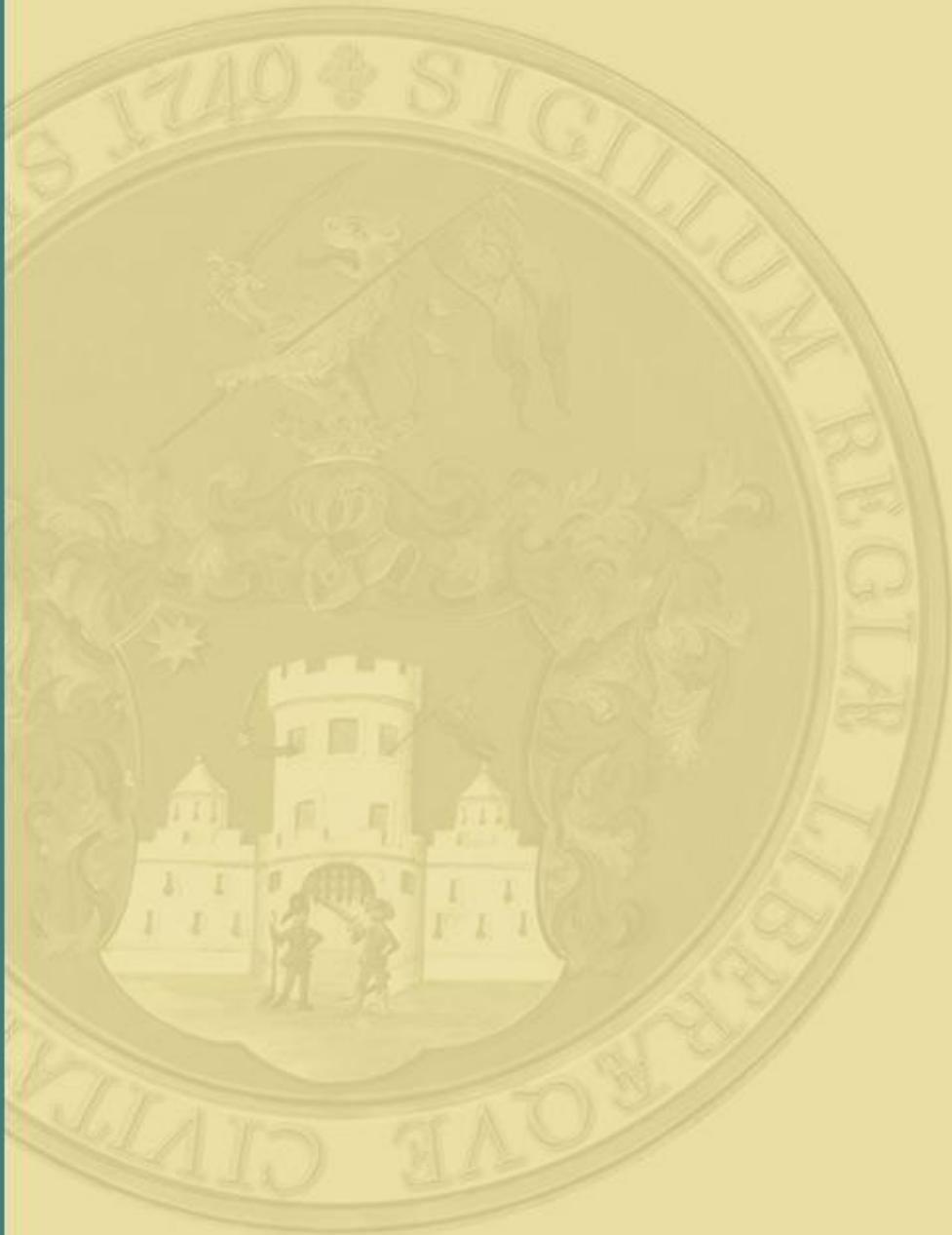
Tradicija

Tradicija starih zanata i domaće radinosti očuvana je među somborskim proizvođačima i zanatlijama. Kulturne manifestacije su prilika kada se stari zanati predstavljaju sugrađanima i posetiocima. Unikati, rađeni rukom, sa mnogo pažnje, strpljenja i vere, kao u starih majstora ostavili su budućnosti trag istorije. Mnoštvo zanata preživelo je borbu s nezaustavljivim vremenom upravo u Somboru, gradu koji ljubomorno čuva dobre stvari iz prošlosti. Stare zanatlike ručno obrađuju metal tradicionalnom metodom, restauriraju fijakere i nameštaj, a među njima su i poznati sarači; izrađuju pletene korpe od pruća vrbe, kломпе i druge obuće od drveta; proizvode dekorativne šešire, rukavice, narodne nošnje i rukotvorine, vezu beli vez, tkaju svileni damast. Tu su i tradicionalne na daleko poznate delicije: somborski sir u kačici, soda voda, somborski lincer, razni proizvodi medokolačara - liciderska srca, bomboni, medenjaci, crvena paprika za još čuveniji paprikaš.

Tradicionalno licidersko srce

Izvor: www.privrednik.info

3. *Prirodni resursi*

Reljef i zemljište

U geomorfološkom pogledu teren Grada Sombora je raznovrstan jer su, od istoka prema zapadu, zastupljeni sledeći geomorfološki oblici: lesna zaravan, lesna terasa i aluvijalna ravan Dunava sa aluvijalnom terasom (viši deo) i inundacionom ravni (niži deo). Najviši oblik je lesna terasa (oko 120 m, a najniža inundaciona ravan čija visina pada i do 76,00 m). Osim pomenutih osnovnih reljefnih oblika prisutni su još: lučna udubljenja, rečne doline, predolice i peščani brežuljci na lesnoj terasi i dine, interkolinske depresije, predolice i dolovi na lesnoj zaravni.

Taloženje sedimenata na ovom prostoru je vršeno od polovine paleozoika, a kasnijim nabijanjem je taj proces prekinut i vršen po manjim basenima: Panonskom, Crnomorskom, Domijskom i dr. Kasnije, pojmom Dunava i formiranjem njegovog toka je započeto i izvršeno oticanje Panonskog mora, kada i nastaju faze nanošenja fluvijalnog materijala i navejavanje solskih naslaga. Najintenzivnije navejavanje je vršeno u Ledenom dobu kada su formirani današnji slojevi. Prestankom Ledenog doba nastaje aluvijalna faza formiranja naslaga.

Teritorija Grada Sombora je vrlo raznolikog pedološkog sastava i zastupljeno je mnoštvo tipova i podtipova zemljišta. Černozem je najplodniji tip koji raspolaže velikom poroznošću, povoljnim vodnim i vazdušnim režimom, povoljnim sadržajem humusa (4–6%, tj. 40-50 cm gornjeg sloja) i sa svojim podtipovima zauzima najveću površinu na teritoriji Grada. Tu su: karbonatni i beskarbonatni černozem, peskoviti, degradirani, zaslanjen i slabo zaslanjen černozem. Drugi po značaju je tip livadske crnice koja je nastala dejstvom podzemnih voda. Nešto je manje plodnosti od prethodnog tipa, a pojavljuje se u više podtipova: degradirana, kartonatna itd. Treći tip je ritska crnica nastala dužim delovanjem podzemnih voda i eliminacijom njihovog uticaja se pretvara u plodno zemljište. Kategoriju neplodnih tipova čine slatine sa podtipovima: solonjec, solončak i solođ. Sledeća kategorija je aluvijalno zemljište razvijeno pored rečnih tokova i kao posledica plavljenja neposredne okoline reke. Glinovito zemljište se stvara raspadanjem minerala u pesku i predstavlja najneplodnije zemljište.

Od ukupne površine Grada Sombora 82,65% čini poljoprivrednu površinu, što predstavlja značajan potencijal za dalje intenziviranje poljoprivredne proizvodnje.

Hidrografija

Teritoriju Grada Sombora tangira reka Dunav i kroz nju prolaze kanali Bezdan-Vrbas i Dunav-Tisa-Dunav, deonica Bezdan-Srpski Milić, što pruža mogućnosti intenzivnog vodnog saobraćaja. Regionalno pristanište se nalazi južno od Sombora na kanalu Bezdan - Vrbas.

Reka Dunav je ujedno i glavno hidrografsko obeležje teritorije Grada Sombora, sa svojim meandrima, mnogobrojnim rukavcima, barama, adama i ritovima. Na osnovu važnijih hidroloških parametara Dunav je kroz našu zemlju podeljen na pet sektora. Na području Grada Sombora nalazi se prvi. Neujednačeno i neuređeno korito Dunava, na najvećem delu ovog sektora odražava se u različitim širinama korita za malu i veliku vodu. Širina korita varira između 380 i 760 m. Ove varijacije prouzrokuju i različite dubine, koje se kreću u granicama između 4, 7 i 12,6 m u odnosu na srednji vodostaj. Na sektoru od Bezdana do Vukovara srednje brzine toka su 0,81 m/s, a maksimalne su prosečno 1,40 m/s. Prema raspoloživim podacima o maksimalnim i minimalnim vodostajima Dunava može se izneti ocena o relativno plitkom koritu Dunava u delu njegovog toka uz teritoriju Grada Sombora. Analizom izloženih karakteristika reke Dunav može se zaključiti da ova reka ima veliki pozitivan uticaj na razvoj privrede ovog kraja u pogledu vodnog saobraćaja, melioracije, lova, ribolova, turizma i slično.

Područje grada Sombora preseca veći broj kanala. Glavne kanale čine: Bajski kanal (kanal Baja-Bezdan), kanal Prigrevica-Bezdan, deo kanala Odžaci-Sombor i deo kanala Vrbas-Bezdan, kao i hidrotehnički objekti: prevodnica Bezdan i Sombor, crpne stanice Bezdan I i II, vodozahvatna ustava Bezdan, ustava Srpski Milić i sigurnosne ustave Šebešfok i Češka Ćuprija. Pored toga, postoji veliki broj manjih kanala koji služe za odvodnjavanje i navodnjavanje poljoprivrednih površina. Veliki bački kanal predstavlja glavnu arteriju čitavog hidrosistema u Bačkoj. On spaja Dunav kod Bezdana sa Tisom kod Bečeja. Dužina kanala iznosi 118 km.

Prevodnica Bezdan i prevodnica-ustava Šebešfok, kao i deo kanala Baja-Bezdan, biće obnovljeni i revitalizovani sredstvima Evropske unije, u sklopu programa INTERREG IPA prekogranična saradnja Mađarska-Srbija.

Klima

Klima je umereno-kontinentalna sa srednjom godišnjom temperaturom od 12,3°C, srednjom temperaturom najhladnjeg meseca (januar) 2,0°C i srednjom temperaturom najtoplijeg meseca (jul) 25,1°C. Umerenost klime se ogleda u težnji da se minimalne temperature pomere na februar, maksimalne na avgust i jesen je toplija od proleća za 0,6°C. Srednja godišnja vlažnost vazduha je 71%, a srednja vrednost najvlažnijeg meseca (decembra) je 88%. Po godišnjim dobima, najveća vlažnost je zimi (86,8%), a u toku dana najvlažnije je jutro. Oblačnost je najveća u decembru (76%), a najmanja u avgustu (38%), dok je prosečna godišnja oblačnost 47%.

Padavine su važan element klime i manifestuju se u godišnjoj količini od oko 614 mm. Najviše padavina se izruči zimi 178,7 mm, a najmanje u letu 129,0 mm. Po mesečnim količinama ističe se jun (69,6 mm) i jul (68,4 mm), a najmanje padavina je u martu 31,5 mm. Prostorno, smanjuje se količina padavina od zapada prema istoku. Oblici izlučivanja su kiša, sneg i grad. Magla je oblik koji se javlja češće u hladnjem periodu godine (decembar 7,5 dana), a retko u topljem delu godine. Godišnji broj maglovitih dana je 34,4.

Tabela 8. Klimatski pokazatelji, 2012.

Klimatski elementi	Grad Sombor
TEMPERATURA	
Prosečna temperatura vazduha – januar (°C)	2,0 °C
Prosečna temperatura vazduha – jul (°C)	25,1 °C
Prosečna temperatura vazduha – godišnja (°C)	12,3 °C
Srednji broj mraznih dana – godišnje	74
Srednji broj tropskih dana – godišnje	75
VLAŽNOST VAZDUHA	
Prosečna vlažnost vazduha – godišnja (%)	71%
TRAJANJE SIJANJA SUNCA	
Prosečan broj vedrih dana – godišnje	94
Prosečan broj oblačnih dana – godišnje	76
PADAVINE	
Prosečna količina padavina – godišnje (mm)	452,6
POJAVE	
Prosečan broj dana sa snegom – godišnje	21
Prosečan broj dana sa snežnim pokrivačem – godišnje	40
Prosečan broj dana sa maglom – godišnje	27
Prosečan broj dana sa gradom – godišnje	-

Izvor: RHMZ

Vetrovitost je bitan faktor klimatskih zbivanja. Ukupna godišnja vetrovitost je 883‰, a tištine su 117‰. Najučestaliji vetrovi su iz severozapadnog (175 ‰) i severnog (173 ‰), a najređi su iz južnog (70 ‰) i jugozapadnog (75 ‰) pravca. Tištine su najčešće u avgustu, a najređe u februaru. Jačine vetrova su od 1,8 m/s u septembru i oktobru do 2,8 m/s u aprilu.

Flora i fauna

Jedno od osnovnih obeležja flore i faune čini isprepletenost ekosistema: vodenih, barsko-močvarnih, livadskih i šumskih, koji zajedno grade jedan veliki mozaik različitih vegetacijskih formi. Takođe, na području Gornjeg Podunavlja izuzetno je izražena pojava mikroreljefnosti, što čini da i najmanje razlike u nadmorskoj visini uzrokuju razvoj i opstanak različitih vrsta. U prilog tome govori činjenica da je čitavo florističko bogatstvo ovog područja "sabijeno" u izuzetno malom visinskom opsegu (80 - 88 m). Zbog toga svaka, pa i najmanja promena morfologije terena uslovjava sukcesiju nastanjujuće flore, što je naročito uočljivo kada su antropogeni uticaji u pitanju. Te, ljudskom oku naizgled neprimetne promene kasnije lančano vrše uticaj na čitav živi svet Gornjeg Podunavlja trajno menjajući njegov izvorni, ritski karakter.

U izuzetnom florističkom bogatstvu Gornjeg Podunavlja, dominantan uticaj ima njegova dendroflora tako da polovinu svih površina čine šumske ekosistemi. Najznačajnije vrste su hrast lužnjak (*Quercus robur*), bela topola (*Populus alba*), crna topola (*Populus nigra*), bela vrba (*Salix alba*), poljski jasen (*Fraxinus angustifolia*) i vez (*Ulmus laevis*). Ove vrste grade ekološki vredne autohtone šumske zajednice, često nazivane i ritske šume. Problem otežanog prirodnog obnavljanja šuma, sveprisutan na ovim prostorima, premoštava se veštačkim dopunjavanjem od strane čoveka, što dovodi do uvećanja nivoa učešća autohtonih vrsta do procenata propisanog desetogodišnjim Programom konverzija alohtonih u autohtone šume napravljenim u saradnji sa Pokrajinskim Zavodom za zaštitu prirode.

Na teritoriji Sombora postoje sledeća zaštićena prirodna dobra: stablo Maklure (*Maclura pomifera*) – prirodni spomenik na putu Sombor-Bezdan, mešovita sastojina hrasta lužnjaka i bele topole (Kalandoš) – strogi prirodni rezervat Zmajevac, mešovita sastojina hrasta lužnjaka i jasena (Kazuk) – strogi prirodni rezervat kod Kneževih vinograda, mešovita sastojina hrasta lužnjaka, bele topole i bresta (Siga) – strogi prirodni rezervat kod Bačkog Monoštora, mešovita sastojina hrasta lužnjaka i crne topole (Siga) – strogi prirodni rezervat kod Bačkog Monoštora, mešovita sastojina hrasta lužnjaka i bresta (Siga) – strogi prirodni rezervat kod Bačkog Monoštora, mešovita sastojina hrasta lužnjaka i graba (Karapandža) – strogi prirodni rezervat kod Draža, visoka sastojina hrasta lužnjaka – strogi prirodni rezervat kod Bačkog Monoštora, visoka sastojina hrasta lužnjaka (Kozara) – strogi prirodni rezervat kod Bačkog Monoštora, visoka sastojina hrasta lužnjaka (Kazuk) – prirodni spomenik – redak primerak biljnog sveta kod Kneževih vinograda, visoka sastojina hrasta lužnjaka i crne topole (kazuk) – prirodni spomenik kod Kneževih vinograda, sastojina bele topole (Kazuk) – prirodni spomenik kod Kneževih vinograda, sastojina hrasta lužnjaka i bele topole (Siga) – prirodni spomenik kod Bačkog Monoštora, visoka sastojina hrasta lužnjaka (Kalandoš) – prirodni spomenik kod Zmajevca, prebežište orla belorepana i crne robe – naučno istraživački rezervat u okviru Gornjeg Podunavlja, Gornje Podunavlje – specijalni rezervat prirode, rogovi evropskog jelena (*Cervus elaphus*) – prirodni spomenik kod Šušnjara, park "Aleksa Šantić" – prirodni spomenik vrtene arhitekture i Šmaguc – Siga – Kalandoš (deo Monoštorskog rita) – strogi prirodni rezervat.

Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje

Izvor: Turistička organizacija Grada Sombora

4. Ljudski resursi

4.1 Stanovništvo

Prema popisu iz 2011. godine, Grad Sombor ima 85.903 stanovnika. Broj stanovnika na kraju XX veka ima trend rasta, sa izuzetkom 1991. godine kada je stopa rasta broja stanovnika bila negativna (-3,09) i znatno manja od stope rasta na nivou Zapadnobačkog okruga i Republike Srbije.

Tabela 9. Uporedni pregled broja stanovnika, 2011.

	Broj stanovnika							po metodologiji popisa 2002.		
	po metodologiji ranijih popisa									
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1991.	2002.	2011.
Broj stanovnika u Gradu Somboru	90.477	92.583	96.191	98.080	99.168	96.105	99.949	94.081	97.263	85.903
Promena broja stanovnika u Gradu Somboru			2.106	3.608	1.889	1.088	-3.063	3.844		3.182 -11.360
Stopa rasta broja stanovnika u Gradu Somboru			2,33	3,90	1,96	1,11	-3,09	4,00		3,38 -11,68
Broj stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti	200.465	207.941	219.331	220.671	220.876	215.916	220.196	210.679	214.011	188.087
Promena broja stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti			7.476	11.390	1.340	205	-4.960	4.280		3.332 -25.924
Stopa rasta broja stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti			3,73	5,48	0,61	0,09	-2,25	1,98		1,58 -12,11
Broj stanovnika u Regionu Vojvodine	1.640.599	1.698.640	1.854.971	1.952.560	2.034.782	2.013.889	2.098.779	1.970.195	2.031.992	1.931.809
Promena broja stanovnika u Regionu Vojvodine			58.041	156.331	97.589	82.222	-20.893	84.890		61.797 -100.183
Stopa rasta broja stanovnika u Regionu Vojvodine			3,54	9,20	5,26	4,21	-1,03	4,22		3,14 -4,93
Broj stanovnika u Republici Srbiji	5.794.837	6.162.321	6.678.247	7.202.915	7.729.246	7.822.795	7.893.125	7.576.837	7.498.001	7.186.862
Promena broja stanovnika u Republici Srbiji			367.484	515.926	524.668	526.331	93.549	70.330		-78.836 -311.139
Stopa rasta broja stanovnika u Republici Srbiji			6,34	8,37	7,86	7,31	1,21	0,90		-1,04 -4,15

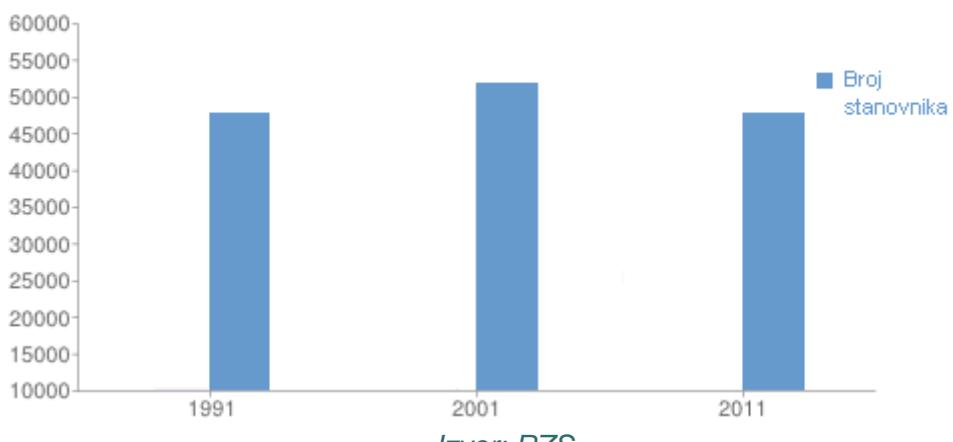
Izvor: RZS

Tabela 10. Broj stanovnika u prigradskim naseljima na teritoriji Grada Sombora, 2011.

	Broj stanovnika po metodologiji ranijih popisa							po metodologiji popisa 2002.		
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1991.	2002.	2011.
Aleksa Šantić	1.020	1.446	1.751	2.064	2.259	2.267	2.209	2.245	2.172	1.770
Bački Breg	2.244	2.218	2.045	2.006	1.770	1.585	1.477	1.493	1.388	1.140
Bački Monoštor	4.555	4.635	4.560	4.590	4.432	4.205	4.122	4.017	3.920	3.485
Bezdan	6.691	6.681	6.813	6.427	6.085	5.472	5.507	5.270	5.263	4.623
Gakovo	62	1.477	2.022	2.014	2.122	2.073	2.236	2.059	2.201	1.810
Doroslovo	2.906	2.835	2.669	2.339	2.131	1.864	1.981	1.754	1.830	1.497
Kljajicevo	5.847	6.028	6.088	5.805	5.850	5.737	6.126	5.615	6.012	5.045
Kolut	2.927	2.877	2.597	2.148	1.866	1.710	1.736	1.682	1.710	1.327
Rastina	905	939	960	892	686	605	566	605	566	411
Ridica	4.195	4.317	4.291	3.663	3.186	2.806	2.664	2.767	2.590	2.011
Svetozar Miletić	4.105	4.036	3.990	3.860	3.685	3.292	3.243	3.236	3.169	2.746
Stanišić	7.741	7.814	7.521	6.156	5.476	5.131	4.971	5.048	4.808	3.987
Stapar	4.811	4.925	4.582	4.242	3.988	3.795	3.882	3.638	3.720	3.282
Telečka	3.122	3.090	2.996	2.665	2.429	2.138	2.148	2.118	2.084	1.720
Čonoplja	5.733	5.633	5.546	5.109	4.749	4.432	4.433	4.329	4.359	3.426
Sombor	33.613	33.632	37.760	44.100	48.454	48.993	52.648	48.205	51.471	47.623

Izvor: RZS

Grafikon: Broj stanovnika u prigradskim naseljima na teritoriji Grada Sombora prema metodologiji popisa iz 2002. godine, 2011.

Izvor: RZS

Prema proceni Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije, koji godišnje vrši procenu broja stanovnika na nivou opština, broj stanovnika Sombora se u proteklim godinama smanjivao u odnosu na broj iz 2011. godine i za 2016. iznosi 82839 stanovnika. Trend opadanja primetan je na svim nivoima, od republičkog do nivoa grada.

4.2 Stanovništvo prema tipu naselja

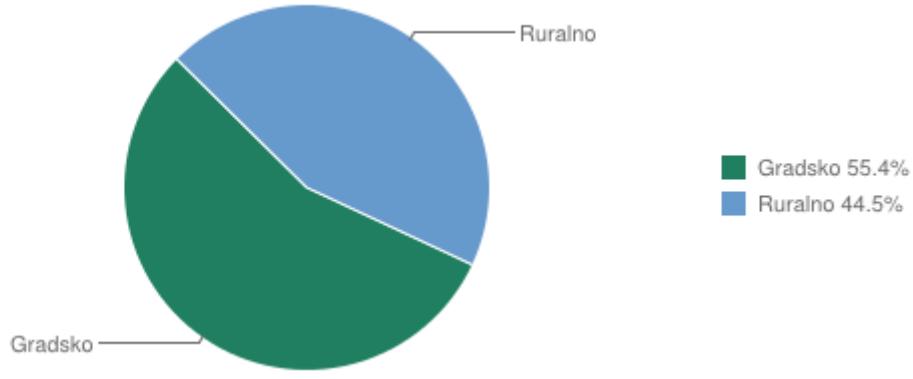
Po poslednjim validnim rezultatima, sa popisa sprovedenog 2011. godine, strukturu stanovništva prema tipu naselja čini gradsko stanovništvo sa ukupno 59,44% i ostalo stanovništvo 40,56%.

Tabela 11. Struktura stanovništva prema tipu naselja, 2011.

	Grad Sombor		Zapadnobačka oblast		Region Vojvodine		Republika Srbija	
	Broj	Učešće (%)	Broj	Učešće (%)	Broj	Učešće (%)	Broj	Učešće (%)
Gradsko stanovništvo	47.623	55,44	100.712	53,55	1.146.731	59,36	4.271.872	59,44
Ostalo stanovništvo	38.280	44,56	87.375	46,45	785.078	40,64	2.914.990	40,56
Ukupno stanovništvo	85.903	100,00	188.087	100,00	1.931.809	100,00	7.186.862	100,00

Izvor: RZS

Grafikon: Struktura stanovništva prema tipu naselja na teritoriji Grada Sombora, 2011.

Izvor: RZS

4.3 Vitalni događaji

Ukupan broj živorođene dece na teritoriji Grada Sombora tokom 2015. godine iznosio je 674. Prema statističkim podacima stoji da se u Gradu Somboru na 1000 stanovnika rodi 8,2 deteta. Ovaj broj je nešto viši od nivoa Zapadnobačkog okruga koji iznosi 8, a niži je od nivoa Regiona Vojvodine i cele Republike Srbije koji iznose 9,3, deteta na 1000 stanovnika.

Prirodni priraštaj je negativan na republičkom nivou što je rezultat lančanog negativnog prirodnog priraštaja na nižim nivoima, kako na regionu Vojvodine, tako i na prostoru Zapadnobačkog okruga i Grada Sombora.

Tabela 12. Vitalni događaji, 2015.

	Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Živorođeni	674	1.445	17.533	65.657
Živorođeni na 1000 stanovnika	8,2	8	9,3	9,3
Umrli	1.375	3.057	27.983	103,678
Umrli na 1000 stanovnika	16,7	17	14,8	14,6
Prirodni priraštaj	-701	-1.612	-10.450	-38.021
Prirodni priraštaj na 1000 stanovnika	-8,5	-9	-5,5	-5,3

Izvor: RZS <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2016/pdf/G20162020.pdf>

4.4 Stanovništvo prema bračnom stanju

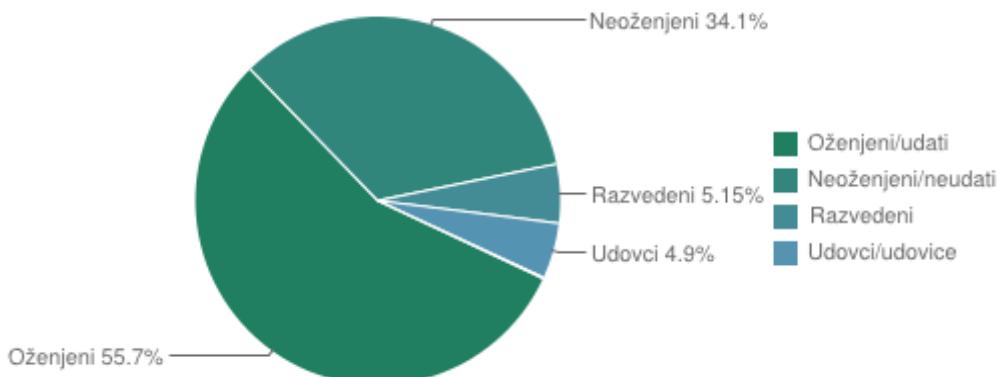
Od ukupnog broja stanovnika Grada Sombora starijih 15 i više godina (74.780) većina (53,46%) se nalazi u bračnoj zajednici. Veliki procenat (27,56%) čine samci, neoženjeni muškarci ili neudate žene. Ova pojava evidentna je u ruralnim područjima na nivou čitave Republike Srbije, pa i u Gradu Somboru. Muški deo populacije ostaje i privređuje u seoskom domaćinstvu, dok ženski deo teži urbanim sredinama i preseljava se u grad.

Tabela 13. Struktura stanovništva starog 15+ godina prema bračnom stanju i polu, Sombor, 2011.

	Grad Sombor					
	Muško	Udeo u ukupnom broju muškaraca (%)	Žensko	Udeo u ukupnom broju žena (%)	Ukupno	Udeo u ukupnom broju (%)
Ukupno	35.852	100,00	38.928	100,00	74.780	100,00
Neoženjeni/neudati	12.226	34,10	8.382	21,53	20.608	27,56
Oženjeni/udati	19.971	55,70	20.006	51,39	39.977	53,46
Razvedeni	1.845	5,15	2.561	6,58	4.406	5,89
Udovci/udovice	1.782	4,97	7.945	20,41	9.727	13,01
Nepoznato	28	0,08	34	0,09	62	0,08

Izvor: RZS

Grafikon: Struktura stanovništva starog 15+ godina prema bračnom stanju, 2011.

Izvor: RZS

Tabela 14. Struktura stanovništva starog 15+ godina prema bračnom stanju i polu, ostala naselja, 2011.

	Grad Sombor - ostala naselja					
	Muško	Udeo u ukupnom broju muškaraca (%)	Žensko	Udeo u ukupnom broju žena (%)	Ukupno	Udeo u ukupnom broju (%)
Ukupno	16.378	45,68	17.091	43,90	33.469	44,76
Neoženjeni/neudati	5.816	16,22	3.450	8,86	9.266	12,39
Oženjeni/udati	8.953	24,97	8.952	23,00	17.905	23,94
Razvedeni	713	1,99	735	1,89	1.448	1,94
Udovci/udovice	881	2,46	3.939	10,12	4.820	6,45
Nepoznato	15	0,04	15	0,04	30	0,04

Izvor: RZS

Tabela 15. Struktura ženskog stanovništva starog 15+ godina prema broju živorodene dece, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju žena starih 15 i više godina (%)
Ukupno	38.928	100,00
Nije rađala	9.253	23,77
Rodila	1 dete	22,14
	2 deteta	43,26
	3 deteta	8,14
	4 deteta	1,68
	5 i više dece	1,01
	ukupno	76,23

Izvor: RZS

4.5 Starosna struktura stanovništva

U Gradu Somboru, prema zvaničnim statističkim podacima iz 2011. godine, živi 41.628 muškaraca (ili 48,46%) i 44.275 žena, odnosno 51,54% od ukupne populacije od 85.903 stanovnika. Od ukupnog broja stanovnika 47.623 predstavlja žitelje samog Grada (urbanog stanovništva 55,44%), dok drugi deo od 38.280 stanovnika čine seosko (ruralno) stanovništvo (44,56%).

Stanovništvo grada je staračko jer je 14,82% stanovnika mlađe od 15, a 37,31% stanovnika je starije od 50 godina. Prosječna starost stanovništva je 41,0 godina (muškarci 39,1 a žene 42,7), s tim što su žitelji na selu (41,7) nešto stariji od istih u gradu (40,3). U svim starosnim grupama do 49 godina muškarci su zastupljeniji. U starosnoj grupi od 35 do 39 godina učešće žena i muškaraca je ujednačeno, dok je u svim ostalim starosnim grupama od 50 godina i više učešće žena veće. Najveći broj stanovnika se nalazi u starosnoj grupi od 50 do 54 godine (8,08%).

Tabela 16. Struktura stanovništva prema starosti i polu, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Grad Sombor Gradsko naselje	Udeo u ukupnom broju stanovnika u gradskom naselju (%)	Grad Sombor Ostala naselja	Udeo u ukupnom broju stanovnika u ostalim naseljima (%)
Ukupno stanovništvo	Ukupno	100,00	47.623	100,00	38.280	100,00
	Muško	48,46	22.728	47,72	18.900	49,37
	Žensko	51,54	24.895	52,28	19.380	50,63
0-4	Ukupno	3,93	1.999	4,20	1.380	3,61
	Muško	2,04	1.030	2,16	726	1,90
	Žensko	1,89	969	2,03	654	1,71
5-9	Ukupno	4,45	2.166	4,55	1.656	4,33
	Muško	2,27	1.113	2,34	836	2,18
	Žensko	2,18	1.053	2,21	820	2,14
10-14	Ukupno	4,57	2.147	4,51	1.775	4,64
	Muško	2,41	1.111	2,33	960	2,51
	Žensko	2,15	1.036	2,18	815	2,13
15-19	Ukupno	5,44	2.596	5,45	2.081	5,44
	Muško	2,75	1.341	2,82	1.021	2,67
	Žensko	2,69	1.255	2,64	1.060	2,77
20-24	Ukupno	5,95	2.797	5,87	2.315	6,05
	Muško	3,11	1.429	3,00	1.240	3,24
	Žensko	2,84	1.368	2,87	1.075	2,81

		Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Grad Sombor Gradsko naselje	Udeo u ukupnom broju stanovnika u gradskom naselju (%)	Grad Sombor Ostala naselja	Udeo u ukupnom broju stanovnika u ostalim naseljima (%)
25-29	Ukupno	5.207	6,06	2.971	6,24	2.236	5,84
	Muško	2.728	3,18	1.516	3,18	1.212	3,17
	Žensko	2.479	2,89	1.455	3,06	1.024	2,68
30-34	Ukupno	5.608	6,53	3.334	7,00	2.274	5,94
	Muško	2.962	3,45	1.706	3,58	1.256	3,28
	Žensko	2.646	3,08	1.628	3,42	1.018	2,66
35-39	Ukupno	5.640	6,57	3.315	6,96	2.325	6,07
	Muško	2.852	3,32	1.624	3,41	1.228	3,21
	Žensko	2.788	3,25	1.691	3,55	1.097	2,87
40-44	Ukupno	5.832	6,79	3.247	6,82	2.585	6,75
	Muško	2.887	3,36	1.593	3,35	1.294	3,38
	Žensko	2.945	3,43	1.654	3,47	1.291	3,37
45-49	Ukupno	6.257	7,28	3.505	7,36	2.752	7,19
	Muško	3.145	3,66	1.709	3,59	1.436	3,75
	Žensko	3.112	3,62	1.796	3,77	1.316	3,44
50-54	Ukupno	6.415	7,47	3.433	7,21	2.982	7,79
	Muško	3.194	3,72	1.640	3,44	1.554	4,06
	Žensko	3.221	3,75	1.793	3,76	1.428	3,73
55-59	Ukupno	7.055	8,21	3.837	8,06	3.218	8,41
	Muško	3.482	4,05	1.839	3,86	1.643	4,29
	Žensko	3.573	4,16	1.998	4,20	1.575	4,11
60-64	Ukupno	6.982	8,13	3.863	8,11	3.119	8,15
	Muško	3.288	3,83	1.747	3,67	1.541	4,03
	Žensko	3.694	4,30	2.116	4,44	1.578	4,12
65-69	Ukupno	4.461	5,19	2.528	5,31	1.933	5,05
	Muško	1.980	2,30	1.107	2,32	873	2,28
	Žensko	2.481	2,89	1.421	2,98	1.060	2,77
70-74	Ukupno	4.653	5,42	2.435	5,11	2.218	5,79
	Muško	1.861	2,17	976	2,05	885	2,31
	Žensko	2.792	3,25	1.459	3,06	1.333	3,48
75-79	Ukupno	3.698	4,30	1.903	4,00	1.795	4,69
	Muško	1.427	1,66	755	1,59	672	1,76
	Žensko	2.271	2,64	1.148	2,41	1.123	2,93
80-84	Ukupno	2.145	2,50	1.014	2,13	1.131	2,95
	Muško	765	0,89	354	0,74	411	1,07
	Žensko	1.380	1,61	660	1,39	720	1,88
85 i više	Ukupno	1.038	1,21	533	1,12	505	1,32
	Muško	250	0,29	138	0,29	112	0,29
	Žensko	788	0,92	395	0,83	393	1,03

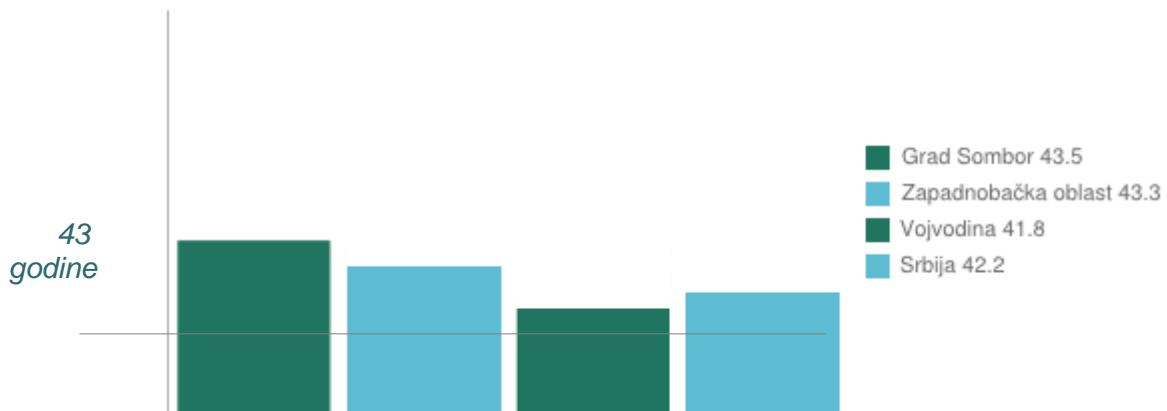
Izvor: RZS

Prema starosnim indikatorima stanovništva, očigledno je da na teritoriji Grada Sombora živi starije žensko stanovništvo (44,5 godina) u odnosu na muški deo populacije (41,1 godina). Prosečna starost stanovništva na teritoriji Grada Sombora iznosi 42,9 godina.

Tabela 17. Starosni indikatori stanovništva, 2011. i 2015 (izmene su iz 2015..

	Grad Sombor gradsko naselje	Grad Sombor ostala naselja	Grad Sombor ukupno	Zapadnobač ka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Prosečna starost	42,9	44,3	44,18	43,99	42,35	42,72
Muškarci	41,1	42,3	41,6	41,5	40,2	40,9
Žene	44,5	46,1	45,2	45,0	43,3	43,6

Grafikon: Prosečna starost stanovništva, 2011.

Izvor: RZS

4.6 Polna struktura stanovništva

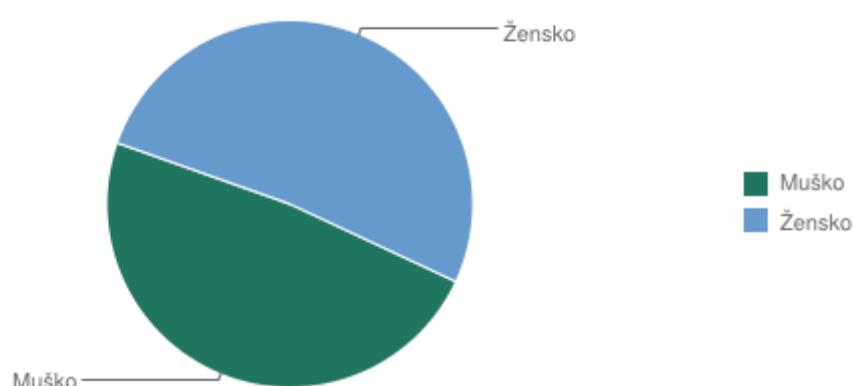
U Gradu Somboru broj ženskog stanovništva za 3,08% veći je od broja muškog stanovništva. Slična razlika (2,44%) uočljiv je i na nivou okruga i na nivou regiona Vojvodine (2,72) dok je na nivou Republike Srbije (2,62%). Od ukupnog broja stanovnika od 85.903 u Somboru živi 44.275 ženskog i 41.628 muškog stanovništva.

Tabela 18. Polna struktura stanovništva, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadno bačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republici Srbiji(%)
Ukupno	85.903	100,00	188.087	100,00	1.931.809	100,00	7.186.862	100,00
Muško	41.628	48,46	91.753	48,78	939.617	48,64	3.499.176	48,69
Žensko	44.275	51,54	96.334	51,22	992.192	51,36	3.687.686	51,31

Izvor: RZS

Grafikon: Struktura stanovništva prema polu na teritoriji Grada Sombora

4.7 Etnička struktura stanovništva

Grad Sombor je etnički izrazito šarolik i u njemu je registrovana čak 21 nacionalnost. Od ukupnog broja stanovnika, 54.370 (63,29%) se izjasnilo da je srpske nacionalnosti, 9.874 mađarske (11,49%), 7.070 hrvatske (8,3%), 2.058 bunjevačke (2,40%), 541 crnogorske, 852 jugoslovenske, 118 albanske, 22 bošnjačke, 31 bugarske, 67 goranske, 171 makedonske i 91 muslimanske nacionalnosti, ali su registrovani i Nemci (494), Romi (1015), Rumuni (89), Rusini (62), Slovaci (117), Slovenci (74), Ukrajinci (23).

Tabela 19. Struktura stanovništva prema etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republiци Srbiji(%)
Srbi	54.370	63,29	122.848	65,31	1.289.635	66,76	5.988.150	83,32
Albanci	118	0,14	226	0,12	2.251	0,12	5.809	0,08
Bošnjaci	22	0,03	33	0,02	780	0,04	145.278	2,02
Bugari	31	0,04	44	0,02	1.489	0,08	18.543	0,26
Bunjevci	2.058	2,40	2.162	1,15	16.469	0,85	16.706	0,23
Vlasi	2	0,00	12	0,01	170	0,01	35.330	0,49
Goranci	67	0,08	100	0,05	1.179	0,06	7.767	0,11
Jugosloveni	852	0,99	1.274	0,68	12.176	0,63	23.303	0,32
Mađari	9.874	11,49	17.576	9,34	251.136	13,00	253.899	3,53
Makedonci	171	0,20	394	0,21	10.392	0,54	22.755	0,32
Muslimani	91	0,11	187	0,10	3.360	0,17	22.301	0,31
Nemci	494	0,58	903	0,48	3.272	0,17	4.064	0,06
Romi	1.015	1,18	3.018	1,60	42.391	2,19	147.604	2,05
Rumuni	89	0,10	1.340	0,71	25.410	1,32	29.332	0,41
Rusi	41	0,05	85	0,05	1.173	0,06	3.247	0,05
Rusini	62	0,07	4.718	2,51	13.928	0,72	14.246	0,20
Slovaci	117	0,14	1.096	0,58	50.321	2,60	52.750	0,73
Slovenci	74	0,09	157	0,08	1.815	0,09	4.033	0,06
Ukrajinci	23	0,03	1.344	0,71	4.202	0,22	4.903	0,07
Hrvati	7.070	8,23	10.879	5,78	47.033	2,43	57.900	0,81
Crnogorci	541	0,63	5.070	2,70	22.141	1,15	38.527	0,54
Ostali	489	0,57	852	0,45	6.710	0,35	17.558	0,24
Nisu se izjasnili	6.534	7,61	10.742	5,71	81.018	4,19	160.346	2,23
Regionalna pripadnost	1.479	1,72	2.342	1,25	28.567	1,48	30.771	0,43
Nepoznato	219	0,25	685	0,36	14.791	0,77	81.740	1,14
	85.903	100	188.087	100	1.931.809	100	7.186.862	100

4.8 Struktura stanovništva prema veroispovesti

Najveći broj stanovnika Grada Sombora je srpske nacionalnosti, otuda je preovlađujuća hrišćanska religija pravoslavne veroispovesti (61,31%). Hrišćanstvo katoličke veroispovesti zastupljeno je u 28,07%, dok je protestantska veroispovest zastupljena sa 0,49%. Procenat u visini 10,13 čine druge veroispovesti i lica koja verski nisu opredeljena.

Tabela 20. Struktura stanovništva prema veroispovesti, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republici Srbiji(%)	
Hrišćanske	Svega ***	76.978	89,61	170.808	90,81	1.764.443	91,34	6.555.931	91,22
	Pravoslavna	54.494	63,44	127.482	67,78	1.357.137	70,25	6.079.396	84,59
	Katolička	21.880	25,47	41.236	21,92	336.691	17,43	356.957	4,97
	Protestantska	422	0,49	1.622	0,86	64.029	3,31	71.284	0,99
	Ostale hrišćanske	46	0,05	184	0,10	1.340	0,07	3.211	0,04
	Islamska	193	0,22	380	0,20	14.206	0,74	222.828	3,10
	Judistička	12	0,01	14	0,01	254	0,01	578	0,01
	Istočnjačke veroispovesti	7	0,01	31	0,02	394	0,02	1.237	0,02
	Ostale veroispovesti	13	0,02	33	0,02	616	0,03	1.776	0,02
	Agnostici	47	0,05	65	0,03	1.045	0,05	4.010	0,06
	Nisu vernici (ateisti)	1.257	1,46	2.400	1,28	25.906	1,34	80.053	1,11
	Nisu se izjasnili	7.168	8,34	13.599	7,23	106.740	5,53	220.735	3,07
	Nepoznato	228	0,27	757	0,40	18.205	0,94	99.714	1,39
		85.903	100	188.087	100	1.931.809	100	7.186.862	100

Izvor: RZS

*** Razliku od "Svega" čine lica koji su se izjasnili kao "Hrišćani"

4.9 Struktura stanovništva prema maternjem jeziku

Najzastupljeniji maternji jezik na području Grada Sombora jeste srpski (80,50%), zatim slede mađarski (10,64%) i hrvatski (2,31%). dok je u najmanjem procentu bugarski (0,01).

Tabela 21. Struktura stanovništva prema maternjem jeziku, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republici Srbiji(%)
Srpski	69.150	80,50	151.086	80,33	1.485.791	76,91	6.330.919	88,09
Albanski	106	0,12	197	0,10	3.844	0,20	10.040	0,14
Bosanski	31	0,04	49	0,03	456	0,02	138.871	1,93
Bugarski	12	0,01	18	0,01	601	0,03	13.337	0,19
Bunjevački	387	0,45	389	0,21	6.821	0,35	6.835	0,10
Vlaški		0,00	11	0,01	178	0,01	43.095	0,60
Mađarski	9.142	10,64	15.685	8,34	241.164	12,48	243.146	3,38
Makedonski	83	0,10	165	0,09	3.694	0,19	12.706	0,18
Nemački	158	0,18	364	0,19	1.418	0,07	2.190	0,03
Romski	694	0,81	2.245	1,19	27.430	1,42	100.668	1,40
Rumunski	184	0,21	1.527	0,81	24.133	1,25	29.075	0,40
Ruski	14	0,02	44	0,02	819	0,04	3.179	0,04
Rusinski	38	0,04	4.479	2,38	11.154	0,58	11.340	0,16
Slovački	58	0,07	936	0,50	47.760	2,47	49.796	0,69
Slovenački	27	0,03	47	0,02	630	0,03	2.269	0,03
Hrvatski	1.986	2,31	3.515	1,87	14.576	0,75	19.223	0,27
Crnogorski	26	0,03	163	0,09	1.193	0,06	2.519	0,04
Ostali jezici	2.576	3,00	4.093	2,18	21.056	1,09	39.463	0,55
Nisu se izjasnili	933	1,09	2.174	1,16	24.039	1,24	46.499	0,65
Nepoznato	298	0,35	900	0,48	15.052	0,78	81.692	1,14
	85.903	100	188.087	100	1.931.809	100	7.186.862	100

Izvor: RZS

4.10 Stanovništvo prema aktivnosti

Grad Sombor na svom području ima ukupno 33.497 aktivnih stanovnika. Od ukupnog broja aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje (25.730) veći deo čini muško stanovnišvo 19.597, dok 13.900 čine žene.

Broj 22.057 čini broj lica sa ličnim prihodom, od čega je izrazito veći deo muškog stanovništva (20.759). Broj izdržavanih lica vrlo je blizu broju aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje, odnosno manji je za samo 0,11%. Procenat lica u inostranstvu je zanemarljiv iznosi 0,16.

Tabela 22. Struktura stanovništva prema aktivnosti i polu, 2011.

		Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadno bačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republici Srbiji(%)	
Ekonomski aktivni	Svega	33.497	38,99	72.870	38,74	785.960	40,69	2.971.220	41,34	
		25.730	29,95	53.166	28,27	607.334	31,44	2.304.628	32,07	
	Ne zaposleni	Svega	7.767	9,04	19.704	10,48	178.626	9,25	666.592	9,28
		Nekada radili	5.252	6,11	13.016	6,92	123.243	6,38	425.559	5,92
		Traže prvi posao	2.515	2,93	6.688	3,56	55.383	2,87	241.033	3,35
		Svega	52.406	61,01	115.217	61,26	1.145.849	59,31	4.215.642	58,66
		Deca mlađa od 15 godina	11.123	12,95	24.882	13,23	277.470	14,36	1.025.278	14,27
		Penzioneri	21.986	25,59	47.850	25,44	426.252	22,06	1.628.428	22,66
Ekonomski neaktivni	Lica sa prihodima od imovine	Lica sa prihodima od imovine	569	0,66	1.162	0,62	11.559	0,60	32.134	0,45
		Učenici/studenti (15 i više godina)	6.166	7,18	13.321	7,08	147.565	7,64	567.016	7,89
		Lica koja obavljaju samo kućne poslove u svom domaćinstvu	8.523	9,92	18.134	9,64	180.230	9,33	599.371	8,34
		Ostalo	4.039	4,70	9.868	5,25	102.773	5,32	363.415	5,06
			85.903	100,00	188.087	100,00	1.931.809	100,00	7.186.862	100,00

Izvor: RZS

Tabela 23. Osobe sa invaliditetom prema vrsti problema, 2011.

		Grad Sombor Ukupno	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Problemi sa	vidom	2.976	7.312	66.432	239.454
	sluhom	1.608	4.089	37.739	144.648
	hodom/penjanjem uz stepenice	5.050	11.331	97.159	340.029
	pamćenjem/koncentracijom	1.078	2.599	25.597	96.032
	samostalnošću	1.065	2.652	24.646	88.188
	komunikacijom	667	1.498	15.922	58.202

Izvor: RZS

4.11 Obrazovna struktura stanovništva

Od ukupnog broja stanovništva Grada Sombora starijeg od 15 godina najviše je onih sa srednjom školom 38.052, zatim onih sa osnovnom školom 17.728, visoko obrazovanih (visoka i viša škola) je 9.354 dok je bez osnovne škole 9.543 osobe.

Na osnovu podataka o kompjuterskoj pismenosti uočava se da je od ukupnog broja ispitanika (74.780) računarski obrazovano oko 47,4% a potpuno kompjuterski nepismeno 52,5% lica.

Tabela 24. Stanovništvo staro 15+ godina prema kompjuterskoj pismenosti, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom u Republici Srbiji(%)
Kompjuterski pismena lica	22.200	29,69	48.279	29,58	577.641	34,92	2.108.144	34,21
Lica koja delimično poznaju rad na računaru	13.263	17,74	27.426	16,80	261.589	15,81	910.586	14,78
Kompjuterski nepismena lica	39.317	52,58	87.500	53,61	815.109	49,27	3.142.854	51,01
Ukupno	74.780	100	163.205	100	1.654.339	100	6.161.584	100

Izvor: RZS

Tabela 25. Struktura stanovništva starog 15+ godina prema školskoj spremi, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republici Srbiji(%)
Bez školske spreme	1.688	2,26	4.041	2,48	38.475	2,33	164.884	2,68
Nepotpuno osnovno obrazovanje	7.855	10,50	18.270	11,19	176.738	10,68	677.499	11,00
Osnovno obrazovanje	17.728	23,71	37.124	22,75	359.761	21,75	1.279.116	20,76
Srednje obrazovanje	38.052	50,89	85.912	52,64	842.142	50,91	3.015.092	48,93
Više obrazovanje	3.266	4,37	6.492	3,98	81.030	4,90	348.335	5,65
Visoko obrazovanje	6.088	8,14	11.063	6,78	151.844	9,18	652.234	10,59
Nepoznato	103	0,14	303	0,19	4.349	0,26	24.424	0,40
Ukupno	74.780	100	163.205	100	1.654.339	100	6.161.584	100

Izvor: RZS

Grafikon: Struktura stanovništva prema školskoj spremi i pismenosti u Gradu Somboru

4.12 Domaćinstva i porodice

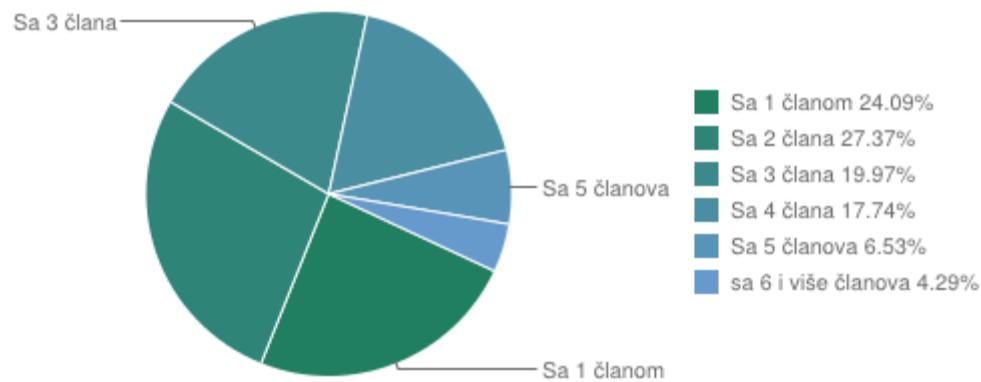
U Gradu Somboru je prema statističkim podacima iz 2011. godine postojalo 31.730 domaćinstava sa prosečno 2.7 članova. Najveći broj domaćinstava je sa dva člana (8.686). Ovaj broj prate domaćinstva sa po jednim članom (7.644), zatim slede domaćinstva sa po tri člana (6.338) i domaćinstva sa četiri člana (5.629). Najmanje je domaćinstava u 2011. godini bilo je sa 6 i više članova (2.071).

Tabela 26. Struktura domaćinstava prema broju članova, 2011.

Broj članova	Grad Sombor	Udeo u ukupnom broju domaćinstava u Gradu Somboru %	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju domaćinstava u Zapadnobačkoj oblasti %	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju domaćinstava u Regionu Vojvodine %	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju domaćinstava u Republici Srbiji %
Sa 1 članom	7.644	24.09	16.425	23.84	164.346	23.61	555.467	22.33
Sa 2 člana	8.686	27.37	18.808	27.30	184.366	26.48	638.091	25.65
Sa 3 člana	6.338	19.97	13.808	19.42	136.730	19.64	476.642	19.16
Sa 4 člana	5.629	17.74	12.397	18.00	127.235	18.28	454.127	18.25
Sa 5 članova	2.071	6.53	4.865	7.06	49.646	7.13	197.506	7.94
Sa 6 i više	1.362	4.29	3.013	4.37	33.834	4.86	166.506	6.67
Ukupno	31.730	100	68.888	100	696.157	100	166.053	100
Prosečan broj članova	2.70	-	2.72	-	2.76	-	2.487.886	-

Izvor: RZS

Grafikon: Domaćinstva prema broju članova na teritoriji Grada Sombora

Izvor: RZS

Tabela 27. Domaćinstva prema broju članova po naseljima na teritoriji Grada Sombora, 2011.

Naselje	Sa 1 članom		Sa 2 člana		Sa 3 člana		Sa 4 člana		Sa 5 članova		Sa 6 i više		Ukupno		Prosečan
	Broj	%	Broj	%	broj članova										
Aleksa Šantić	193	2,52	208	2,39	126	1,99	99	1,76	45	2,17	26	1,91	697	2,20	2,54
Bački Breg	117	1,53	114	1,31	79	1,25	71	1,26	33	1,59	18	1,32	432	1,36	2,64
Bački Monoštor	290	3,79	319	3,67	241	3,80	248	4,41	88	4,25	65	4,77	1.251	3,94	2,79
Bezdan	462	6,04	506	5,83	334	5,27	319	5,67	89	4,30	64	4,70	1.774	5,59	2,61
Gakovo	127	1,66	175	2,01	126	1,99	121	2,15	45	2,17	40	2,94	634	2,00	2,85
Doroslovo	224	2,93	176	2,03	89	1,40	99	1,76	30	1,45	17	1,25	635	2,00	2,36
Kljajićevo	351	4,59	426	4,90	332	5,24	308	5,47	152	7,34	132	9,69	1.701	5,36	2,97
Kolut	126	1,65	148	1,70	92	1,45	79	1,40	32	1,55	24	1,76	501	1,58	2,65
Rastina	39	0,51	39	0,45	29	0,46	26	0,46	13	0,63	6	0,44	152	0,48	2,70
Riđica	218	2,85	204	2,35	129	2,04	121	2,15	55	2,66	38	2,79	765	2,41	2,63
Svetozar Miletić	271	3,55	329	3,79	217	3,42	171	3,04	64	3,09	24	1,76	1.076	3,39	2,55
Stanišić	371	4,85	382	4,40	306	4,83	240	4,26	98	4,73	74	5,43	1.471	4,64	2,71
Stapar	260	3,40	278	3,20	185	2,92	192	3,41	116	5,60	87	6,39	1.118	3,52	2,94
Telečka	191	2,50	218	2,51	120	1,89	124	2,20	28	1,35	15	1,10	696	2,19	2,47
Čonoplja	247	3,23	358	4,12	216	3,41	204	3,62	108	5,21	72	5,29	1.205	3,80	2,84
Sombor	4.157	54,38	4.806	55,33	3.717	58,65	3.207	56,97	1.075	51,91	660	48,46	17.622	55,54	2,69
Ukupno:	7.644	100,00	8.686	100,00	6.338	100,00	5.629	100,00	2.071	100,00	1.362	100,00	31.730	100,00	2,70

Izvor: RZS

Tabela 28. Domaćinstva prema tipu naselja na teritoriji grada Sombora, 2011.

Naselje	Sa 1 članom		Sa 2 člana		Sa 3 člana		Sa 4 člana		Sa 5 članova		Sa 6 i više		Ukupno		Prosečan
	Broj	%	Broj	%	broj članova										
Gradska	4.157	54,38	4.806	55,33	3.717	58,65	3.207	56,97	1.075	51,91	660	48,46	17.622	55,54	2,69
Ostala	3.487	45,62	3.880	44,67	2.621	41,35	2.422	43,03	996	48,09	702	51,54	14.108	44,46	2,71
Ukupno	7.644	100,00	8.686	100,00	6.338	100,00	5.629	100,00	2.071	100,00	1.362	100,00	31.730	100,00	2,70

Izvor: RZS

4.13 Migracije stanovništva

Doseljenici

Doseljenici na područje Grada Sombora čine 43,50%, dok stanovnici koji od rođenja stanuju u istom mestu čine 56,50% od ukupnog broja stanovnika, što je u odnosu na predhodni popis iz 2002. godine povećanje od 2% stanovništva koji od rođenja stanuju u istom mestu. Najveći broj lica (10.408) doseljen je u periodu od 1991-2002. godine što predstavlja posledicu ratnih zbivanja na teritoriji bivše Jugoslavije. Veliki broj stanovnika doseljen je i u periodu 1946 -1960. godine (16.909) što predstavlja 8,63% ukupnog broja stanovnika Sombora.

Tabela 29. Stanovništvo prema migratornim obeležjima, 2011.

		Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Gradu Somboru (%)	Zapadno bačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Zapadnobaćkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbiја	Udeo u ukupnom broju stanovnika u Republiци Srbiji(%)	
Od rođenja stanuje u istom mestu		48.534	56,50	109.537	58,24	1.039.953	53,83	3.949.797	54,96	
Ukupno		37.369	43,50	78.550	41,76	891.856	46,17	3.237.065	45,04	
Dosedjeno stanovništvo	Iz Republike Srbije i to:	svega	18.217	21,21	38.766	20,61	561.612	29,07	2.465.097	34,30
		drugo naselje opštine	8.565	9,97	15.414	8,20	153.635	7,95	697.442	9,70
		druga opština oblasti	3.654	4,25	6.855	3,64	139.106	7,20	536.161	7,46
	Iz inostranstva i to:	iz druge oblasti	5.998	6,98	16.497	8,77	268.871	13,92	1.231.494	17,14
		svega	19.138	22,28	39.758	21,14	329.983	17,08	770.528	10,72
		iz bivših republika SFRJ	17.994	20,95	37.399	19,88	303.664	15,72	687.948	9,57
		iz drugih zemalja	1.144	1,33	2.359	1,25	26.319	1,36	82.580	1,15
	Nepoznato		14	0,02	26	0,01	261	0,01	1.440	0,02
			85.903	100,00	188.087	100,00	1.931.809	100,00	7.186.862	100,00

Izvor: RZS

Tabela 30. Dosedjeno stanovništvo prema vremenu doseljenja, 1980 - 2006+.

	Grad Sombor Ukupno	Zapadnobaćka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbiја
1980. i ranije	16.909	37.654	361.503	1.381.857
1981-1985	1.848	4.025	50.559	2.008.071
1986-1990	1.906	3.859	48.567	197.571
1991-1995	6.735	12.891	130.672	353.786
1996-2000	3.673	6.925	84.959	316.104
2001-2005	2.046	4.215	70.619	235.515
2006. i kasnije	3.120	6.114	98.231	310.579

Izvor: RZS

Najveći broj stanovništva koji se doselio u proteklih deset godina iz drugih delova Republike Srbije u grad Sombor bio je iz drugog naselja iste opštine (1.879), dok je ubedljivo najveći broj stanovnika, kada su u pitanju doseljenici iz bivših republika SFRJ, u proteklih deset godina u grad Sombor bili iz Republike Hrvatske (311) što ujedno predstavlja i drastično smanjenje doseljenika u odnosu na proteklih 30 godina (11.809).

Tabela 31. Dosedjeno stanovništvo prema području sa kojeg se dosedilo i vremenu dosedjenja, 2011.

			GRAD SOMBOR							
			Godina dosedjenja							
			1980. i ranije	1981-1985	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006. i kasnije	nepoznata godina
Dosedjeno stanovništvo	Iz Republike Srbije i to:	Ukupno	16.909	1.848	1.906	6.735	3.673	2.046	3.120	1.132
		svega	8.008	1.230	1.332	1.125	1.422	1.519	2.653	928
		iz drugog naselja iste opštine	3.535	689	733	578	707	703	1.176	444
		iz druge opštine iste oblasti	1.730	232	256	183	225	303	498	227
	Iz inostranstva i to:	iz druge oblasti	2.743	309	343	364	490	513	979	257
		svega	8.891	618	573	5.609	2.251	527	466	203
		iz bivših republika SFRJ	8.489	517	523	5.538	2.112	380	266	169
		iz Bosne i Hercegovine	3.322	291	269	934	213	131	69	63
		iz Makedonije	158	18	10	18	12	13	7	4
		iz Slovenije	66	11	29	45	13	3	7	
		iz Hrvatske	4.776	165	193	4.518	1.846	176	135	100
		iz Crne Gore	167	32	22	23	28	57	48	2
		iz drugih zemalja	402	101	50	71	139	147	200	34
		Nepoznato	10			1	1		1	1

Izvor: RZS

Dnevne migracije

Prema podacima za 2011. godinu, Grad Sombor ima ukupno 7.767 dnevnih migranata od kojih njih 5.298 ili 69,21% jesu dnevni migranti koji obavljaju zanimanje, dok su ostali, to jest njih 2.469 (31,78%) učenici/studenti koji se samo školjuju u Somboru. Od ukupnog broja učenika/studenata koji se školjuju u Gradu Somboru i putuju iz ostalih naselja dolazi 1.845 učenika/studenata.

Tabela 32. Dnevne migracije aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje, učenika i studenata, 2011.

Ukupno	Grad Sombor	Zapadnobačka	Region	Republika
	oblast	Vojvodine	Srbija	
	7.767	19.058	252.583	901.299
1. Aktivno stanovništvo koje obavlja zanimanje - Svega	5.298	12.618	173.917	615.990
u istoj	4.032	7.938	90.941	341.959
oblasti	401	1.745	42.071	178.172
u drugoj oblasti	823	2.869	40.286	93.705
u stanoj državi	42	66	619	2.154
2. Učenici/studenti koji se školiju	2.469	6.440	78.666	285.309
u istoj	1.432	2.645	29.156	153.971
oblasti	74	1.005	22.437	74.439
u drugoj oblasti	929	2.732	26.189	54.546
u stanoj državi	34	58	884	2.353

Izvor: RZS

Tabela 33. Dnevne migracije aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje, učenika i studenata na teritoriji grada Sombora, 2011.

Ukupno	Grad Sombor		
	Ukupno	Gradska naselja	Ostala naselja
	7.767	1.809	5.958
1. Aktivno stanovništvo koje obavlja zanimanje - Svega	5.298	1.185	4.113
u istoj	4.032	435	3.597
oblasti	401	304	97
u drugoj oblasti	823	429	394
u stanoj državi	42	17	25
2. Učenici/studenti koji se školiju	2.469	624	1.845
u istoj	1.432	13	1.419
oblasti	74	18	56
u drugoj oblasti	929	583	346
u stanoj državi	34	10	24

Izvor: RZS

5. Stambeni resursi

5.1 Stambena statistika

Na teritoriji Grada Sombora od ukupno 37.029 stanova, i to na teritoriji Grada Sombora 20.033 dok u ostalim naseljima taj broj iznosio 16.996 stanova. U Gradu Somboru, 2011. godine, zabeleženo je bilo 5 kolektivno stambenih jedinica dok je 1133 stambenih jedinica iste godine korišćeno za odmor i rekreaciju.

Prema strukturi preovlađuju dvosobni stanovi (33,55%), zatim slede trosobni stanovi (31,93%) dok je najmanje devetosobnih stanova sa udelom od 0,44%. Najviše stanova (25,69%) imaju stanovi prosečne površine od 65,5 m², potom slede trosobni stanovi (20,93%) prosečne površine 82,61 m² dok je najmanji udeo (2,78%) u 2011. godini odlazio na stanove do 30 m². Preko 95% stanova opremljeno je vodovodnom i elektroinstalacijom i kupatilom.

Tabela 34. Broj i površina stambenih jedinica i stanova prema osnovu korišćenja, 2011.

		Stanovi							Druge stambene jedinice		
		Ukupno:	Za stalno stanovanje			Koji se koriste privremeno		U kojima se isključivo obavlja delatnost	Nastanjenje poslovne prostorije	Prostorije nastanjenje iz nužde	Kolektivne stambene jedinice
			Nastanjeni	Privremeno	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	U vreme sezonskih radova				
Grad Sombor Ukupno	Broj Stanova	37.029	30.722	4.089	971	1.133	71	43	40	26	5
	Površina, m ²	3.000.454	2.552.743	302.481	71.011	66.173	4.966	3.080	2.726	489	
Zapadno bačka oblast	Broj Stanova	80.497	66.890	8.700	2.335	2.186	254	132	96	86	14
	Površina, m ²	6.489.621	5.524.168	661.311	164.880	115.516	12.720	11.026	6.082	1.610	
Region Vojvodine	Broj Stanova	848.064	677.559	106.639	22.204	35.925	2.505	3.232	1.353	1.105	191
	Površina, m ²	65.517.973	54.382.626	7.342.965	1.507.492	1.934.045	126.021	224.824	77.825	19.639	
Republika Srbija	Broj Stanova	3.231.931	2.423.208	475.759	113.956	177.989	23.530	17.489	5.563	7.635	702
	Površina, m ²	230.518.414	179.703.282	31.741.687	6.404.089	10.379.218	1.102.303	1.187.835	297.419	134.458	

Izvor: RZS

Na osnovu podataka iz 2011. godine u okolnim naseljima bilo je 16.996 stanova od kojih se najveći broj nalazio u Bezdaru (2.699), dok je najmanji broj stanova bio u Rastini (208).

Tabela 35. Broj stambenih jedinica i stanova prema osnovu korišćenja, grad i naseljena mesta, 2011.

		Stanovi							Druge stambene jedinice		
		Ukupno:	Za stalno stanovanje			Koji se koriste privremeno		U kojima se isključivo obavlja delatnost	Nastanjenje poslovne prostorije	Prostoriye nastanjenje iz nužde	Kolektivne stambene jedinice
			Nastanjeni	Privremeno	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	U vreme sezonskih radova				
Grad Sombor Ukupno	Broj Stanova	37.029	30.722	4.089	971	1.133	71	43	40	26	5
	Površina m ²	3.000.454	2.552.743	302.481	71.011	66.173	4.966	3.080	2.726	489	
Gradska	Broj Stanova	20.033	17.112	2.419	250	192		35	25	15	16
	Površina m ²	1.559.381	1.358.276	165.003	18.843	13.019	2.667	1.573	997	311	
Ostala	Broj Stanova	16.996	13.610	1.670	721	941		36	18	25	10
	Površina m ²	1.441.073	1.194.467	137.478	52.168	53.154	2.299	1.507	1.729	178	
Aleksa Šantić	Broj Stanova	768	674	71	21				164	60	
	Površina m ²	61.013	54.118	4.865	1.866				164	60	

		Stanovi							Druge stambene jedinice		
		Ukupno:	Za stalno stanovanje			Koji se koriste privremeno		U kojima se isključiv o obavlja delatnost	Nastanjenje poslovne prosto-rije	Prosto-rije nastanjenje iz nužde	Kolektivne stambene jedinice
			Nastanjeni	Privremeno	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	U vreme sezonskih radova				
Bački Breg	Broj Stanova	510	408	64	29	8	1		2		
Bački Breg	Površina m ²	46.951	38.728	5.419	1.932	812	60		115		
Bački Monoštor	Broj Stanova	1.618	1.200	160	21	225	8	4		1	
Bački Monoštor	Površina m ²	142.491	114.889	15.704	1.631	9.260	597	410		20	
Bezdan	Broj Stanova	2.699	1.731	296	44	618	5	5	8	2	
Bezdan	Površina m ²	216.685	151.875	23.587	3.178	37.431	262	352	744	30	
Gakovo	Broj Stanova	669	618	44	4	2	1				
Gakovo	Površina m ²	55.503	51.625	3.256	440	120	62				
Doro-slovo	Broj Stanova	725	587	109	21	6		2	1		
Doro-slovo	Površina m ²	60.516	50.110	8.485	1.387	428		106	80		
Kljajićevo	Broj Stanova	1.886	1.628	170	63	25			4		
Kljajićevo	Površina m ²	167.412	147.371	14.555	4.697	789			211		
Kolut	Broj Stanova	637	499	92	25	16	4	1			
Kolut	Površina m ²	50.168	40.547	6.734	1.801	825	191	70			
Rastina	Broj Stanova	208	151	7	29	13	8		1		
Rastina	Površina m ²	16.083	12.324	482	1.593	1.038	646		70		
Ridica	Broj Stanova	851	727	72	48	3	1		1	3	
Ridica	Površina m ²	73.577	63.722	5.867	3.635	268	85		30	60	
S. Miletić	Broj Stanova	1.228	1.035	127	60	4	1	1			
S. Miletić	Površina m ²	98.576	84.090	9.905	4.021	330	50	180			
Sombor	Broj Stanova	20.033	17.112	2.419	250	192	35	25	15	16	5
Sombor	Površina m ²	1.559.381	1.358.276	165.003	18.843	13.019	2.667	1.573	997	311	
Stanišić	Broj Stanova	1.645	1.404	148	81	8	2	2	2	2	
Stanišić	Površina m ²	141.724	122.478	12.156	6.220	615	130	125	140	38	
Stapar	Broj Stanova	1.329	1.098	147	73	9	2		1		
Stapar	Površina m ²	120.184	100.198	13.475	5.561	790	160		40		
Telečka	Broj Stanova	854	678	80	93	2		1			
Telečka	Površina m ²	72.989	59.545	6.455	6.751	138		100			
Čonoplja	Broj Stanova	1.369	1.172	83	109	2	3		4	2	
Čonoplja	Površina m ²	117.201	102.847	6.533	7.455	310	56		239	30	

Izvor: RZS

Od ukupnog broja stambenih jedinica (30.722) 97.22% čine jedno domaćinstvo. Preovlađuju stanovi u kojima stanuje 2 lica i oni čine 26.62% od ukupnog broja stanova na području Grada Sombora. Potom slede stanovi u kojima stanuje 1 lice (23.09%) i stanovi u kojima stanuje 3 lica (19.89%). Izuzetno je mali procenat stanova u kojima stanuje 7 i više lica i iznosi 1,63% od ukupnog broja stanova Sombora.

Tabela 36. Stambene jedinice prema broju domaćinstava i lica, 2011.

Stambene jedinice sa	Nastanjeni stanovi				Nastanjene prostorije			
	Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija	Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Repu- blika Srbija
Ukupno	30.722	66.890	677.559	2.423.208	66	182	2.458	13.198
1 domaćinstvom	29.871	65.213	662.876	2.378.849	65	181	2.422	13.018
2 domaćinstva	805	1.591	13.793	41.096			30	151
3 i više domaćinstava	46	86	890	3.263	1	1	6	29
Broj domaćinstava	31.625	68.661	693.191	2.471.092	69	185	2.501	13.413
Broj lica u stanu	85.470	187.050	1.915.844	7.120.978	152	433	6.250	34.735
1 licem	7.095	15.449	155.532	527.270	28	936	936	4.901
2 lica	8.179	17.769	175.408	609.228	17	534	534	2.818
3 lica	6.112	12.913	131.784	459.719	7	363	363	1.868
4 lica	5.462	11.962	123.552	441.108	8	335	335	1.775
5 lica	2.198	5.136	51.881	202.688	3	137	137	833
6 lica	1.173	2.527	25.600	115.028	2	70	70	470
7 i više lica	503	1.134	13.802	68.167	1	83	83	533

Izvor: RZS

Tabela 37. Stambene jedinice prema broju domaćinstava i lica, grad i naseljena mesta, 2011.

Stambene jedinice sa	Nastanjeni stanovi			Nastanjene prostorije		
	Grad Sombor			Grad Sombor		
	Ukupno	Gradska	Ostala	Ukupno	Gradska	Ostala
Ukupno	30.722	17.112	13.610	66	31	35
1 domaćinstvom	29.871	16.700	13.171	65	30	35
2 domaćinstva	805	388	417	0		
3 i više domaćinstava	46	24	22	1	1	
Broj domaćinstava	31.625	17.552	14.073	69	34	35
Broj lica u stanu	85.470	47.270	38.200	152	72	80
1 licem	7.095	3.865	3.230	28	13	15
2 lica	8.179	4.582	3.597	17	10	7
3 lica	6.112	3.609	2.503	7	1	6
4 lica	5.462	3.102	2.360	8	4	4
5 lica	2.198	1.123	1.075	3	2	1
6 lica	1.173	582	591	2		2
7 i više lica	503	249	254	1	1	

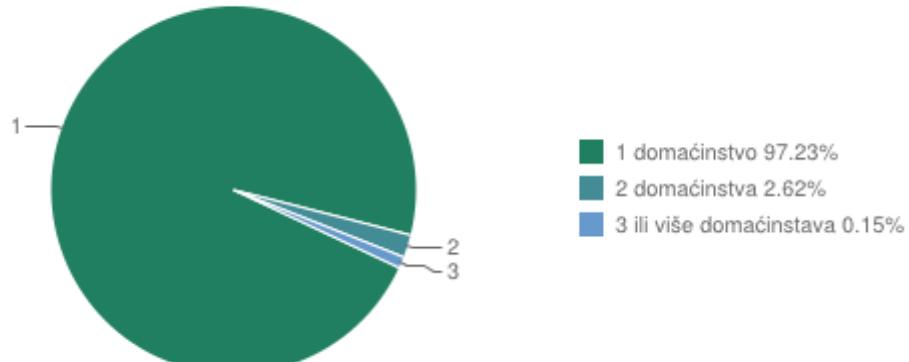
Izvor: RZS

Tabela 38. Nastanjeni stanovi prema broju domaćinstava, 2011.

Nastanjeni stanovi	Grad Sombor		Zapadnobačka oblast		Region Vojvodine		Republika Srbija	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
U K U P N O	30.722	100,00	66.890	100,00	677.559	100,00	2.423.208	100,00
1 domaćinstvo	29.871	97,23	65.213	97,49	662.876	97,83	2.378.849	98,17
2 domaćinstva	805	2,62	1.591	2,38	13.793	2,04	41.096	1,70
3 i više domaćinstava	46	0,15	86	0,13	890	0,13	3.263	0,13

Izvor: RZS

Grafikon 8. Nastanjeni stanovi prema broju domaćinstava na teritoriji Grada Sombora, 2011.

Izvor: RZS

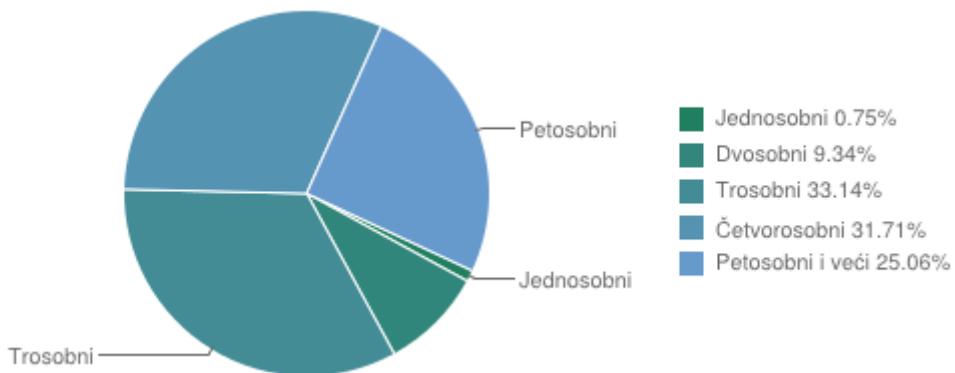
Ukoliko se sagledaju podaci o broju soba u nastanjenim stanovima iz 2011. godine zaključuje se da je najveći broj trosobnih stanova sa udelom od 33,14%, zatim su to četvorosobni stanovi sa udelom od 31,71% te dvosobni stanovi sa udelom od 9,34%. Najmanje je nastanjenih stanova ima sa jednom sobom (075%).

Tabela 39. Nastanjeni stanovi prema broju soba, 2011.

Ukupan broj	Grad Sombor		Zapadnobačka oblast		Region Vojvodine		Republika Srbija	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nastanjeni stanovi	30.722	100,00	66.890	100,00	677.559	100,00	2.423.208	100,00
Jednosobni	230	0,75	447	0,67	12.763	1,88	62.119	2,56
Dvosobni	2.870	9,34	5.621	8,40	69.287	10,23	316.366	13,06
Trosobni	10.182	33,14	21.299	31,84	227.768	33,62	821.730	33,91
Četvorosobni	9.741	31,71	21.903	32,74	201.747	29,78	684.166	28,23
Petosobni i veći	7.699	25,06	17.620	26,34	165.994	24,50	538.827	22,24

Izvor: RZS

Grafikon 9. Nastanjeni stanovi prema broju soba na teritoriji Grada Sombora, 2011.

Izvor: RZS

Tabela 40. Nastanjeni stanovi prema površini stana po licu, grad i naseljena mesta, 2011.

		Ukupno		Gradska		Ostala	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%
Ukupno		30.722	100,00	17.112	100,00	13.610	100,00
Stanovi prema površini po licu	do 10m ²	446	1,45	243	1,42	203	1,49
	10-14,9	2.339	7,61	1.470	8,59	869	6,39
	15-19,9	3.660	11,91	2.343	13,69	1.317	9,68
	20-29,9	7.807	25,41	4.586	26,80	3.221	23,67
	30-39,9	5.351	17,42	2.961	17,30	2.390	17,56
	40-59,9	5.716	18,61	3.077	17,98	2.639	19,39
	60m ² i više	5.403	17,59	2.432	14,21	2.971	21,83

Izvor: RZS

Tabela 41. Nastanjeni stanovi prema površini stana po licu, 2011.

Stanovi prema površini po licu	Grad Sombor		Zapadnobačka oblast		Region Vojvodine		Republika Srbija	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Ukupno	30.722	100,00	66.890	100,00	677.559	100,00	2.423.208	100,00
do 10m²	446	1,45	1.133	1,69	16.150	2,38	94.341	3,89
10-14,9	2.339	7,61	5.106	7,63	60.664	8,95	305.254	12,60
15-19,9	3.660	11,91	7.908	11,82	87.020	12,84	366.412	15,12
20-29,9	7.807	25,41	16.697	24,96	173.523	25,61	621.692	25,66
30-39,9	5.351	17,42	11.579	17,31	113.452	16,74	371.840	15,34
40-59,9	5.716	18,61	12.624	18,87	121.515	17,93	378.587	15,62
60m² i više	5.403	17,59	11.843	17,71	105.235	15,53	285.082	11,76

Izvor: RZS

Tabela 42. Nastanjeni stanovi prema broju soba po licu, grad i naseljena mesta, 2011.

Stanovi prema broju soba po licu	Grad Sombor		
	Ukupno	Gradska	Ostala
do 0,5	208	130	78
0,5 - 0,9	4.730	2.738	1.992
1 - 1,24	5.984	3.722	2.262
1,25 - 1,4	3.271	1.713	1.558
1,5 - 1,9	4.683	2.786	1.897
2,0 - 2,4	4.526	2.550	1.976
2,5 - 2,9	1.132	503	629
3 i više	6.188	2.970	3.218

Izvor: RZS

Ukupna površina nastanjenih stanova u Gradu Somboru u 2011. godini bila je 2.552.743 m².

Tabela 43. Ukupna i prosečna površina u m² nastanjenih stanova prema broju soba, 2011.

Površina stanova u m ²	Grad Sombor		Zapadnobačka oblast		Region Vojvodine		Republika Srbija	
	Ukupna u m ²	Prosečna u m ²	Ukupna u m ²	Prosečna u m ²	Ukupna u m ²	Prosečna u m ²	Ukupna u m ²	Prosečna u m ²
Nastanjeni stanovi	2.552.743	83,09	5.524.168	82,59	54.382.626	80,26	179.703.282	74,16
1-sobni	5.761	25,05	11.129	24,90	336.883	26,40	1.638.703	26,38
2-sobni	115.956	40,40	228.243	40,61	2.735.377	39,48	12.317.627	38,93
3-sobni	652.991	64,13	1.359.417	63,83	14.187.317	62,29	48.335.009	58,82
4-sobni	837.028	85,93	1.843.408	84,16	16.787.916	83,21	53.102.932	77,62
5-sobni i veći	941.007	122,22	2.081.971	118,16	20.335.133	122,51	64.309.011	119,35

Izvor: RZS

Tabela 44. Nastanjeni stanovi prema broju soba po licu, 2011.

	Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
do 0,5	208	517	8.271	46.450
0,5 - 0,9	4.730	10.226	109.129	474.629
1 - 1,24	5.984	12.608	137.712	519.456
1,25 - 1,4	3.271	7.162	71.010	231.005
1,5 - 1,9	4.683	9.964	103.050	344.359
2,0 - 2,4	4.526	9.685	95.024	329.806
2,5 - 2,9	1.132	2.675	21.819	66.723
3 i više	6.188	14.053	131.544	410.780

Izvor: RZS

5.2 Stambena izgradnja

Tabela 45. Cene stanova novogradnje, I polugodište 2016.

	Prosečna površina stanova, m ²	Cena po 1m ² , RSD, ukupno	Od toga:		
			cena građevinskog zemljišta	cena građenja	ostali troškovi
Republika Srbija	57	143.592	27.534	95.388	20.670
Vojvodina	56	108.522	19.851	62.356	26.314
Sombor	60	76.142	10.388	62.419	3.335

Izvor: RZS

Tabela 46. Broj stanova za stalno stanovanje prema broju soba, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Republici Srbiji (%)
1-sobni	2.845	9,26	6.963	8,94	97.213	12,06	461.316	15,31
2-sobni	10.306	33,55	25.234	32,38	276.786	34,32	1.043.949	34,65
3-sobni	9.810	31,93	25.403	32,60	235.611	29,22	840.734	27,90
4-sobni	4.815	15,67	12.662	16,25	113.220	14,04	381.691	12,67
5-sobni	1.745	5,68	4.516	5,80	45.939	5,70	146.347	4,86
6-sobni	729	2,37	1.833	2,35	21.029	2,61	74.882	2,49
7-sobni	193	0,63	540	0,69	6.918	0,86	25.192	0,84
8-sobni	143	0,47	401	0,51	5.159	0,64	20.273	0,67
9-sobni	136	0,44	373	0,48	4.527	0,56	18.539	0,62
	30.722	100,00	77.925	100,00	806.402	100,00	3.012.923	100,00

Izvor: RZS

Tabela 47. Broj stanova za stalno stanovanje prema površini, 2011.

	Grad Sombor Ukupno	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija	Udeo u ukupnom broju stanova za stalno stanovanje u Republici Srbiji (%)
do 30	994	2,78	2.151	2,76	44.368	5,50	211.013	7,00
31-40	2.336	6,53	4.664	5,99	61.408	7,62	312.918	10,39
41-50	3.094	8,65	7.094	9,10	88.284	10,95	423.370	14,05
51-60	6.088	17,01	12.561	16,12	121.483	15,06	504.219	16,74
61-80	9.191	25,69	21.235	27,25	204.444	25,35	734.148	24,37
81-100	7.489	20,93	16.917	21,71	153.190	19,00	446.679	14,83
101-120	2.918	8,15	6.035	7,74	55.884	6,93	147.137	4,88
121-150	2.011	5,62	3.926	5,04	39.544	4,90	113.584	3,77
151 i više	1.661	4,64	3.342	4,29	37.797	4,69	119.855	3,98
	35.782	100,00	77.925	100,00	806.402	100,00	3.012.923	100,00

Izvor: RZS

Najveći broj stanova 2011. godine nalazio se u privatnoj svojini jednog lica (26.045) zatim u privatnoj svojini dva lica (7.924) dok su se na trećem mestu našli stanovi u javnoj, odnosno državnoj svojini (505). Broj podstanara u 2011. godini iznosio je 1.728.

Tabela 48. Broj stanova prema svojini i osnovu po kojem domaćinstvo koristi stan, 2011.

		Grad Sombor Ukupno	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Stanovi prema	Ukupno	37.029	80.497	848.064	3.231.931
	Privatna svojina 1 lica	26.045	57.839	630.135	2.690.028
	Privatna svojina 2 lica	7.924	16.629	139.381	231.833
	Javna (državna)	505	992	7.524	25.142
	Ostali oblici	326	902	8.532	26.522
	Ukupno	30.722	66.890	677.559	2.423.208
Nastanjeni stanovi prema osnovu po kojem domaćinstva koriste stan	Vlasništvo	26.713	58.801	583.747	2.121.484
	Zakup	488	1.025	11.240	40.900
	Podstanarstvo	1.728	3.260	41.309	122.530
	Srodstvo	1.779	3.777	40.880	136.949
	Ostalo	14	27	383	1.345

Izvor: RZS

Od ukupnog broja stanova (37.029), njih 99,4% poseduje električnu energiju a 96,7% vodovodnu infrastrukturu. Na javni vodovod priključeno je svega 48,7% dok samo 0,39% stanova nema instalacije. Od pomoćnih prostorija 99,8% stanova poseduje kuhinju a 90,5% kupatilo.

Tabela 49. Ukupan broj stanova prema opremljenosti instalacijama 2011.

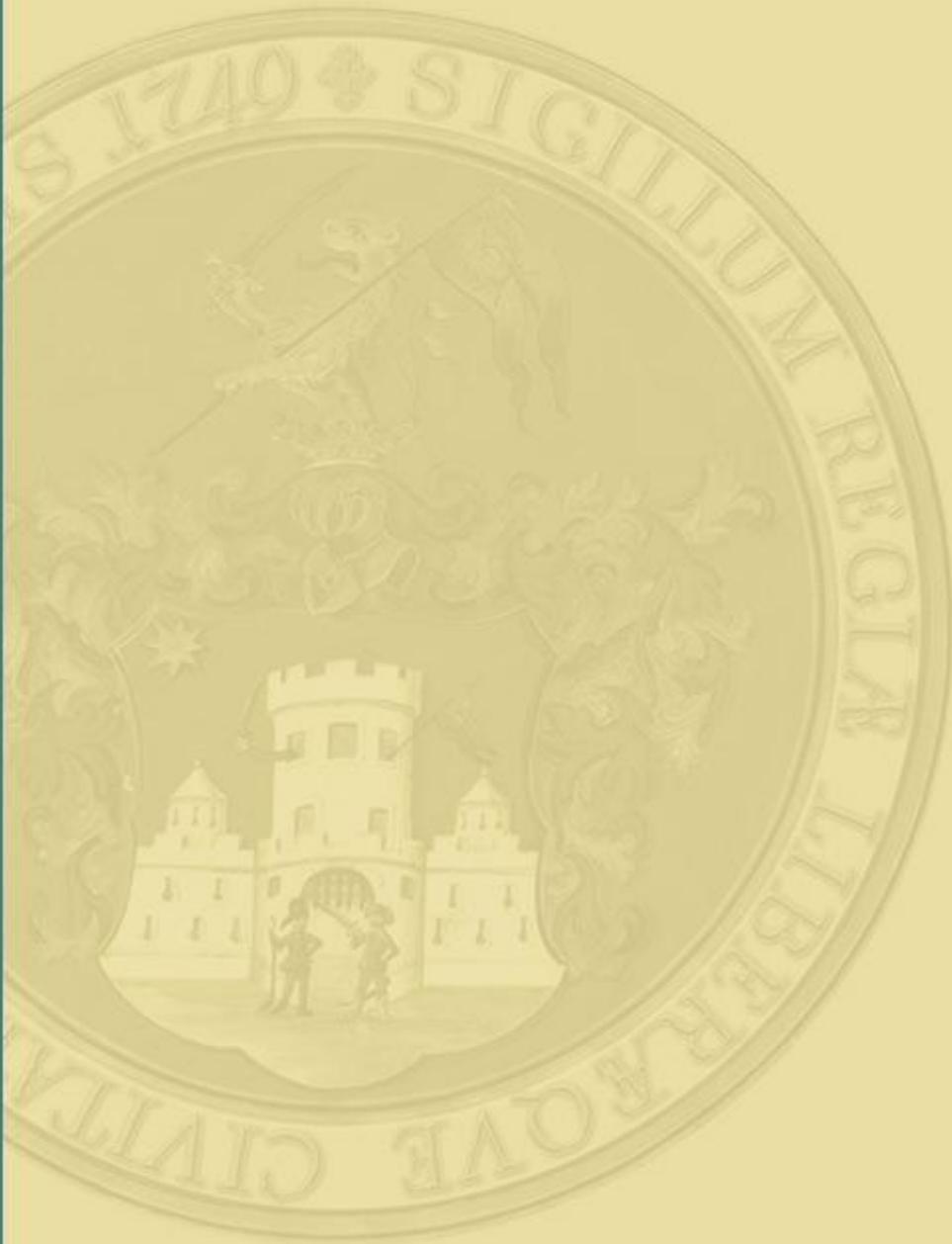
		Grad Sombor Ukupno	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
	Ukupno	37.029	80.497	848.064	3.231.931
Stanovi sa instalacijama	Vodovoda	Javni vodovod	18.036	43.824	636.756
		Seoski/mesni vodovod	15.563	30.836	125.095
		Hidrofor i sl.	2.226	3.020	50.928
		Bez instalacija		2.645	29.033
		Javna kanalizacija	13.743	26.950	383.325
	Kanalizacije	Septička jama i dr.	22.071	50.764	429.605
		Bez instalacija		2.642	28.932
	Električne energije	ima	36.832	79.931	839.785
		nema		6.459	65.090
	Centralnog/etažnog grejanja	ima	13.963	24.338	359.425
		nema		2.185	28.560
	Gasovoda	ima	1.733	2.832	213.651
		nema		285	19.986
	Bez instalacija		145	502	4.767
					28.189

Izvor: RZS

Tabela 50. Broj stanova prema opremljenosti instalacijama i pomoćne prostorije u stanovima, 2011.

			Grad Sombor Ukupno	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
	Ukupno		37.029	80.497	848.064	3.231.931
Opremljenost instalacijama	centralno/etažnog grejanja, vodovoda, kanalizacije i elek.energije		13.818	24.178	358.419	1.295.284
	gasovoda, vodovoda, kanalizacije i elek. Energije		1.733	2.832	213.575	280.229
	vodovoda, kanalizacije i elek.energije		21.708	52.985	342.595	1.559.917
	samo električne energije		854	1.995	23.367	161.047
	bez instalacija		145	502	4.767	28.189
Pomoćne prostорије	kuhinja		36.968	80.241	844.319	3.216.062
	kupatilo		33.544	72.513	768.091	2.790.904
	nužnik	na ispiranje	33.375	72.254	764.444	2.778.583
		bez ispiranja	990	2.042	17.657	57.256

Izvor: RZS

6. *Privreda*

6.1 Privredna struktura po delatnostima

Na teritoriji Grada Sombora 2016. godine registrovano je ukupno 3.391 preduzeće, od čega 1.169 privrednih društava i 2.221 preduzetnika. Najveći procenat čine preduzeća koja prema klasifikaciji delatnosti spadaju u grupu trgovina na veliko i malo; popravka motornih vozila i motocikala (30.31%), zatim prerađivačka industrija (14.24%), te usluge smeštaja i ishrane (10%).

Tabela 51. Struktura preduzeća (privredna društva i preduzetnici) po sektorima delatnosti na teritoriji Grada Sombora, 2016. godina

DELATNOST	Privredna društva	Preduzetnici	UKUPNO
A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	148	15	163
B - Rudarstvo	0	0	0
C - Prerađivačka industrija	178	305	483
D - Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	9	0	9
E - Snabdevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	12	9	21
F - Građevinarstvo	67	156	223
G - Trgovina na veliko i malo; popravka motornih vozila i motocikala	408	620	1.028
H - Saobraćaj	53	283	336
I - Usluge smeštaja i ishrane	31	308	339
J - Informisanje i komunikacije	31	39	70
K - Finansijske delatnosti	5	18	23
L - Poslovanje nekretninama	12	4	16
M - Stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti	159	176	335
N - Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	35	50	85
P - Obrazovanje	9	15	24
Q - Zdravstvena i socijalna zaštita	0	37	37
R - Umetnost, zabava i rekreacija	3	24	27
S - Ostale uslužne delatnosti	9	162	171
T - Delatnost domaćinstva kao poslodavca, delatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	0	0	0
U - Delatnost eksteritorijalnih organizacija i tela	0	0	0
UKUPNO:	1.169	2.221	3.391

Izvor: Agencija za privredne registre

Tabela 52. Preduzeća prema veličini 2016.

Veličina preduzeća	Broj preduzeća
Mikro	990
Mala preduzeća	72
Srednja preduzeća	7
Velika preduzeća	3
Ukupno	1072

Izvor: *Regionalna privredna komora*

Tabela 53. Preduzeća prema prihodu 2016.

Veličina preduzeća	Prihod
Mikro	21.07%
Mala preduzeća	39.16%
Srednja preduzeća	19.56%
Velika preduzeća	20.21%

Izvor: *Regionalna privredna komora*

Preduzeća koja ostvaruju **najveći prihod** na teritoriji Grada Sombora su:

- 1) SOMBOLED DOO
- 2) FIORANO DOO
- 3) SOMBORELEKTRO DOO
- 4) METEOR-COMMERCE
- 5) SINAGOGA DOO
- 6) AGRICOM COMPANY GROUP DOO SOMBOR
- 7) SUNCE AD
- 8) PANONIJA PHARM DOO
- 9) VOŽD DOO
- 10) ALEKSA ŠANTIĆ AD
- 11) BOŠKOVIĆ AGRAR AD ALEKSA ŠANTIĆ
- 12) BOJA DOO
- 13) BEZDAN AD
- 14) SOMBOR MLIN DOO
- 15) AGRO RAVANGRAD DOO

6.2 Poljoprivreda

Na teritoriji Grada Sombora u privatnoj svojini nalazi se 68.232 ha obradivog poljoprivrednog zemljišta, dok se u ostalim oblicima svojine (društvena, državna, zadružna, mešovita) nalazi 40.577 ha i neorganizованo je 8.913 ha.

Na osnovu pregleda površina poljoprivrednog zemljišta po katastarskim opštinama a na teritoriji Grada Sombora najveći broj poljoprivrednog zemljišta u hektarima nalazi se na području samog grada (25.013), zatim u Stanišiću (8.783) i Staparu (7.749), dok se najmanji broj poljoprivrednog zemljišta nalazio u katastarskoj opštini Rastina 2.142 hektara.

Gradu Somboru povereno je izdavanje državnog poljoprivredog zemljišta u zakup. Gradu pripada 40% od ukupnog iznosa sredstava koja se dobijaju po osnovu zakupa državnog poljoprivredog zemljišta i ta sredstva troše se namenski, na osnovu planova iz Godišnjih programa zaštite, uređenja i korišćenja državnog poljoprivrednog zemljišta. Na licitaciju u Somboru ide oko 43.000 ha državnog poljoprivrednog zemljišta.

Tabela 54. Pregled površina poljoprivrednog zemljišta po katastarskim opštinama i kulturama, Sombor, 2015.

red br.	katastarska opština	poljoprivredno zemljište (ha)										
		obradivo poljoprivredno zemljište (ha)						ribnjaci, trstici i močvare	ostalo zemljište	UKUPNO		
		njive	vrtovi	voćnjac i	vinogra di	livade	ukupno					
		1	2	3	4	5	6(1+2+3+4+ 5)	7	8	9	10(6+7+8+ 9)	
1.	BAČKI BREG	2257,9626	0,0000	12,6065	9,2568	174,1444	2453,9703	3,8713	118,8859	25,7390	2602,4665	
2.	RIĐICA	4536,3852	0,0000	122,0868	143,8316	283,1271	5085,4307	319,7096	126,4621	47,3445	5578,9469	
3.	ALEKSA ŠANTIĆ	4858,9772	0,0000	157,8939	0,0497	4,5789	5021,4997	9,0083	0,0000	47,7106	5078,2186	
4.	BAČKI MONOŠTOR	3577,3210	0,0000	36,0845	13,2325	50,1637	3676,8017	706,5501	230,4150	28,7130	4642,4798	
5.	BEZDAN	4992,6820	0,0000	61,2139	2,1916	14,6754	5070,7628	328,6887	203,4506	50,7877	5653,6898	
6.	ČONOPLJA	7056,9872	0,0000	40,1369	16,3855	111,7555	7225,2651	14,7768	9,1915	58,9780	7308,2114	
7.	DOROSLOV O	3079,1960	0,0000	4,1667	25,6311	189,9838	3298,9776	6,3301	30,5314	42,6724	3378,5115	
8.	GAKOVO	2991,9700	0,0000	0,9051	0,2775	1065,4342	4058,5868	129,2439	49,0684	22,0974	4258,9965	
9.	KLJAJIĆEVO	6960,6158	0,0000	11,4334	13,5887	137,2091	7122,8470	131,1233	26,3144	64,8999	7345,1846	
10.	KOLUT	3544,9866	0,0000	16,7525	5,4948	214,8686	3782,1025	997,2794	329,3587	36,6588	5145,3994	
11.	RASTINA	1984,5990	0,0000	10,9829	0,9202	82,8687	2079,3708	14,0321	46,8946	15,2985	2155,5960	
12.	SOMBOR-2	20352,4822	0,0000	191,8621	4,7648	2210,7628	22759,8718	799,3178	81,4909	217,1633	23857,8438	
13.	STANIŠIĆ	7950,1474	0,0000	76,1228	3,6682	3,2640	673,4757	8706,6781	44,3334	29,2381	75,3099	8855,5595
14.	STAPAR	7101,8572	0,0000	18,1414	2,7642	518,5291	7641,2919	84,6914	18,9166	88,1335	7833,0334	
15.	SVETOZAR MILETIĆ	5353,8514	0,0000	41,5446	4,6264	111,0588	5511,0812	114,0442	9,6959	58,2756	5693,0969	
16.	TELEČKA	3001,7623	0,0000	4,5344	0,4062	29,1046	3035,8075	0,0000	10,8359	48,7080	3095,3514	
17.	SOMBOR-1	1134,1861	0,0000	29,9157	3,5206	45,7092	1213,3316	53,8272	14,4054	186,5873	1468,1515	
		74144,3122	76,1228	669,7934	238,8888	5213,0479	80342,1649	3504,2648	1281,3016	733,3730	85861,1043	

Izvor: Služba za katastar nepokretnosti, Sombor

Poljoprivredno zemljište u Gradu Somboru prema visinskoj razlici podeljeno je na tzv. gornji i donji teren, koji se razlikuje po vrsti, kvalitetu i načinu korišćenja, kao i problemima koji se javljaju prilikom korišćenja takvog zemljišta.

Na području Grada Sombora vetrozaštitni pojasevi postoje u sledećim katastarskim opštinama: Alekса Šantić, Gakovo, Rastina, Svetozar Miletić, Stanišić, Bezdan, Kljajićevo i Sombor.

Zbog trenutnog stanja poljoprivrednog zemljišta, prema mogućnostima Grada Sombora, pristupić će se što hitnijim radovima na podizanju i revitalizaciji postojećih poljozaštitnih pojaseva, u skladu sa planom njihovog podizanja na teritoriji grada Sombora i uređenju atarskih puteva.

Pošumljavanje i zasnivanje poljozaštitnih pojaseva treba da bude u skladu sa osnovama šumskog privređivanja. Potrebno je onemogućiti bespravnu seču preostalih šuma, šumskih zasada i poljozaštitnih pojaseva.

Uređenje poljoprivrednog zemljišta u gradu Somboru

Komasacija poljoprivrednog zemljišta na teritoriji Grada Sombora završena je u svim katastarskim opštinama.

- Prosečna veličina poseda na području Grada Sombora je 2-21-70 ha.
- Prosečna veličina parcele na području Grada Sombora je 0-98-13 ha.
- Komasirana površina na području Grada Sombora je 83524-01-14 ha.

U katastarskim opštinama Aleksić i Sombor 1 urađen je i premer poljoprivrednog zemljišta u celim katastarskim opštinama.

Tabela 55. Površine poljoprivrednog zemljišta po klasama i kulturama u m², 2015.

kultura	poljoprivredno zemljište u ha							
	klasa							
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
njiva	18744,2354	33280,6441	27154,0775	7993,6527	2566,2440	802,8961	184,9414	9,2783
vrt	0,0000	76,1228	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
voćnjaci	191,5051	442,7640	129,6604	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
vinogradi	3,9287	149,6531	96,6244	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
livade	75,3572	613,7173	2305,1236	1976,6159	946,0192	0,2075	0,4089	0,0000
pašnjaci	331,3233	247,9599	1094,5989	940,0271	617,9182	525,0002	0,0000	0,0000
trstici-močvare	43,2280	460,5749	499,5470	295,0214	36,7841	0,0000	0,0000	0,0000
UKUPNO	19389,5777	35271,4361	31279,6318	11205,3171	4166,9655	1328,1038	185,3503	9,2783

Izvor: RGZ, Služba za katastar nepokretnosti, Sombor

Poljoprivredna proizvodnja

Na teritoriji Grada Sombora registrovano je 140 privrednih društava i 11 preduzetnika kojima je pretežna delatnost poljoprivrede (*Izvor: APR*).

Takođe, na teritoriji Grada registrovano je 7.797 poljoprivrednih gazdinstava, od čega 7.706 fizičkih i 91 pravno lice (*Izvor: Uprava za trezor*).

Tabela 56. Gazdinstva prema veličini korišćenog poljoprivrednog zemljišta, Grad Sombor, 2012.

Zapadnobački okrug	Broj poljoprivrednih gazdinstava	Površina u ha
Apatin	2.291	95.333
Kula	3.889	23.069
Odžaci	3.761	41.420
Sombor	8.396	31.534

Izvor: RZS

Tabela 57. Proizvodnja pojedinih ratarskih kultura, industrijskog, povrtnog i krmnog bilja, 2011.

			Grad Sombor Ukupno	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Pšenica	prinos,t	ukupno	83.788	176.603	1.180.315	2.076.237
		priv.druš. i zadruge	31.379	69.614	385.997	437.476
		porodična gazdinstva	52.409	106.989	794.318	1.638.761
	prosečan prinos, kg prinos,t	priv.druš. i zadruge	6.655	6.421	5.675	5.652
		porodična gazdinstva	5.027	5.135	4.563	3.943
Kukuruz	prosečan prinos, kg	ukupno	314.259	563.724	4.404.642	6.479.564
		priv.druš. i zadruge	61.455	141.931	723.502	764.581
		porodična gazdinstva	252.804	421.793	3.681.040	5.714.983
	prosečan prinos, kg	priv.druš. i zadruge	8.108	8.299	7.557	7.399
		porodična gazdinstva	6.647	6.290	5.775	4.948
Šećerna repa	prinos	ukupan, t	395.107	736.667	2.747.828	2.821.919
Suncokret	prinos	po hektaru, kg	52.893	51.350	50.960	50.729
Pasulj	prinos	ukupan, t	18.900	26.191	400.088	432.020
		po hektaru, kg	2.814	2.851	2.520	2.479
Krompir	prinos	ukupan, t	282	1.035	8.752	39.508
		po hektaru, kg	1.429	1.705	1.396	1.183
Detelina	prinos	ukupan, t	9.756	39.478	276.382	891.513
		po hektaru, kg	12.770	18.745	15.544	11.375
Lucerka	prinos	ukupan, t		4.023	54.437	480.354
		po hektaru, kg		6.161	5.675	4.020
Livade	prinos	ukupan, t	19.024	36.050	350.291	985.410
		po hektaru, kg	9.579	8.148	6.693	5.320
Pašnjaci	prinos	ukupan, t	5.727	11.729	65.506	1.189.910
		po hektaru, kg	1.886	2.191	1.769	1.841

Na osnovu podataka iz popisa poljoprivrede 2012. godine može se zaključiti da je više hektara poljoprivrednog zemljišta pod voćnjacima, čak 1.473 ha dok na vinograde otpada samo 103 ha.

Tabela 58. Površina pod voćnjacima i vinogradima u Gradu Somboru, 2012.

Zapadnobački okrug	Voćnjaci / ha	Vinogradi / ha
Apatin	341	15
Kula	485	25
Odžaci	125	7
Sombor	524	57
Ukupno	1473	103

Izvor: RZS

Najveći otkup, kada su u pitanju poljoprivredni proizvodi na prostoru grada Sombora od žitarica svakako ima kukuruz u iznosu od 30.042 tone. Količina mleka koja je otkupljena u 2011. godini iznosila je 53.664 hiljade litara dok je najmanje potražnje u 2011. godini bilo u otkupu govedine, svega 101 t i jabuke 133 t.

Tabela 59. Prodaja i otkup poljoprivrednih proizvoda, 2011.

	Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Pšenica, t	27.649	221.377	784.907	887.320
Kukuruz, t	30.042	285.171	1.177.291	1.208.969
Svinje, t	2.363	2.818	62.573	90.269
Goveda, t	101	507	8.708	25.530
Jaja, hilj. kom.	5.357	5.491	66.959	131.578
Mleko, hilj. lit.	53.664	66.382	276.684	681.354
Pasulj, t			28	29
Krompir, t	1.257	7.655	28.082	33.873
Jabuke, t	133	832	33.181	58.615
Šljive, t	230	230	1.172	16.355
Grožđe, t			578	3.312

Izvor: RZS

6.3 Šumarstvo

Površine obrasle šumom na području Grada Sombora iznose 7.238 ha, što predstavlja 0,36% od ukupnih površina na području Republike Srbije. Pošumljavanje u šumi i van šume izvršeno je na ukupno 167,48 ha površine Grada Sombora. Obzirom na klimatske faktore zastupljenost listopadnih vrsta iznosi 100%.

Tabela 60. Pošumljene površine i posečena drvna masa, 2015.

			Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Pošumljeno, ha	u šumi	lišćarima	105,01	112,36	656,18	884,00
		četinarima	0	0	6,02	454,00
	izvan šume	lišćarima	0	0	37,10	184,00
		četinarima	0	0	0	214,00
Obrasla šumska površina-ukupno, ha		7.412,71	13.297,40	123.811,38	2.168.746,00	
	ukupno, m ³	lišćara	59.417	109.153	696.042	2.551.738

Posećena drvna masa	četinara	0	0	4.379	402.287
	lišćara	52	54	53	34
	četinara	0	0	50	58

Izvor: RZS

6.4 Struktura izvoza i uvoza

Tabela 61. Struktura izvoza i uvoza, septembar 2016.

	Izvoz	Uvoz	Suficit	Pokrivenost uvoza izvozom
SOMBOR	86.154.128	51.667.315	34.486.813	166 %

* cene su izražene u evrima

Najveći IZVOZ prema delatnosti:

- proizvodnja odevnih predmeta;
- prehrambeni proizvodi;
- trgovina na veliko;
- proizvodnja električnih mašina i uređaja.

Najveći UVOZ prema delatnosti:

- proizvodnja električne opreme;
- odevni predmeti;
- trgovina na veliko osim trgovine motornim vozilima;
- poljoprivredni proizvodi;
- prehrambeni proizvodi.

Tabela 62. Najveći IZVOZ prema destinaciji

Destinacija	Vrednost (u €)
RUSIJA	76.881.135
ITALIJA	33.532.429
BOSNA I HERCEGOVINA	27.078.272
HRVATSKA	4.180.836
SLOVENIJA	2.481.740
RUMUNIJA	1.741.642

Izvor: RPK

Tabela 63. Najveći UVOZ prema destinaciji

Destinacija	Vrednost (u €)
ITALIJA	17.861.116
HRVATSKA	5.925.883
BOSNA I HERCEGOVINA	4.652.321
SLOVENIJA	4.286.254
TURSKA	2.743.118

6.5 Javne finansije

Prihodi gradskog budžeta

Prihode u budžetu Grada Sombora čine tekući prihodi od 93,72%.

Tabela 64. Struktura prihoda budžeta, 2015.

Vrsta prihoda	Iznos u (RSD)	Iznos u (€)	Struktura (%)
Preneta sredstva iz prethodne godine	138.949.707	1.150.886	6,28
Tekući prihodi	2.074.955.474	17.186.344	93,72
Porezi na dohodak, dobit i kapitalne dobitke	893.416.256	7.399.946	40,35
Porezi na imovinu	434.968.282	3.602.735	19,65
Porezi na dobra i usluge	47.965.949	397.291	2,17
Komunalna taksa na isticanje firme	35.770.491	296.278	1,62
Transferi od drugih nivoa vlasti	413.437.045	3.424.397	18,66
Prihodi od imovine	154.370.255	1.278.611	6,97
Prihodi od prodaje dobara i usluga	33.986.093	281.498	1,54
Prihodi od novčanih kazni	14.928.428	123.648	0,67
Mešoviti i neodređeni prihodi	39.819.353	329.814	1,80
Memorandumske stavke za refundaciju rashoda	2.142.210	17.743	0,10
Primanja od prodaje nepokretnosti	4.151.112	34.383	0,19
Tekući prihodi bez zakupa poljoprivrednog zemljišta	1.980.096.883	16.400.654	89,44
Prihodi budžeta	2.043.255.997	16.923.785	92,29
Preneta sredstva iz prethodne godine	138.949.707	1.150.886	6,28
Namenski transferi budžeta od drugih nivoa vlasti	31.699.477	262.559	1,43
UKUPAN PRIHOD BUDŽETA	2.213.905.181	18.337.230	100,00

- po prosečnom srednjem kursu NBS za 2015. godinu 120.7328

Rashodi gradskog budžeta

U strukturi rashoda budžeta Grada Sombora za 2015. godinu 90,64% čine tekući rashodi, dok izdaci za nabavku nefinansijske imovine čine 7,71%, a izdaci za finansijske imovine iznosi 1,65%.

Tabela 65. Struktura rashoda budžeta Grada Sombora, 2015.

Vrsta rashoda	Iznos u (RSD)*	Iznos u (€)	Struktura (%)
Plate, dodaci i naknade zaposlenih	414.047.000	3.429.449	18,94
Socijalni doprinosi na teret poslodavca	73.997.000	612.899	3,38
Naknade u naturi	1.295.000	10.726	0,06
Socijalna davanja zaposlenima	5.111.000	42.333	0,23
Naknade troškova za zaposlene	25.706.000	212.916	1,18
Nagrade zaposlenima i ostali posebni rashodi	4.807.000	39.815	0,22
Odbornički dodatak	20.003.000	165.680	0,92
Stalni troškovi	181.400.000	1.502.491	8,30
Troškovi putovanja	7.832.000	64.871	0,36
Usluge po ugovoru	90.426.000	748.976	4,14
Specijalizovane usluge	231.766.000	1.919.661	10,61
Tekuće popravke i održavanje	171.493.000	1.420.434	7,85
Materijal	33.192.000	274.921	1,52
Otplata kamata domaćim poslovnim bankama	1.749.000	14.486	0,08
Subvencije javnim nefinansijskim preduzećima i organizacijama	81.441.000	674.556	3,73
Transferi ostalim nivoima vlasti	354.144.000	2.933.287	16,21
Naknade za socijalnu zaštitu iz budžeta	132.414.000	1.096.752	6,06
Dotacije neprofitnim organizacijama	109.961.000	910.780	5,03
Porezi, obavezne takse i kazne	12.841.000	106.359	0,59
Novčane kazne i penali po rešenju sudova	1.193.000	9.881	0,05
Naknada štete za površine ili štetu nanetu od strane državnih organa	25.733.000	213.140	1,18
Sredstva rezervi	0	0	0,00
Zgrade i građevinski objekti	130.938.000	1.084.528	5,99
Mašine i oprema	17.771.000	147.194	0,81
Ostale nekretnine i oprema	3.000.000	24.848	0,14
Nematerijalna imovina	1.676.000	13.882	0,08
Kultivisana imovina	7.787.000	64.498	0,35
Zemljište	7.388.000	61.193	0,34
Otplata glavnice domaćim poslovnim bankama	36.056.000	298.643	1,65
UKUPNI BUDŽETSKI RASHODI	2.185.167.000	18.099.199	100,00

- po prosečnom srednjem kursu NBS za 2015. godinu 120.7328

6.6 Javna komunalna preduzeća, javna preduzeća i ustanove

Javna komunalna preduzeća

Tabela 66. Spisak javnih komunalnih preduzeća kojima je osnivač Grad Sombor

Br.	Naziv preduzeća	Adresa	Kontakt	Delatnost
1.	JKP „ČISTOĆA“	Sombor, Rade Drakulića 12	025/415-788 E-mail: office@cistoca.co.rs www.cistoca.co.rs	sakupljanje otpada koji nije opasan
2.	JKP „ZELENILO“	Sombor, Rade Drakulića 12	025/412-594 – lokal 130 E-mail: office@zelenilosombor.co.rs www.zelenilosombor.co.rs	usluge uređenja i održavanja okoline
3.	JKP „PROSTOR“	Sombor, Rade Drakulića 12	025/ 515 0090 E-mail: info@prostorsombor.rs www.prostorsombor.rs	pogrebne usluge i održavanje grobalja, poslovi pijaca i poslovi upravljanja gradskim poslovnim prostorom
4.	JKP „VODOKANAL“	Sombor, Belog goluba 5	025/464-222 E-mail: sekretar@vodokanal.co.rs www.vodokanal.co.rs	prečišćavanje i isporuka vode za piće, odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda
5.	JKP „PARKING SERVIS“	Sombor, Trg cara Lazara 1	025/423-000 E-mail: office@parkingsombor.co.rs www.parkingsombor.co.rs	upravljanje, korišćenje i održavanje javnih prostora za parkiranje na teritoriji Grada Sombora
6.	JKP „ENERGANA“	Sombor, Miletice Protića 14	025/443-367 E-mail: energana@eunet.rs www.energana.co.rs	proizvodnja i distribucija toplotne energije na teritoriji grada Sombora
7.	JKP „VODOVOD“ BEZDAN	Bezdan, Somborski put bb	025/810-369 E-mail: vodovodkom@mts.rs www.vodovodbezdan.co.rs	sakupljanje, prečišćavanje i distribucija vode i odvođenje otpadnih voda na teritoriji naseljenog mesta Bezdan, Bački Breg, Bački Monoštor i Kolut

Javna preduzeća

Tabela 67. Spisak javnih preduzeća kojima je osnivač Grad Sombor

Br.	Naziv preduzeća	Adresa	Kontakt:	Delatnost
1.	JP „URBANIZAM“ – u likvidaciji	Sombor, Venac Radomira Putnika 18	025/413-170 E-mail: info@urbs.rs www.urbs.rs	Prostorno planiranje
2.	JP „DIREKCIJA ZA IZGRADNJU GRADA SOMBORA“ – u likvidaciji	Sombor, Venac Radomira Putnika 18	025/433-000 E-mail: info@direkcijasombor.rs www.direkcijasombor.rs	Uređivanje građevinskog zemljišta, održavanje i izgradnja komunalnih objekata, uređenje, održavanje

Ustanove

Tabela 68. Spisak ustanova

Br.	Naziv ustanove	Adresa	Kontakt:
1.	Apoteka Sombor	Sombor, Kralja Petra I 36	025/412-792 E-mail: direktor@apotekasombor.rs www.apotekasombor.rs
2.	Dom zdravlja "Dr Đorđe Lazić"	Sombor, Mirna 3	025/483-566 E-mail: office@dzsombor.rs www.dzsombor.rs
2.	Kulturni centar "Laza Kostić"	Sombor, Venac Radomira Putnika 2	025 /434 -434 E-mail: kulturnicentarsombor@gmail.com www.kcsombor.org.rs
3.	Galerija "Milan Konjović"	Sombor, Trg Svetog Trojstva 2	025 /412 -563 E-mail: info@konjovic.rs www.konjovic.rs
4.	Narodno pozorište Sombor	Sombor, Trg Koste trifkovića 2	025 /437-666 E-mail: nps.upravnik@gmail.com www.npozoristeso.co.rs
5.	Gradska biblioteka "Karlo Bijelicki"	Sombor,Trg cara Lazara 3	025 /482-827 E-mail: biblioso@eunet.rs www.biblioso.org.rs
6.	Istorijski arhiv Sombor	Sombor, Trg cara Lazara 5	025 /416-292 E-mail: info@arhivsombor.org.rs www.arhivsombor.org.rs
7.	Gradski muzej	Sombor, Trg Republike 4	025 /412-728 E-mail: gms@sbbsrb.rs www.gms.rs
8.	Sportski centar "Soko"	Sombor, Venac Petra Bojovića 11	025 /412-331 E-mail: scsoko@gmail.com www.scsoko.rs
9.	Predškolska ustanova "Vera Gucunja"	Sombor, Venac Vojvode Petra Bojovića 3	025/421 744 E-mail: veragucunja@open.telekom.rs www.veragucunja.co.rs

6.7 Finansijske institucije

Tabela 69. Spisak poslovnih banaka, 2017.

Br.	Naziv institucije	Adresa	Kontakt
1	ADDIKO BANK AD BEOGRAD	Sombor, Kralja Petra I 24	025/434-040, info.rs@addiko.rs www.addiko.rs
2	AGROINDUSTRIJSKO KOMERCIJALNA BANKA AIK BANKA AKCIONARSKO DRUŠTVO, BEOGRAD	Sombor, Pariska 1	025/430-660 www.aikbanka.rs
3	ALPHA BANK SRBIJA AD BEOGRAD (JUBANKA)	Sombor, Kralja Petra I 5	025/449-650, kontaktcentar@jubanka.co.rs www.alphabankserbia.com
4	BANCA INTESA AKCIONARSKO DRUŠTVO BEOGRAD	Sombor, Venac Stepe Stepanovića 32	025/420-709, 011 310-8888, kontakt@bankaintesa.rs www.bancaintesa.rs
5	BANKA POŠTANSKA ŠTEDIONICA AD, BEOGRAD	Sombor, Rade Končara 2	025/449-320 www.posted.co.rs
6	CREDIT AGRICOLE BANKA SRBIJA AD NOVI SAD	Sombor, Dositeja Obradovića 9	025/432-210, 444-759 www.creditagricole.rs
7	ERSTE BANK AD NOVI SAD	Sombor, Kralja Petra I 3	025/428-322, 430-700, www.erstebank.rs
8	Eurobank AD BEOGRAD	Sombor, Pariska 13	025/432-730, 431-310, office@eurobank.rs www.eurobank.rs
9	FINDOMESTIC BANKA AD BEOGRAD	Sombor, Laze Kostića 1	025/448-848 www.findomestic.rs
10	KOMERCIJALNA BANKA AD BEOGRAD	Sombor, Staparski put 14	025/421-192, 421-383, kontaktcentar@kombank.com www.kombank.com
11	NLB BANKA AD BEOGRAD	Sombor, Vojvođanska 3	025/420-415, info@nlb.rs www.nlb.rs
12	OPPORTUNITY BANKA AD NOVI SAD	Sombor, Apatinski put 6	025/431-590, office@obs.rs www.obs.rs
13	OTP BANKA SRBIJA AD NOVI SAD	Sombor, Venac Stepe Stepanovića 30	025/415-331, 415-332 www otpbanka.rs
14	PROCREDIT BANK AD BEOGRAD	Sombor, Venac Radomira Putnika 24	025/432-490, 0700-700000, info@procreditbank.rs www.procreditbank.rs
15	RAIFFEISSEN BANKA AD BEOGRAD	Sombor, Avrama Mrazovića 1	025/431-700, 011/3202-100 chat.raiffeisenbank.rs www.raiffeissenbank.rs
16	SBERBANK SRBIJA AD BEOGRAD	Sombor, Kralja Petra I 1	025/433-002, 0700-700-800, info@sberbank.rs www.sberbank.rs
17	SOCIETE GENERALE BANKA SRBIJA AD BEOGRAD	Sombor, Kralja Petra I 8	025/433-460 www.societegenerale.rs
18	UNICREDIT BANK SRBIJA AD BEOGRAD	Sombor, Čitaonička 2	025/427-645 www.unicreditbank.rs
19	VOJVODANSKA	Sombor,	025/465-000, 465-001,

	BANKA AD NOVI SAD	Sonje Marinković 1-3	info@voban.groupnbg.com, office@voban.groupnbg.com www.voban.co.rs
--	--------------------------	----------------------	--

Izvor: Narodna banka Srbije - www.nbs.rs

Tabela 70. Spisak osiguravajućih društava, 2016.

Br.	Naziv institucije	Adresa	Kontakt
1	AMS OSIGURANJE	Sombor, Vejka Petrovića 16	025/444-987 www.ams.co.rs
2	DDOR Novi Sad	Sombor, Trg Koste Trifkovića 1	025/416-440 www.ddor.rs
3	GENERALI OSIGURANJE SRBIJA	Sombor, Venac Stepe Stepanovića 30	025/433-960 www.generali.rs
4	DUNAV OSIGURANJE	Sombor, Avrama Mrazovića 1a	025/464-100 www.dunav.com
5	GLOBOS-OSIGURANJE	Sombor, Sonje Marinković 1-3	025/423-859 www.globos.co.rs
6	UNIQA	Sombor, Venac V.P. Bojovića 7/a	025/20226-089 www.uniga.rs
7	WIENER STADTISCHE OSIGURANJE	Sombor, Staparski put 6	025/433-790 www.wiener.co.rs
8	SOCIETE GENERALE OSIGURANJE	Sombor, Kralja Petra I 8	025/433-460 www.societegenerale.rs

Izvor: NBS sajt

6.8 Privredna komora

Naziv institucije	Adresa	Kontakt
REGIONALNA PRIVREDNA KOMORA SOMBOR	Sombor, Venac Stepe Stepanovića 30	025/420-780 www.rpksonbora.co.rs

6.9 Investicije

Tabela 71. Najznačajnije strane investicije u Gradu Somboru od 2000. do 2016. godine

Investitor	Godina	Tip Investicije	Privredna delatnost	Poreklo kapitala	Iznos investicije €
Topigs Norsvin Aim Doroslovo	2016	greenfield investicija	Poljoprivreda, Prehrambena industrija	Mađarska, Srbija	500.000
Somboled - Dukat, Lactalis group	2016		Poljoprivreda, Prehrambena industrija	Francuska	26.000.000
Progetti	2000	greenfield investicija	Tekstilna industrija	Italija	
PP Sombor	2016		Poljoprivreda, Prehrambena industrija	Irska	
Lactalis Group	2003	privatizacija	Poljoprivreda, Prehrambena industrija	Hrvatska	25.000.000
KTC Sombor	2016	greenfield investicija	Trgovina	Hrvatska	25.000.000
Fiorano Calzedonia	2016	greenfield investicija	Tekstilna industrija	Italija	30.000.000
Ferarri plast	2016		Industrija gume i plastike	Italija	4.000.000
Calzedonia / Fiorano	2007	greenfield investicija	Tekstilna industrija	Italija	13.000.000
Brodogradilište "Bezdan"	2016		Građevinska industrija	Hrvatska	325.000
Bridge Power Investments	2012	greenfield investicija	Energetika	Češka	1.500.000
Agriser	2016	greenfield investicija	Poljoprivreda, Prehrambena industrija	Italija	7.950.000

Izvor: NALED <http://www.naled-serbia.org/sr/investments/index/Baza-investicija>

6.9.1 Mogućnosti za ulaganje

Industrijska zona

Industrijska zona Grada Sombora locirana je uz jugoistočnu granicu samog Grada. Ukupna površina je cca 500 ha.

Industrijska zona Grada Sombora

Izvor: Gradska uprava

Namena zemljišta

Blok 102	skladišna zona, slobodna carinska zona i radna zona-proizvodnja
Blok 103	uslužno servisna zona, radna zona-proizvodnja i poslovno-upravljački centar
Blok 104	radna zona-proizvodnja
Blok 82	poslovno, proizvodne, uslužne i skladišne funkcije uz bilaznicu, u severnom delu višeporodično stanovanje
Blok 114,115	radna zona-proizvodnja

Izgrađeni objekti na lokaciji

Blok 102	Skladište Naftagasa (terminal produktovoda);
Blok 103	Benzinska pumpa „Knez petrol“ (trgovina), Droga Portorož (proizvodnja usluge), Produktkomerc(trgovina), Soforebo (prodaja opreme za klaničnu industriju), Magnet (uslužne delatnosti), Dunav osiguranje(uslužne delatnosti), RM (auto optad), Regeneracija (proizvodnja od poliestera), Carina, Interšped poslovnica (saobraćaj), Boreli (industrija), Magnetron (usluge), Aleksandro - TRA Duga (trgovina), Cerrena (prerada baznih ulja), Merkur (industrija), Meteor komerc (poljoprivreda), Žitomedija (poljoprivreda), Mara (prehrambena industrija), Ferro casa (industrija), Bane Sekulić, Fiorano (industrija), Objekat stare Toplana (Toplana je izmeštena);
Blok 104	Sinagoga (trgovina), Proteinka, Reciklažni centar, TC KTC (trgovina);
Blok 82	TC Idea (trgovina), TC Maksi (trgovina) - deo bloka je izgrađen (višeporodično stanovanje), uz obilaznicu prazne parcele potpuno komunalno opremljene;
Blok 114,115	Panonka (industrija), Sunce (industrija), Sombormlin (industrija), Zadrugarka (poljoprivreda)
Blok 127	-

Vlasnička struktura

Blok 102, 103, 104	49% privatno vlasništvo, 51% državno vlasništvo
Blok 82	20% privatno vlasništvo, 80% državno vlasništvo
Blok 114, 115 i 127	58% privatno vlasništvo, 38% kompleksi, 4% državno vlasništvo

Infrastruktura

Vodovod, kanalizacija, gasovod, struja visokog napona, pristupni put, te instalacije, internet (delom postoji navedena infrastruktura, delom je planirana, delom postoji gotova tehnička dokumentacija za izgradnju infrastrukture).

Cena i osnov pribavljanja

Početna cena je tržišna vrednost konkretnе parcele, koju utvrđuje Gradsko veće Grada Sombora, na osnovu procene za to imenovane komisije.

Naknada za uređenje građevinskog zemljišta u industrijskoj zoni

Doprinos za uređivanje građevinskog zemljišta obračunava se u postupku ishodovanja građevinske dozvole. Doprinos se može platiti jednokratno u celosti, ili na rate (najviše 36 rata).

Uz prijavu radova dostavlja se dokaz o izmirenju obaveza u pogledu doprinosa za UGZ-za slučaj jednokratnog plaćanja, odnosno srestvo obezbeđenja plaćanja doprinosa za UGZ-za slučaj plaćanja doprinosa na rate.

Za isplatu doprinosa za uređenje građevinskog zemljišta jednokratno, u celosti, visina obračunatog doprinosa se umanjuje za 30%.

Za izgradnju proizvodnih i poljoprivrednih objekata doprinos za uređenje građevinskog zemljišta se ne naplaćuje.

Tabela 72. Korisnici industrijske zone

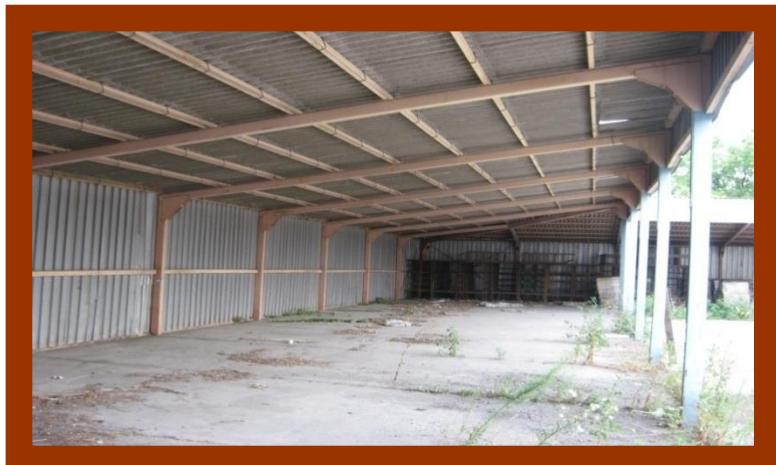
Naziv korisnika	Faktička delatnost (bez obzira na šifru delatnosti)	Pretažna orientacija uvoz / izvoz	Broj zaposlenih	Zemlja porekla vlasnika
Sunce AD	Prehrambena industrija		170	Srbija
Panonka DOO	Prehrambena industrija	domaće tržište	24	Srbija
ZZ Zadružarka	Skladištenje žitarica	domaće tržište	53	Srbija
Sombormlin DOO	Skladištenje žitarica	domaće tržište	48	Srbija
Fiorano DOO	Tekstilna industrija	izvoz	1.107	Italija Hrvatska
DP Boreli u stečaju	Industrija obuće	izvoz	327	Srbija
GRP centar DOO	Proizvodnja profila od plastike	domaće tržište	11	Srbija
RM Company DOO	Servisiranje vozila	Pružanje usluga u zemlji	4	Srbija
Dunav osiguranje	Tehnički pregled vozila	Pružanje usluga u zemlji		Srbija
AMSS - Teh. pregled vozila	Tehnički pregled vozila	Pružanje usluga u zemlji	22	Srbija
Soforebo DOO	Prodaja opreme za klanice	uvoz	10	Srbija
Produkt komerc DOO	Veleprodaja pića	Usluge na domaćem tržištu	30	Srbija
Terboinoks DOO	Trgovina inoksom	uvoz	10	Srbija
Knez Petrol DOO	Benzinska pumpa	Prodaja naftinih derivata na domaćem tržištu		Srbija
Magnetron (Ziper DOO u stečaju)	Mega market			
TP Agrosavez AD – EM Comerce	Trgovina drvetom i gradjevinskim materijalom	Domaće tržište	0	Srbija
Aleksandro DOO	Proizvodnja nameštaja	Domaće tržište	22	Srbija
Cerena trade DOO	Trgovina	Domaće tržište	9	Srbija
Meteor komerc DOO	Skladištenje i primarna prerada poljo. prizvodnje	Domaće tržište	90	Srbija
Merkur boje i lakovi DOO	Proizvodnja i trgovina bojama	Domaće tržište	5	Srbija
Ferari plast DOO	Prerada plastike	izvoz	14	Švajcarska
Bane Sekulić	Metaloprerađivačka industrija	Domaće tržište		Srbija

Izvor: RPK, JP „Urbanizam“ i APR

Brownfield lokacije

Na teritoriji Grada Sombora postoji veći broj brownfield lokacija. Podaci o raspoloživim brownfield lokacijama objedinjeni su u Brownfield katalogu Grada Sombora, koji je dostupan na sajtu grada www.sombor.rs.

Sve dodatne informacije mogu se dobiti u Odseku za lokalni ekonomski razvoj Gradske uprave Grada Sombora, Trg cara Uroša 1, Sombor, telefon: 025/468-160, e-mail: klersombor@gmail.com.

6.9.2 Olakšice

Poreske olakšice

Podsticaji kod ulaganja

Poreski obveznik koji uloži u svoja osnovna sredstva, odnosno u čija osnovna sredstva drugo lice uloži više od jedne milijarde dinara, koji ta sredstva koristi za obavljanje pretežne delatnosti i delatnosti upisanih u osnivačkom aktu obveznika, odnosno navedenih u drugom aktu obveznika, kojim se određuju delatnosti koje obveznik obavlja i u periodu ulaganja dodatno zaposli na neodređeno

vreme najmanje 100 lica, oslobađa se plaćanja poreza na dobit pravnih lica u periodu od deset godina srazmerno tom ulaganju.

Poreska olakšica za zapošljavanje novih lica

Poslodavac - pravno lice, odnosno preduzetnik koji zaposli novo lice ima pravo na povraćaj dela plaćenog poreza na zaradu za novozaposleno lice, isplaćenu zaključno sa 31. decembrom 2017. godine.

Poslodavac ima pravo na povraćaj plaćenog poreza i to:

- 1) 65% ako je zasnovao radni odnos sa najmanje jednim, a najviše sa devet novozaposlenih lica;
- 2) 70% ako je zasnovao radni odnos sa najmanje 10, a najviše sa 99 novozaposlenih lica;
- 3) 75% ako je zasnovao radni odnos sa najmanje 100 novozaposlenih lica.

Poreska olakšica za pravna lica razvrstana u mikro i mala pravna lica i preduzetnike koji zasnuje radni odnos sa najmanje dva nova lica na povraćaj 75% plaćenog poreza za novozaposlena lica i poveća broj zaposlenih u odnosu na 31.10.2015. godine, isplaćen zaključno sa 31. decembrom 2017. godine.

Poreska olakšica za zapošljavanje lica sa invaliditetom

Poslodavac koji na neodređeno vreme zaposli lice sa invaliditetom u skladu sa zakonom koji uređuje sprečavanje diskriminacije lica sa invaliditetom, za koje odgovarajućom pravno-medicinski validnom dokumentacijom dokaže invalidnost, oslobađa se obaveze plaćanja obračunatog i obustavljenog poreza iz zarade tog lica, za period od tri godine od dana zasnivanja radnog odnosa.

Ostale poreske olakšice

Amortizacija stalnih sredstava priznaje se kao rashod.

Sredstva se razvrstavaju u pet grupa sa sledećim amortizacionim stopama: 1) I grupa 2,5%; 2) II grupa 10%; 3) III grupa 15%; 4) IV grupa 20%; 5) V grupa 30%.

Amortizacija za stalna sredstva razvrstana u I grupu utvrđuje se primenom proporcionalne metode. Amortizacija za stalna sredstva razvrstana u grupe II-V utvrđuje se primenom degresivne metode na vrednost sredstava razvrstanih po grupama.

Izdaci za zdravstvene, obrazovne, naučne, humanitarne, verske, zaštitu čovekove sredine i sportske namene, kao i davanja učinjena ustanovama socijalne zaštite osnovanim u skladu sa zakonom koji uređuje socijalnu zaštitu, priznaju se kao rashod u iznosu najviše do 5% od ukupnog prihoda. Izdaci za reklamu i propagandu priznaju se kao rashod u iznosu do 10% od ukupnog prihoda. Izdaci za reprezentaciju priznaju se kao rashod u iznosu do 0,5% od ukupnog prihoda.

Lokalne olakšice i podsticaji

Lokalna komunalna taksa za isticanje firme

Utvrđuje se u skladu sa Odlukom o lokalnim komunalnim taksama na teritoriji Grada Sombora („Sl. list Grada Sombora“, br. 10/13, 17/13 i 11/15).

Preduzetnici i pravna lica koja su prema zakonu kojim se uređuje računovodstvo razvrstana u mala pravna lica, a imaju godišnji prihod do 50.000.000,00 dinara, ne plaćaju lokalnu komunalnu taksu za isticanje firme na poslovnom prostoru.

Novosnovane radnje i preuzeća kojima je proizvodnja osnovna delatnost, oslobađaju se takse na isticanje firme u godini osnivanja u iznosu od 50%.

Za drugu i svaku narednu istaknutu firmu van sedišta obveznika taksa se umanjuje za 50% od propisane takse, a koje umanjenje se odnosi samo na obveznike sa sedištem na teritoriji Grada Sombora.

Finansijske olakšice

Bespovratna sredstva za investicije (Republika Srbija)

Na osnovu Uredbe o uslovima i načinu privlačenja direktnih investicija iz 2016. godine („Sl. glasnik RS“, broj 27/2016), u budžetu Republike Srbije obezbeđuju se sredstva za finansiranje investicionih projekata u proizvodnom sektoru i sektoru usluga koje mogu biti predmet međunarodne trgovine (deo sredstava se može obezrediti i iz međunarodne razvojne pomoći).

Za više informacija: <http://ras.gov.rs/sr/podrska-investitorima/zasto-srbija/podsticaji-za-investiranje>.

Nacionalna služba za zapošljavanje

Subvencije za samozapošljavanje

Odobravaju se radi osnivanja radnje, zadruge, privrednih društava i drugih oblika preduzetništva, nezaposlenom licu u bespovratnom iznosu od 180.000,00 dinara, osim u slučaju samozapošljavanja osoba sa invaliditetom kada se subvencija odobrava u iznosu od 200.000,00 dinara.

Subvencije za zapošljavanje lica iz kategorije teže zapošljivih

Poslodavci koji pripadaju privatnom sektoru i koji zapošljavaju nezaposlene na novootvorenim radnim mestima iz kategorije teže zapošljivih mogu ostvariti pravo na subvenciju u jednokratnom iznosu. Nezaposlena lica iz kategorije teže zapošljivih na koja se ova subvencija primenjuje su:

- mladi do 30 godina
- stariji od 50 godina
- nezaposlena lica koja su prijavljena na evidenciju Nacionalne službe po osnovu viška
- pripadnici romske nacionalnosti
- osobe sa invaliditetom i
- radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći.

Visina subvencije iznosi 150.000,00 dinara po licu, odnosno 180.000,00 dinara za osobe sa invaliditetom i radno sposobne korisnike novčane socijalne pomoći.

Realizacija programa "Stručna praksa"

Program stručne prakse podrazumeva stručno osposobljavanje nezaposlenog za samostalan rad u struci i sticanje uslova za polaganje stručnog ispita, bez zasnivanja radnog odnosa.

Tokom trajanja programa stručne prakse (najduže 12 meseci), na ime novčane pomoći i troškova prevoza, isplaćuju se sredstva u ukupnom mesečnom iznosu od:

- 12.000,00 dinara za lica sa srednjim obrazovanjem,
- 14.000,00 dinara za lica sa višim ili visokim trogodišnjim obrazovanjem i
- 16.000,00 dinara za lica sa najmanje četvorogodišnjim visokim obrazovanjem i
- vrši se obračun i uplata doprinosa za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti, u skladu sa zakonom.

Grad Sombor

Na osnovu člana 14. Statuta Grada Sombora ("Sl. list Grada Sombora" br. 2/08 i 6/2013), a u vezi sa članom 41. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti ("Sl. glasnik RS" br. 36/2009, 88/2010 i 38/2015), i zaključka Gradskog veća sa 90. sednici održane dana 29.01.2016. godine, gradonačelnik Grada Sombora je dana 29.01.2016. godine doneo Lokalni akcioni plan za zapošljavanje grada Sombora za 2016. godinu (može se videti na www.sombor.rs).

Lokalnim akcionim planom zapošljavanja Grada Sombora za 2016. godinu utvrđuju se prioriteti i mere za unapređenje zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti na teritoriji Grada Sombora.

6.9.3 Porezi

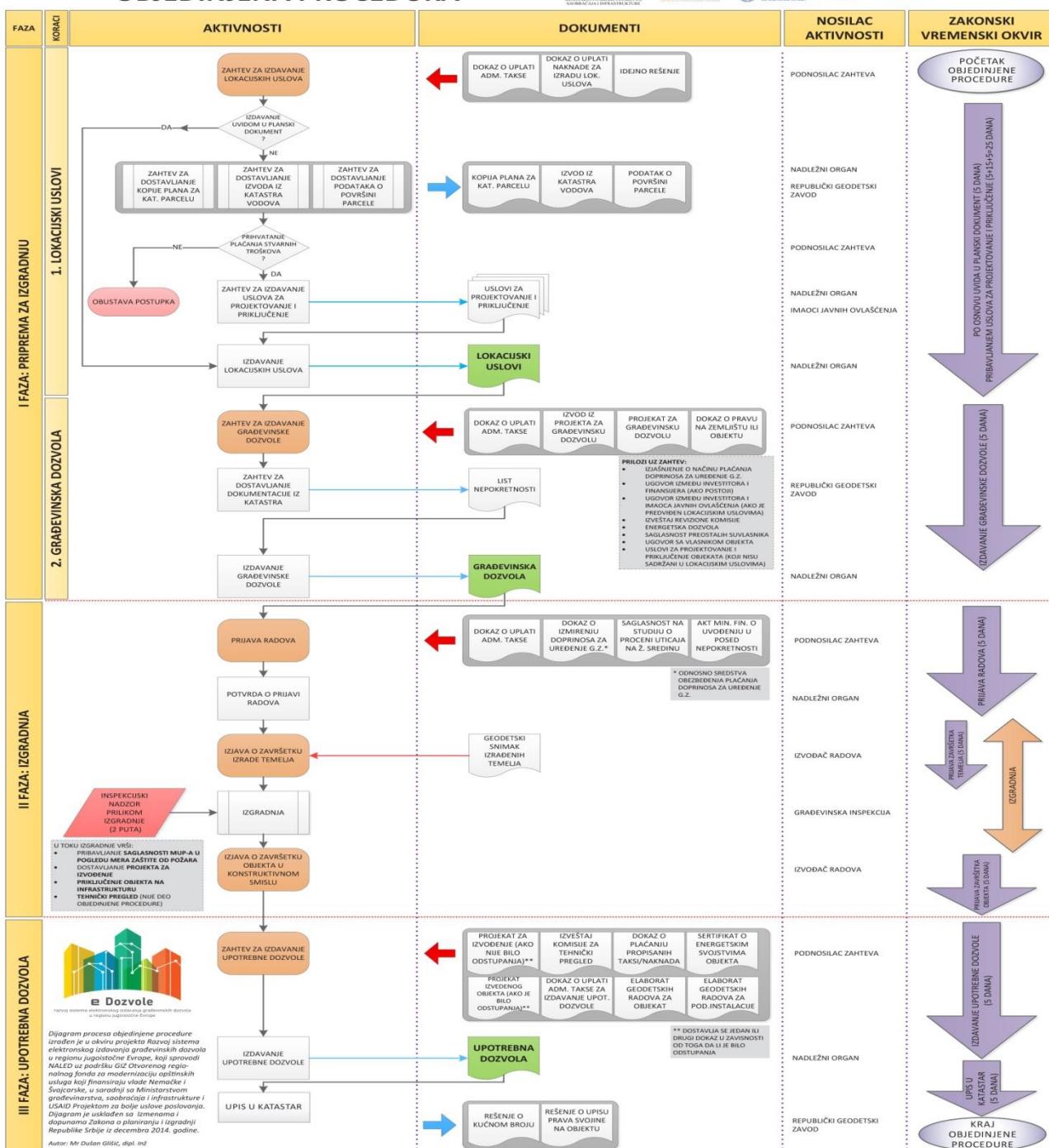
Porez na dodatu vrednost	Opšta stopa PDV iznosi 20%; posebna stopa 10%
--------------------------	---

Porez na dobit	Stopa poreza na dobit pravnih lica iznosi 15%; Stopa poreza na dobit po odbitku iznosi 20% na prihode koje ostvari nerzidentno pravno lice od rezidentnog pravnog lica ukoliko nije drugačije regulisano međunarodnim ugovorima o izbegavanju dvostrukog oporezivanja;
Porez na dohodak	Zarade i prihodi od samostalne delatnosti ostvareni od privrednih delatnosti, uključujući i delatnosti poljoprivrede i šumarstva, pružanjem profesionalnih i drugih intelektualnih usluga, oporezuju se po stopi od 10%; Prihodi od autorskih prava, prava srodnih autorskom pravu i prava industrijske svojine oporezuju se po stopi od 20%; Prihodi od kapitala i kapitalni dobitak oporezuju se po stopi od 15%;
Godišnji porez na dohodak građana	- na iznos do šestostrukе prosečne godišnje zarade 10%; - na iznos preko šestostrukе prosečne godišnje zarade primenjuje se stopa od 10% na iznos do šestostrukе i stopa od 15% na iznos preko šestostrukе prosečne godišnje zarade;
Doprinosi za socijalno osiguranje	1) za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje - 26% (14% na teret lica koje je ostvarilo zaradu, 12% na teret poslodavca); 2) za obavezno zdravstveno osiguranje - 10,3%; 3) za osiguranje za slučaj nezaposlenosti - 1,5%.

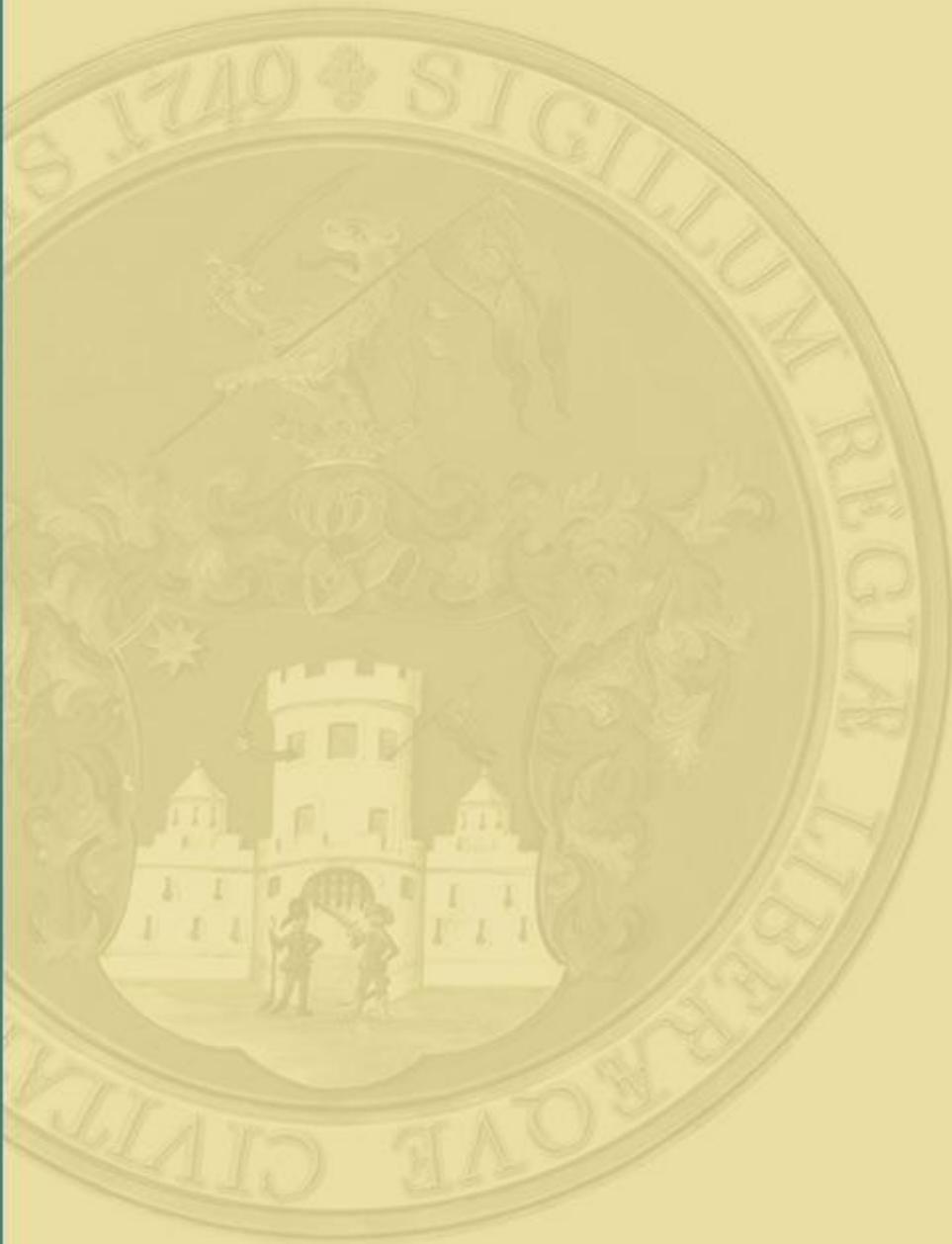
6.9.4 Proces izdavanja dozvola

U skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji, građevinske dozvole se izdaju u postupku objedinjene procedure elektronskim putem na sajtu www.gradjevinskedozvole.rs .

OBJEDINJENA PROCEDURA

Sve dodatne informacije: Gradska uprava, Trg cara Uroša 1, Odeljenje za komunalne poslove, Odsek za urbanizam i građenje, šef Odseka Dragana Repar, dipl.inž.građ., telefon. 025/468-127 e-mail: drepar@sombor.rs

7. Radna snaga

7.1 Broj i struktura zaposlenih

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku najveći broj građana je zaposlen kod pravnih lica (76,72%) slede lica koja samostalno obavljaju delatnosti i zaposleni kod njih (15,59%), s tendencijom rasta u prethodnom periodu 2011-2015, a najmanje je registrovanih individualnih poljoprivrednika koji su posebna kategorija (7,63%).

Tabela 73. Zaposleni, godišnji prosek 2015. – RZS str 150

	Grad Sombor Ukupno	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Zaposleni ukupno	21.106	42.393	506.598	1.989.617
Zaposleni u pravnim licima	16.194	30.572	400.678	1.587.437
Preduzetnici, lica koja samostalno obavljaju delatnost i zaposleni kod njih	3.292	7.169	80.119	308.863
Registrovani individualni poljoprivrednici	1620	2.652	25.801	93.320

7.2 Zaposlenost po delatnostima

Najveći broj zaposlenih lica angažovan je u prerađivačkoj industriji (24,31%), zatim u oblasti trgovine na veliko i malo i popravke motornih vozila (14,82%), te u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite (11,33%).

Tabela 74. Zaposleni po sektorima delatnosti, godišnji prosek 2015.

	Grad Sombor	Zapadno bačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.489	3.242	21.476	36.617
Rudarstvo	-	-	1.898	24.607
Prerađivačka industrija	4.717	10.135	114.580	377.488
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	247	301	5.094	28.323
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	353	810	10.329	38.402
Gradevinarstvo	471	936	19.311	88.096
Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila	2.876	5.434	81.435	313.356
Saobraćaj i skladištenje	1.238	2.184	29.336	117.446
Usluge smeštaja i ishrane	668	1.151	13.845	63.830
Informisanje i komunikacije	199	260	10.982	53.308
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	251	410	9.683	45.928
Poslovanje nekretninama	155	165	1.223	4.807
Stručne, naučne, inovacione i tehničke delatnosti	412	868	17.738	84.216

Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	551	1.155	15.398	78.608
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	1.519	2.521	27.670	160.788
Obrazovanje	1.542	3.059	35.794	132.963
Zdravstvena i socijalna zaštita	2.198	3.575	42.741	164.755
Umetnost, zabava i rekreacija	234	404	8.004	31.913
Ostale uslužne delatnosti	283	611	8.697	37.382
UKUPNO:	19.404	37.226	475.257	1.882.825

7.3 Prosečne zarade

Prosečna zarada po zaposlenom na teritoriji Grada Sombora niža je od proseka na nivou regiona Vojvodine i Republike Srbije.

Tabela 75. Prosečne zarade u RSD, godišnji prosek 2016 i kumulativno za prva tri kvartala 2017.

	Grad Sombor		Zapadnobačka oblast		Region Vojvodine		Republika Srbija	
	bruto	neto	bruto	neto	bruto	neto	bruto	neto
2011	46.975	33.825	46.447	33.448	51.393	36.950	52.733	37.976
2012	49.627	35.699	51.017	36.740	56.118	40.421	57.430	41.377
2013	50.333	36.345	53.045	38.359	59.355	42.935	60.708	43.932
2014	49.076	35.517	51.889	37.614	59.468	43.092	61.426	44.530
2015	48.132	34.858	51.865	37.593	59.279	43.050	61.145	44.432
2016	50.749	36.750	53.398	38.706	52.094	37.771	63.474	46.097
2017	53.147	38.428	53.579	38.806			65.173	47.320

Izvor: RPK Sombor <http://www.rpk-sombor.co.rs/index.php?m=left&s=prosecnezarade>, pristupljeno 8.12.2017.

7.4 Zapošljavanje

Ukupan broj slobodnih radnih mesta na teritoriji Grada Sombora krajem 2015. godine iznosio je 749 od čega je 618 radnih mesta na određeno, a 131 na neodređeno vreme.

U strukturi zapošljavanja na teritoriji Grada Sombora tokom 2015. godine od ukupnog broja zaposlenih svoje radno mesto je pronašlo 48,66% žena i 51,34% muškaraca, od toga 15,07% bilo na neodređeno, a 84,93% na određeno vreme. Na teritoriji Zapadnobačkog okruga u 2016. godini zaposlilo se ukupno 19.208 lica od kojih u Somboru 7.345, Apatinu 3.197, Odžacima 3.360 i Kulici 5.306 lica.

Tabela 76. Struktura zapošljavanja, 2015.

		Grad Sombor
Zapošljavanje - ukupno		13.043
Zapošljavanje - žene	broj	6.347
	%	48,66
Zapošljavanje - muškarci	broj	6.696
	%	51,34
Na neodređeno vreme	broj	1.965
	%	15,07
Na određeno vreme	broj	11.078
	%	84,93

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

7.5 Nezaposlenost

Ukupan broj nezaposlenih lica sa teritorije Grada Sombora evidentiran u Nacionalnoj službi za zapošljavanje iznosi 7.129. Veći procenat čine muškarci – 60,51%, dok žene čine 39,49%. Prvi put posao je zatražilo 1.867 odnosno 26,19%, bez stručne spreme je čak 34,62% nezaposlenih lica.

Tabela 77. Nezaposlena lica po podacima NSZ. Podaci za Grad Sombor i Zapadnobački okrug su iz januara 2018, a za Vojvodinu i R Srbiju za celu 2015.g.

		Grad Sombor Ukupno	Zapadnobački okrug	Region Vojvodine	Republika Srbija
Ukupno		5.973	16.032	174.854	724.096
Prvi put traže zaposlenje	svega	1.867	3.622	50.993	245.341
	%	26,19	22,59	29,16	33,88
Bez kvalifikacija	svega	2.159	5.706	65.197	227.319
	%	36,14	35,59	37,29	31,39
Žene	svega	2.416	7.091	87.506	371.973
	%	40,44	44,23	50,05	51,37

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

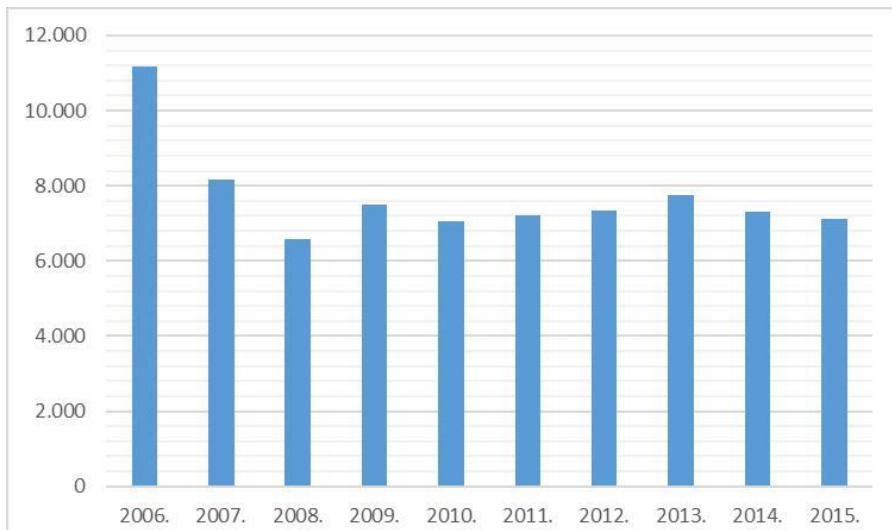
Bazirajući se na broj lica koja nisu imala posao u periodu od 2006. do 2015. godine, najveći broj nezaposlenih na teritoriji Grada Sombora bio je 2006. godine – 11.161 lice. Već naredne godine taj broj se smanjuje na 8.153 lica, da bi u 2008. godini dostigao minimum od 6.584 lica. U 2009. godini uočava se značajan porast broja nezaposlenih lica na 7.499 da bi, sa malim oscilacijama narednih godina, broj nezaposlenih 2015. godine bio 7.130 lica. Početkom 2018. godine na evidenciji NSZ se nalazi 5973 lica sa teritorije Grada.

Tabela 78. Broj i polna struktura nezaposlenih, pregled po godinama.

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Nezaposleni - ukupno	11.161	8.153	6.584	7.499	7.063	7.214	7.354	7.765	7.313	7.130
Nezaposleni - žene	5.535	4.091	3.346	3.654	3.290	3.225	3.147	3.346	3.028	2.816
Nezaposleni - muškarci	5.626	4.062	3.238	3.845	3.773	3.989	4.207	4.419	4.285	4.314

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

Grafikon: Pregled nezaposlenosti po godinama na teritoriji grada Sombora

7.6 Nezaposlenost prema stepenu obrazovanja

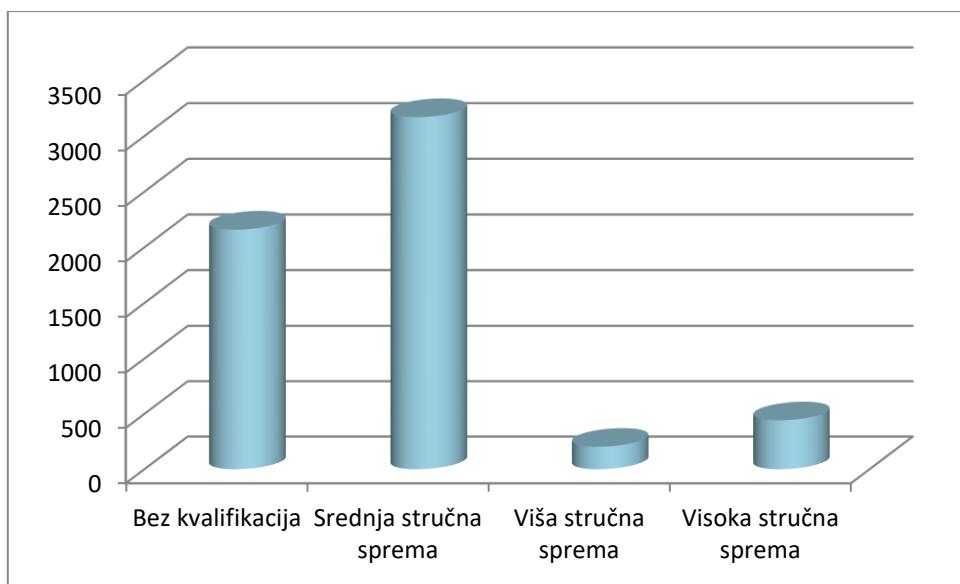
Najveću grupu nezaposlenih čine lica sa srednjom stručnom spremom (53.05%), zatim lica bez kvalifikacija (36.14%), dok je procenat nezaposlenih sa višom i visokom stručnom spremom ukupno oko 10%.

Tabela 79. Nezaposleni prema stepenu obrazovanja i polu - Grad Sombor, januar 2018.

Pol	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII	Ukupno
Muškarci	1.250	146	1.016	830	25	57	35	192	5	1	3557
Žene	697	66	421	872	5	60	51	241	1	2	2.416
Ukupno	1947	212	1.437	1.702	30	117	86	433	6	3	5973

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

Grafikon: Nezaposlenost prema stepenu obrazovanja u Gradu Somboru, januar 2018.

7.7 Nezaposlenost prema dužini čekanja

Na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje prema podacima iz januara 2018. godine nalazilo se ukupno 5973 nezaposlenih lica od čega je najveći procenat (41,58%) onih koji su registrovan imanje od jedne godine, zatim slede nezaposlena lica koja su na evidenciji za zapošljavanje i ne mogu da nadu posao od 1 do 2 godine (13,67%), pa od 5 do 8 godina (12,45%), dok je najmanji broj onih koji posao traže od 8 do 10 godina (3,75%).

Tabela 81. Nezaposleni prema dužini čekanja, januar 2018.

	Grad Sombor	Udeo u ukupnom broju nezaposlenih (%)
UKUPNO	5973	100
Do 1 godine	2.484	41,58
1 - 2 godine	817	13.67
2 - 3 godine	615	10.29
3 - 5 godina	726	12.15
5 - 8 godina	744	12.45

8 - 10 godina	224	3.75
Preko 10 godina	363	6.07

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

7.8 Nezaposlenost prema starosnoj strukturi

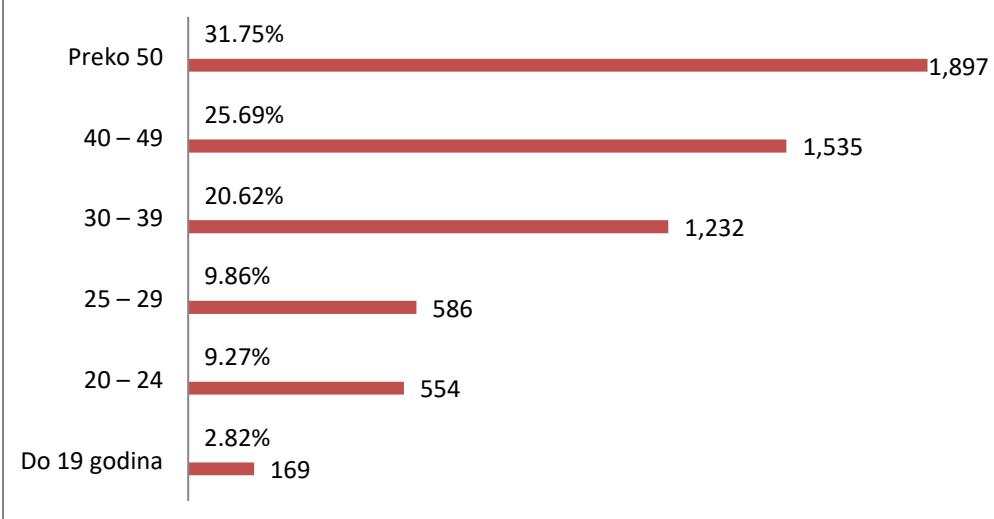
Najveći broj nezaposlenih lica nalazi se u starosnoj grupi preko 50 godina i iznosi 1897. Najveći procenat nezaposlenih nalazi se u kategorijama između 30 i 49 godina. Najmanje je prijavljenih mlađih od 20 godina, samo 2.82%.

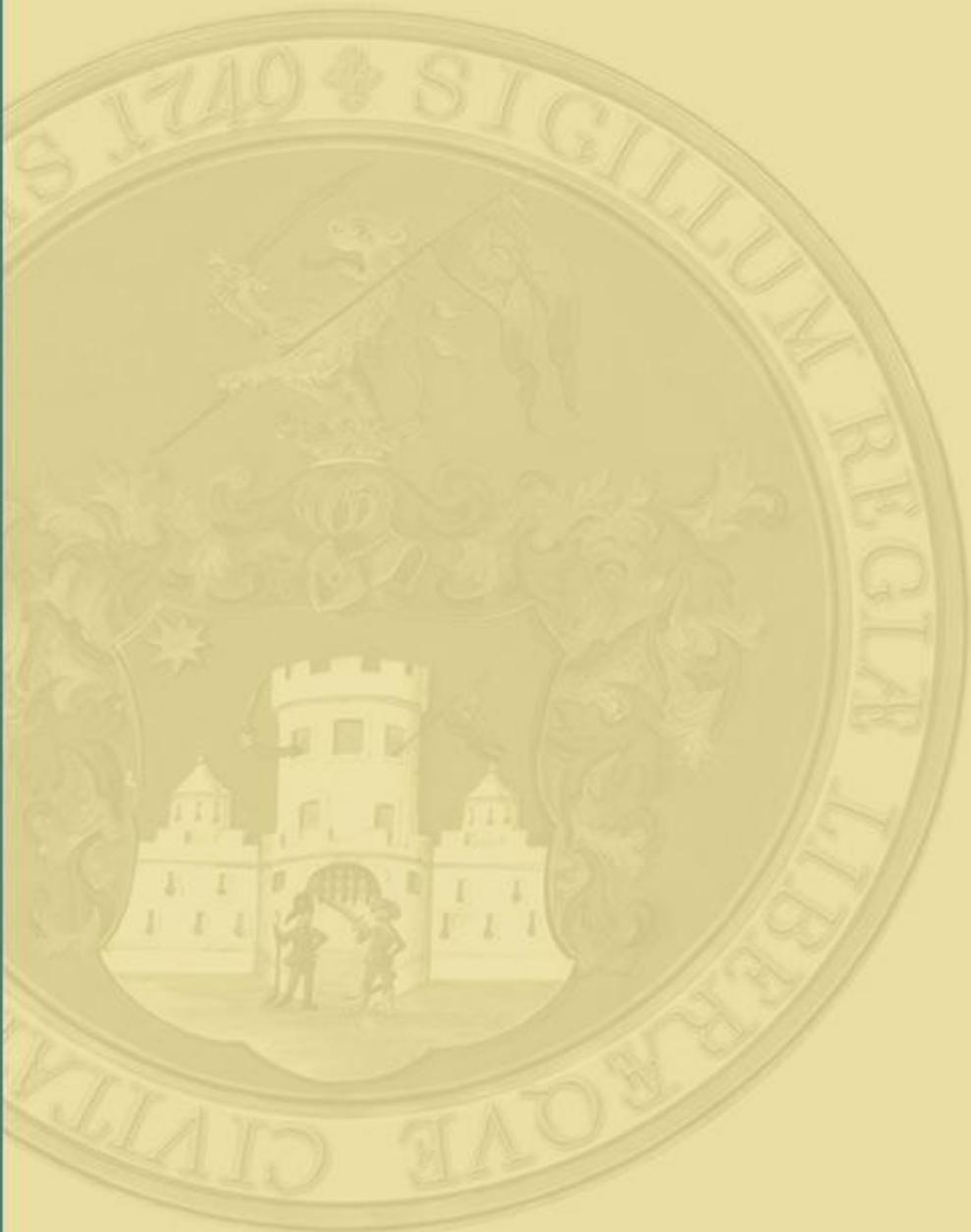
Tabela 82. Nezaposleni prema starosnoj strukturi, januar 2018.

Broj godina	Grad Sombor	Udeo u ukupnom broju nezaposlenih (%)
UKUPNO	5973	100
Do 19 godina	169	2.82
20 – 24	554	9.27
25 – 29	586	9.86
30 – 39	1.232	20.62
40 – 49	1.535	25.69
Preko 50	1.897	31.75

Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje

Grafikon: Nezaposlenost prema starosnoj strukturi na teritoriji grada Sombora, januar 2018.

8. Javni resursi

8.1 Saobraćajna infrastruktura

8.1.1 Drumski saobraćaj i infrastruktura

Kroz područje grada Sombora prolaze sledeći **državni putevi**:

Tri državna puta **I b reda**:

- 1) deo državnog puta I b reda broj 12: Kelebija-Subotica-Sombor-Odžaci-Bačka Palanka-Novi Sad-Zrenjanin-Žitište-Nova Crnja-državna granica sa Rumunijom (granični prelaz Srpska Crnja);
- 2) deo državnog puta I b reda broj 15: državna granica sa Mađarskom (granični prelaz Bački Breg)-Bezdan-Sombor-Kula-Vrbas-Srbobran-Bečeј-Novi Bečeј-Kikinda-državna granica sa Rumunijom (granični prelaz Nakovo);
- 3) državni put I b reda broj 16: državna granica sa Hrvatskom (granični prelaz Bezdan)-Bezdan;

Državni putevi **II A reda**:

1. broj 106: Kljajićevo-Bački Sokolac,
2. broj 107: Sombor-Apatin-Bogojevo i

Državni put **II B reda** broj 304: Kljajićevo- Svetozar Miletić- Riđica.

Teritorija grada Sombora je pokrivena i **opštinskim putevima**:

- OP br. 405: Sombor-Bački Monoštor-Bezdan - ukupne dužine 21 km;
- OP br. 405/1: Sombor–Bukovac - ukupne dužine 5.3 km;
- OP br. 406: Rastina–Gakovo–Sombor–Čonoplja-Pačir (do granice teritorije Grada) - ukupne dužine 47 km;
- OP br. 406/1: Sombor–Bilić-Rančevo - ukupne dužine 9.5 km;
- OP br. 407: Lugovo-Žarkovac - ukupne dužine 3.7 km;
- OP br. 408: d.p.1B-15-Milčić - ukupne dužine 2 km;
- OP br. 409: Sombor-Gradina (industrijski put) - ukupne dužine 5.5 km;
- OP br. 410: Granica teritorije grada (iz pravca Prigrevice)- d.p. IB-12 - ukupne dužine 2.5 km;
- OP br. 410: Stapar-granica teritorije grada - ukupne dužine 2.7 km;
- OP br. 410/1: Lugovo-Čičovi (do granice teritorije grada) - ukupne dužine 5.3 km;
- OP br.411: Lenija-ukupne dužine 2.5 km.

Tabela 83. Dužina puteva, 2015.

	Grad Sombor u km	Udeo u ukupnoj dužini puta u Gradu Somboru (%)	Zapadnobačka oblast u km	Udeo u ukupnoj dužini puta u Zapadnobačkoj oblasti(%)	Region Vojvodine u km	Udeo u ukupnoj dužini puta u Regionu Vojvodine(%)	Republika Srbija u km	Udeo u ukupnoj dužini puta u Republici Srbiji(%)
Ukupno	233	100,00	675	100,00	5.953	100,00	44.995	100,00
Savremeni kolovoz	220	94,42	622	92,14	5.448	91,51	29.745	66,10
Državni putevi I reda	svega	83	35,62	212	31,40	1.315	22,08	4.804
	savremeni kolovoz	83	35,62	212	31,40	1.315	22,08	4.763
Državni putevi II reda	svega	11	4,72	173	25,62	1.950	32,75	10.951
	savremeni kolovoz	11	4,72	173	25,62	1.945	32,67	10.087
Opštinski	svega	137	58,79	290	42,96	2.688	45,15	29.239
	savremeni kolovoz	125	53,64	236	34,96	2.187	36,73	14.893

Izvor: RZS str 260

8.1.2. Železnički saobraćaj i infrastruktura

Na području Grada Sombora nalazi se sledeća železnička infrastruktura:

- magistralna jednokolosečna neelektrificirana železnička pruga br.26: Subotica–Bogojevo-državna granica;
- jednokolosečna neelektrificirana železnička pruga br.33: Bečeј - Sombor;
- jednokolosečna neelektrificirana železnička pruga br.81: Sonta-Apatin fabrika–Strilić-(Sombor);
- koridori železničkih pruga: Sombor-Bački Breg, Sombor-Riđica i Odžaci - Sombor na kojim je 1978. godine obustavljen celokupan železnički saobraćaj;
- matični industrijski kolosek od stанице Sombor do industrijske zone u Somboru i pristaništa na kanalu.

Za razvoj železničkog saobraćaja postoji ogroman potencijal jer je prostorni koncept železničke mreže radijalan i racionalno postavljen u prostoru i trase povezuju sva naselja sa gradom i međusobno (izuzev Rastine, Telečke i Doroslova).

8.1.3 Vazdušni saobraćaj i infrastruktura

Planirana je prenamena/restrukturiranje vojnog aerodroma (7 km jugozapadno od grada Sombora) pod upravom Ministarstva odbrane u civilni aerodrom opšteg tipa koji će biti čvoriste u regionalnom sistemu vazdušnih luka, prvenstveno za putnički saobraćaj (čarter letovi), manjih avio kompanija. Položaj aerodroma je vrlo značajan i sa gledišta poslovne ponude ovog kraja (proizvodnja zdrave, organske, hrane koja može da se u roku od 24 sata otpremi u bilo koje područje Evrope), kao i sadašnje i buduće turističke ponude Grada Sombora, s obzirom na blizinu atraktivnih prirodnih, turističkih lokaliteta i naselja.

8.1.4 Vodni saobraćaj i infrastruktura

Vodni saobraćaj treba da se afirmiše i da u budućnosti postane jedan od nosilaca privrednog razvoja područja, zahvaljujući plovnim putevima HS DTD kojima će se ostvariti veza sa mrežom plovnih puteva šireg značaja. Za razvoj vodnog saobraćaja posebno je značajna blizina i dobra saobraćajna povezanost Sombora sa međunarodnim plovnim putem – koridor VII - reka Dunav i međunarodnom lukom Bogojevo. U koridoru međunarodnog vodnog puta E 80 – Dunav predviđeno je putničko pristanište na lokaciji "Bezdan" – p km 1425, levo.

Područje grada Sombora preseca veći broj kanala. Glavne kanale čine: Bajski kanal koji se isključivo koristi za kupanje, kanal Prigrevica - Bezdan, deo kanala Odžaci - Sombor i deo kanala Vrbas - Bezdan, kao i hidrotehnički objekti: prevodnica Bezdan i Sombor, crpne stanice Bezdan I i II, vodozahvatna ustava Bezdan, ustava Srpski Miletić i sigurnosne ustave Šebešfok, Češka Ćuprija i Kupusina. Pored toga postoji veliki broj manjih kanala koji služe za odvodnjavanje i navodnjavanje poljoprivrednih površina.

Veliki bački kanal predstavlja glavnu arteriju čitavog hidrostistema u Bačkoj. On spaja Dunav kod Bezdana sa Tisom kod Bečeja. Dužina kanala iznosi 118 km. Širina korita je 17 m na dnu i 23-25 m na površini. Dubina se u proseku kreće oko 2 m.

Kanal Bezdan-Prigrevica ima dužinu 31,7 km. On predstavlja napajajući krak sistema Dunav-Tisa-Dunav vodom iz ustave kod Bezdana, zatim otiče pored Kupusine gde se nalazi sigurnosna ustava, do Prigrevice gde se račva sa kanalom Sombor-Odžaci. Glavna namena kanala je za vodni saobraćaj i navodnjavanje.

Kanal Sombor-Odžaci ima dužinu od 27,9 km. Širina kanala se kreće od 28 do 42 m, a dubina od 2 do 3 m. Kanal omogućava jednovremenu dvosmernu plovidbu hiljadutonskih plovila i predstavlja tranzitni put za brodove iz Novog Sada i Bogojeva koji plove za Sombor. Na njemu nema izgrađenih pristaništa. Ima 3 automosta. Jedan u Miletiću, drugi u Staparu – Prigrevici kod Čičova i most u Doroslovu. Prevodnica Sombor, izgrađena je 1965. godine. Povezuje različite nivoje odnosno omogućuje plovidbu između kanala Vrbas – Bezdan i Odžaci – Sombor. Ima jednu poniruću i jednu dvokrilnu kapiju. Konstruisana da prevodi brodove do 1000 tona nosivosti. Može da radi i kao ustava.

Kanal Vrbas – Bezdan predstavlja plovni put između ulaza iz kanala Bečeј – Bogojevo (km 39) kao početka, i ulaza iz Dunava kao završetka, proteže se u dužini od 80,9 km. Račve se nalaze na 35,4 kilometru sa kanalom Odžaci – Sombor. Kanalom je moguća istovremena dvosmerna plovidba hiljadutonskih plovila samo nizvodno od prevodnice Vrbas, dok je između prevodnica Vrbas i Bezdan moguća jednovremeno dvosmerna plovidba petstotonskih plovnih objekata.

8.1.5 Granični prelazi

Zahvaljujući zastupljenosti svih pomenutih vidova saobraćaja grad Sombor je dobro povezan sa susednim opštinama, odnosno teritorijom republike Srbije, a postoji i dobra povezanost sa susednim državama, preko **graničnih prelaza**:

- Bački Breg - drumski, za putnički saobraćaj, koji treba da se adaptira i rekonstruiše za prelaz teretnih vozila;
- Bezdan - drumski, za putnički i teretni saobraćaj i
- Bezdan - rečni prelaz.

8.2 Vodoprivredna infrastruktura

Cela teritorija Grada Sombora je ispresecana kanalima, mada je ta ispresecanost neravnomerna. Kanalska mreža je podeljena površinski na slivove i funkcionalno na nekoliko kategorija (glavni i kanali II i III reda-Bajski kanal, kanal Prigrevica-Bezdan, deo kanala Odžaci-Sombor i kanala Vrbas-Bezdan).

Velika gustina kanala je na potezu Sombor-Čonoplja-Stanišić, Riđica-Gakovo-Sombor, na području istočne Gradine i ataru istočno od Stapara. Manja gustina kanala je na području od Bezdana, Koluta, Bačkog Brega do Bajskog kanala. Gustina mreža kanala uslovljena je visinskim i pedološkim osobinama terena.

Sisteme zaštite od rečnih poplavnih voda čine nasipi I i II odbrambene linije duž reke Dunav, sa zaštitnim šumama i nasipi na HS DTD i reci Plazović. Gotovo cela površina grada Sombora je obuhvaćena sistemima za odvodnjavanje (meliorativna kanalska mreža sa crpnim stanicama): „Severna Mostonga”, „Telečka”, „Žarkovac”, „Istočna Gradina”, „Stapar”, „Severna Jegrička”, „DTD Čičovi-Miletić”, „DTD Bukovac”, „Plazović”, „Bezdan-Bački Breg”, „Svilojevo-Sonta”, „Bezdan ostrvo”, „Siga-Kazuk”, „Kupusina” i „Bezdan-Bački Monoštor”, sa mrežom od oko 1200 km kanala, 950 cevastih propusta, 200 mostova. Hidrotehnički objekti: prevodnice Sombor i Bezdan, crpne stanice Bezdan 1 i 2 vodozahvatna ustava Bezdan, ustava Srpski Miletić, sigurnosne ustave Šebešfok i Češka Ćuprija, imaju svoju ulogu u odbrani od poplava.

Navodnjavanje poljoprivrednih površina se vrši sa sledećih sistema za navodnjavanje: ZS Stparac, ZS Istočna Gradina, Konić, Matarić, Juranović, Žarkovac, ZS Telep, Kendija, ZS Čonoplja, ZS Doroslovo.

8.3. Energetska infrastruktura

8.3.1 Elektroenergetska infrastruktura

Postojeći kapaciteti elektroenergetske infrastrukture nameću potrebu usklađivanja sa zahtevima stalno rastuće potrošnje. Izgrađenost prenosne i distributivne mreže je zadovoljavajuća u pogledu pokrivenosti prostora, ali ne i u pogledu kapaciteta i tehničkih karakteristika vodova i distributivnih trafostanica, čija izgradnja i rekonstrukcija predstavlja zadatak narednog planskog perioda.

Elektro-energetska mreža je prema svojoj pokrivenosti u gradu na zadovoljavajućem nivou. Najveći broj domaćinstava ima na raspolaganju adekvatnu električnu energiju. Samo u pojedinim delovima grada primećuju se problemi sa snabdevanjem električnom energijom, a oni su posledica preopterećenja mreže, odnosno nedovoljnih kapaciteta trafo-stanica u tim delovima grada. Elektro-energetska mreža u gradu, iako na zadovoljavajućem nivou, nije u potpunosti adekvatna za razvoj grada, pre svega usled promena u naponu mreže i sve većih potreba koje iskazuje privreda Sombora.

Električnom energijom 400 kV i 110 kV, grad Sombor se snabdeva prenosnim **dalekovodima** koja su u sastavnom delu JP "Elektromreže Srbije":

1. DV 400 kV br. 456 Sombor 3 – Subotica
2. DV 110 kV br. 1012/1 Bajmok – Sombor 3
3. DV 110 kV br. 1012/2 Sombor 3 – Sombor 1
4. DV 110 kV br. 132/1 Sombor 3 - Crvenka
5. DV 110 kV br. 132/4 Sombor 1 – Sombor 3
6. DV 110 kV br. 1107/1 Sombor 1 – Sombor 2
7. DV 110 kV br. 1107/2 Sombor 2 - Apatin
8. DV 110 kV br. 1107/3 Apatin – Sombor 3
9. DV 110 kV br. 1107/4 Sombor 3 – Odžaci

Trafo stanice transformacije 400/110 kV i 110/20 kV kao delovi prenosne mreže su:

1. TS 400 kV/110 kV „Sombor 3“
2. TS 110/20 kV „Sombor 1“ instalisane snage 2x31,5 MVA
3. TS 110/20 kV „Sombor 2“ instalisane snage 2x31,5 MVA

Teritorija grada Sombora se napaja električnom energijom iz TS 110/20 kV „Sombor 1“ preko šesnaest 20kV izvoda, iz TS 110/20 kV „Sombor 2“ preko trinaest 20 kV izvoda. Ove dve TS su povezane na TS 400/110 kV Sombor 3.

Dostupnost slobodnih kapaciteta zavisi od mesta potrošnje, te se u nekim slučajevima mogu koristiti postojeći, već izgrađeni elektroenergetski objekti, a negde ih je potrebno izgraditi. Mogućnost priključenja na postojeću infrastrukturu zavisi i od potreba pojedinih kupaca. Što je veća zahtevana jednovremena snaga, to je verovatnoća priključenja na postojeću infrastrukturu manja.

Cene elektroenergetskih objekata zavise od vrste i kapaciteta samih objekata, konfiguracije terena na kome se grade i slično. Cene stubnih transformatorskih stanica se kreću od oko 12.400–20.660 € (1,5-2,5 milion dinara), montažno-betonske su oko 28.930–50.000 € (3,5-6,0 miliona dinara). VN kablovi su od oko 41.330-70.250 € po kilometru, (od 5,0 do 8,5 miliona dinara po kilometru), itd.

Deo troškova sistema koji se naplaćuje prema angažovanoj snazi zavisi od načina merenja. Za merenje na srednjem naponu deo troškova sistema iznosi oko 16 €/kW (1.909,38 RSD/kW), za merenje na niskom naponu oko 10 €/kW (1.208,05 RSD/kW), a za merenje u širokoj potrošnji (samo aktivna energija) oko 6 €/kW (724,83 RSD/kW).

8.3.2 Termoenergetska infrastruktura

Tokom 2007 i 2008. godine obavljena je zamena podstanica. Sistem se sastoji od magistralnog voda u dužini od preko 2 km, koji toplotnu energiju dovodi iz postrojenja gradske toplane do korisnika u gradu i mreže koja najgušću pokrivenost ima u bloku Selenča. Postrojenje gradske toplane nalazi se na južnom delu grada, u sklopu industrijske zone i zauzima površinu od oko 2,5 ha. Izgrađeno je kapaciteta od 40 MW toplotne energije i kao pogonsko gorivo za kotlovske jedinice koristi se mazut tokom dužeg niza godina i zemni gas počevši od 2003. godine. Postrojenje raspolaže rezervoarima za mazut od preko 700 tona.

Projekat izgradnje nove toplane koji je realizovan 2012. godine omogućio je izgradnju kotlarnice kapaciteta 3 kotla za proizvodnju vrele vode temperature preko 120°C do 150°C, snage po 10 MW svaki, a predviđeno je mesto za još jedan kotao, za naknadnu ugradnju. Kotlovi su opremljeni opremom za rad bez nadzora 24 h. Predviđena je ugradnja kombinovanih gorionika gas/mazut. Obuhvaćen je smeštaj opreme, kancelarije za rukovodioca proizvodnje, dispečerskog centra, radionice održavanja, skladišta (rezervni delovi, cevi, hemikalije), garderobe, kuhinje sa trpezarijom, sanitarnih čvorova. Kao energenti predviđeni su gas i niskosumporni, visokokvalitetni mazut. Uz redovan prateći građevinski i elektro deo, vodoinstalaciju, razvod gasa i mazuta, vrelvodnu mrežu, grejanje objekta i klimatizaciju, obuhvaćeni su i četiri rezervoara za mazut, svaki zapremine 100m³, dimovodni kanali i dimnjak.

Pored ove centralne kotlarnice postoje još 4 lokalne blok kotlarnice u gradu koje nemaju alternativno gorivo a to su:

1. Kotlarnica Nike Maksimovića sa jednim kotлом od 850 KW snage,
2. Kotlarnica Suvajska sa toplovodnim kotlovima snage 2.2 MW,
3. Kotlarnica Radišićeva sa toplovodnim kotlovima snage 1,2 MW i
4. Kotlarnica Muzej sa dva instalirana kotla ukupne snage 1.4 MW.

Tabela 84. Cene isporuke toplotne energije koje primenjuje JKP "Energana" Sombor, 2017.

Cena usluga	Cene
Varijabilni deo (utrošena energija) - din/kWh	5.93
Fiksni deo (tokom 12 meseci) - din/m²	31.66

Izvor: <http://www.energana.co.rs/info/cene-usluga>

*Cene su bez PDV

8.3.3 Gasna infrastruktura

Izgradnja gasne mreže je započeta 2002. godine, razvoj mreže je krenuo od južnog dela grada, gde se nalazi glavna merno-regulaciona stanica. Distributivna gasna mreža niskog i srednjeg pritiska je razvijena u svim delovima grada, a u narednom periodu se planira stavljanje u funkciju gasne mreže u naseljenim i prigradskim mestima grada Sombora, izgradnjom gasovoda viskog pritiska Sombor-Kljajićevo, između GMRS Sombor i GMRS Kljajićevo.

Oprema na području Grada Sombora koja se koristi za realizaciju i dostavljanje gase krajnjim potrošačima je:

1. Merno-regulaciona stanica (široka potrošnja) kapaciteta 3500 Sm³/h – 2 kom
2. Merno-regulaciona stanica (industrija) – 12 kom
3. Merno-regulaciona stanica (komunalni i komercijalni potrošači) – 65 kom
4. Gasovodi (srednji pritisak) – 20 km
5. Gasovodi (niski pritisak) – 180 km
6. KMRS (kućni merno-regulacioni set) – 1.580

Mapa gasovoda – grad Sombor

Izvor: www.sombor-gas.rs

Tabela 85. Cene prirodnog gase za javno snabdevanje DOO "Sombor-gas" - Sombor, od 1.9.2017.

Redni broj	Kateg. kupaca	Grupe kupaca	Tarifni stavovi "energent" (din/m ³)	Tarifni stavovi "kapacitet" (din/m ³ / dan/godina)	Tarifa "naknada po mestu isporuke" (din/mesto isporuке/godina)
1.	Kategorija 1 $p < 6$ bar	Mala potrošnja	35,46	0,00	2.059,37
2.		Vanvršna K1	33,75	88,94	2.059,37
3.		Ravnomerna K1	33,75	189,01	2.059,37
4.		Neravnomerna K1	33,75	222,36	2.059,37
5.	Kategorija 2 $6 \leq p \leq 16$ bar	Vanvršna potrošnja K2	33,14	82,21	20.593,73
6.		Ravnomerna potrošnja K2	33,14	174,70	20.593,73
7.		Neravnomerna potrošnja K2	33,14	205,53	20.593,73

Izvor: www.sombor-gas.rs

* Na navedene cene se obračunava PDV u iznosu od 10%

8.4. Telekomunikaciona infrastruktura

Telekomunikaciona i RTV infrastruktura područja grada Sombora zajedno sa prodručjima opština Apatin, Kula i Odžaci, u telefonskom saobraćaju čini područje mrežne grupe Sombor. U Somboru je smeštena glavna ATC Sombor, a u Apatinu, Odžacima i Kuli nalaze se čvorne centrale koje su povezane sa GATC optičkim kablovima, s tim da prema Apatinu još radi analogni RR sistem. GATC Sombor je povezana prema tranzitnoj centrali Novi Sad optičkim kablom u dva pravca: jedan pravac preko Kule, a drugi preko Odžaka. Takođe je realizovana veza prema GATC Subotica optičkim kablom koji je ujedno deo magistralnog međunarodnog pravca prema Mađarskoj. Drugi međunarodni pravac je takođe prema Mađarskoj, preko graničnog prelaza Bački Breg.

Postojeći RR koridori prema Odžacima, Bezdalu, Kuli, Apatinu i Stanišiću su do skoro bili u upotrebi, nemaju više značajnu funkciju, međutim međunarodni koridor RR ka Hrvatskoj (Sombor – Beli Manastir) je u funkciji.

U pogledu fiksne telefonije u Gradu postoji preko 35.000 priključaka i u veoma visokom procentu od preko 100%, mreža je digitalizovana, a u gradu Somboru nema više dvojničkih priključaka. U okviru mobilne telefonije prisutni su operateri "Telekom", "Telenor" i „Vip Mobile". Broj korisnika usluga mobilne telefonije je u porastu, a pokrivenost grada signalom je na visokom nivou.

U sklopu telekomunikacione mreže važno je istaći postojanje kablovsko-distributivnog sistema u gradu Somboru. Na području grada za pružanje ove usluge licencu Radio difuzne agencije dobila su 2 sistema i to: "Serbia Broadband – Srpske kablove mreže" d.o.o. Kragujevac i "Bivalent" d.o.o iz Sombora. Pokrivenost grada KDS sistemom je veoma dobra, uz ocenu da je mreža samo delimično kablirana, pod zemljom, dok se najvećim delom proteže vazdušnim putem.

Internet mreža u gradu je na visokom nivou. Uslugu bežičnog interneta (wireless) na teritoriji grada Sombora pružaju: Orion telekom (nastao spajanjem Neobee.net, Media works i SezamPro provajdera 2010. godine), SBB, Ravangrad.net (u okviru Bivalenta), KDS, SoWireless, W802 ali i mobilne telefonije: Telekom, Telenor i Vip Mobile.

8.5 Komunalna infrastruktura

8.5.1. Snabdevanje vodom

Vodosnabdevanje Grada Sombora vrši se sa lokacije CSV "Jaroš" sa koje se vrši kaptiranje sirove vode iz bušenih bunara dubine 60-80 metara. Svaki bunar ima svoj elektrocrpni agregat kojim potiskuje vodu u tranzitni cevovod do sistema za prečišćavanje. Primenjena metoda bušenja je reversna, prečnika bušenja 820 mm. Do danas je na izvoristu izgrađeno 14 bunara.

Trenutni kapacitet gradskog izvořista ne zadovoljava potrebe stanovništva i privrede pogotovo ne u letnjem, to jest sušnjem periodu. Ovaj kapacitet ne omogućava priključenje prigradskih naselja i salaša, kao ni novih većih potrošača ili naseljenih mesta. Zato je planirana izgradnja novog postrojenja "Jaroš" sa dodatnih 200 l/s, koje bi uz primenu savremene tehnologije za prečišćavanje (predozoniranje, kvalitetnije filtriranje i sl), obezbedilo dovoljne količine kvalitetne pitke vode za buduće potrebe stanovništva i privrede.

Snabdevanje naseljenih mesta pitkom vodom je problem koji će se rešavati u budućem periodu na osnovu "Koncepcije vodosnabdevanja opštine Sombor". Predviđena je dogradnja kapaciteta na izvoristu Bezdan odakle bi se magistralnim vodovodom kvalitetnom pitkom vodom snabdevala naseljena mesta Bezdan, Bački Monoštor, Kolut, Bački Breg, Gakovo, Rastina i Riđica. Ostala naseljena mesta: Čonoplja, Kljajićevo, Telečka, Stapar, Doroslovo, Stanišić, Svetozar Miletić i Alekса Šantić, kao i prigradska naselja-salaši u okolini grada bi se snabdevala magistralnim vodovodom sa gradskog izvořista "Jaroš" nakon proširenja kapaciteta bušenjem novih bunara i izgradnje savremenog postrojenja za primenu pitke vode. Po izgradnji ova dva nezavisna sistema vodosnabdevanja pristupilo bi se izgradnji trase magistralnog vodovoda između Riđice i Stanišića, čime bi se ova dva sistema spojila u prsten.

Izgradnjom gore navedenih proizvodnih i prenosnih kapaciteta koji bi činili jedinstven sistem vodosnabdevanja Sombora, za budući period bi se rešio problem snabdevanja stanovništva i privrede dovoljnim količinama kvalitetne i pitke vode.

Planirano potencijalno izvoriste regionalnog vodosnabdevanja Vodoprivrednom osnovom Republike Srbije (Sl. Glasnik RS br. 11/2002) i Prostornim planom Republike Srbije, prostor u inundacionoj ravnini Dunava od Bezdana do Bogojeva je označen kao potencijalno izvoriste regionalnog vodosnabdevanja stanovništva i industrije.

Tabela 86. Cena vode, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda, JKP "Vodokanal", 2017.

Tarifa za:	Prečišćavanje i isporuka vode za piće	Odvođenje otpadnih voda (din/m ³)	Prečišćavanje otpadnih voda
Domaćinstva Opštu bolnicu, dom zdravlja Stacionirani deo Gerontološkog centra	62.55	12.50	50.05
naseljena mesta Gakovo i Rastina	37.53/59.75	-	-
Privredna društva, preduzetnici i ostali korisnici	99.59	19.93	79.96

* Na navedene cene se obračunava PDV u iznosu od 10%

** Dodatno se obračunava naknada za održavanje vodovodnog priključka

Vodovodna mreža u Somboru građena je tokom dužeg vremenskog perioda i otuda postoje značajne razlike u pogledu njenog stanja i funkcionalnosti. Sve do kraja 70-tih godina vodovodna mreža građena je postavljanjem azbestnih cevi, a nakon toga se prelazi na razvoj mreže sa novim materijalima. I pored neujednačene starosti mreže može se izneti zaključak da su tehnički gubici na distribuciji mreže na niskom nivou. Zamena cevovoda na vodovodnoj mreži radi se permanentno, tako da danas možemo govoriti o potpunoj pokrivenosti Grada ovom mrežom, a koja po svom kapacitetu može da zadovolji propisane zahteve za kvalitetom vode i količinske potrebe stanovništva u individualnim domaćinstvima i stambenim zgradama.

8.5.2 Odvođenje otpadnih i atmosferskih voda

Organizovano uklanjanje otpadnih voda počelo je pre oko 25 godina i danas postoji separatni sistem odvođenja atmosferskih i fekalnih voda. Najveći deo mreže sačinjava sistem cevi prečnika od 150 mm od salonita i PVC-a, a manji deo je 800 mm od betona.

Komunalne otpadne vode se prečišćavaju samo u Gradu Somboru, uz napomenu da mreža kanalizacije otpadnih voda pokriva oko 47% gradske teritorije, dok ostala naseljena mesta nemaju izgrađene kanalizacione sisteme i postrojenja za prečišćavanje voda i u većini slučajeva ispuštaju svoje otpadne vode u septičke jame. U narednom periodu bi trebalo, u skladu sa ekonomskim mogućnostima, izgraditi uređaje za prečišćavanje i mrežu kanalizacije otpadnih voda u svim naseljenim mestima, s tim što će se s obzirom na trend opadanja privrednog razvoja i smanjenje broja stanovnika, razmatrati mogućnost regionalizacije za jedno, dva ili više naselja i provera opravdanosti izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za svako naseljeno mesto (zajednički sistem separatnog kanalisanja u Kljajićevu, Čonoplji, Telečkoj ili Staparu i Doroslovu ili Bezdanu, Kolutu, Bačkom Bregu), za ostala naselja posebno odvodjenje otpadnih voda i sopstveni PPOV.

Sistem za prečišćavanje otpadnih voda u Rokovcima je kapaciteta od oko 180.000 ekvivalentnih jedinica, što predstavlja značajan potencijal građen da zadovolji potrebe grada u narednih 50 godina. Prema svojoj lokaciji u blizini industrijske zone i dela grada sa kolektivnim stanovanjem, prečistač u potpunosti zadovoljava potrebe grada i potrebno je obezbediti adekvatna sredstva kako bi se sadašnje dobro stanje obezbedilo i u budućem periodu.

Tabela 87. Karakteristični podaci o PPOV u Rokovcima

PARAMETAR	Jed. mere	Projektovano stanje	Stvarno stanje
Količina otpadnih voda	m ³ /dan	14.800	9.300
Organsko opterećenje	kg BPK5/dan	11.000	3.500
Ekvivalentni br. stanovnika	ES	180.000	50.000

Izvor: www.vodokanal.co.rs

Sistem za prečišćavanje otpadnih voda u Rokovcima

Grad Sombor nema u zadovoljavajućem obimu rešeno odvodnjavanje atmosferskih voda, pa je potrebno izvršiti rekonstrukciju, sanaciju i povećanje kapaciteta postojeće mreže atmosferske kanalizacije, pogotovo u delovima grada sa većim stepenom izgrađenosti i odvodnjavanja otvorenim kanalima, kao i u naseljenim mestima u zoni užeg centra.

8.6 Zdravstvena i socijalna zaštita

8.6.1 Zdravstvena zaštita

Održivi razvoj lokalne zajednice oslanja se na obezbeđenje visokog nivoa kvaliteta usluga iz oblasti zdravstvene i socijalne zaštite. Grad Sombor, kao sedište Zapadnobačkog okruga, predstavlja regionalni centar zdravstvene, odnosno socijalne zaštite. U okviru javnog sektora institucije koje su nosioci aktivnosti iz ovih oblasti su Dom zdravlja "Dr Đorđe Lazić" sa ambulantama u naseljenim mestima, Apoteka Sombor, Opšta bolnica "Dr Radivoj Simonović" Sombor, Centar za socijalni rad, Gerontološki centar, Dom za decu i omladinu "Miroslav Mika Antić" i Rehabilitacioni centar - Lekovita banja Bezdan. Potrebno je naglasiti da je razvijena i privatna praksa, od kojih su najznačajnije privatne stomatološke, ginekološke, reumatološke ordinacije, laboratorije i apoteke.

Opšta bolnica "Dr Radivoj Simonović" Sombor je regionalna zdravstvena ustanova koja pruža zdravstvenu zaštitu stanovništvu Zapadnobačkog okruga (opštine Sombor, Apatin, Odžaci i Kula). Broj stanovnika koji gravitira Opštoj bolnici u Somboru iznosi oko 187.500.

Objekti Opštete bolnice u Somboru nalaze se na 3 lokacije: najveći deo se nalazi u Somboru u Vojvođanskoj ulici, na Apatinskom putu se nalazi Služba za psihijatriju a u naseljenom mestu Bezdan, udaljenom 16 km od Sombora nalazi se Odeljenje za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, poznatije kao Banja u Bezdani.

Tabela 88. Bolnički kapaciteti

Sektor/Služba	Kapacitet	Udeo u ukupnom kapacitetu (%)
I Sektor za internističke grane	230	31.42
Interno odeljenje	96	13.11
Infektivno odeljenje	22	3.01
Grudno odeljenje	66	9.02
Odeljenje za neurologiju	46	6.28
II Sektor za hiruške grane	204	27.87
Hiruško odeljenje	102	13.93
Odeljenje za ortopedsku hirurgiju i traumatologiju	51	6.97
Urološko odeljenje	30	4.10
ORL odeljenje	14	1.91
Očno odeljenje	7	0.96
III Služba za pedijatriju	25	3.24
Dečje odeljenje	25	3.24
IV Služba za ginekologiju i akušerstvo	58	7.92
Ginekologija 1 i 2	35	4.78
Porodilište	23	3.14
V Služba za psihijatriju	112	15.30
Odeljenje za alkoholizam, narkomaniju i granična stanja	58	7.92
Odeljenje za psihijatriju	54	7.38
VI Služba za produženo lečenje i negu	88	12.02
Odeljenje za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju	80	10.93
Odeljenje za palijativnu negu	8	1.09
VII Sektor za zajedničke medicinske delatnosti	15	2.05
Odeljenje za anesteziju i intenzivnu terapiju	15	2.05
UKUPNO	732	100

Izvor: RZS

Služba za primarnu zdravstvenu zaštitu

Delatnost primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Grada Sombora obavlja Dom zdravlja „dr Đorđe Lazić“. Nivo primarne zdravstvene zaštite ima za cilj kontinuirani rad na prevenciji bolesti u svim oblastima medicine. Zdravstvene službe koje deluju u okviru Doma zdravlja svojim aktivnostima podmiruju raznolike potrebe svih populacionih grupacija stanovništva, kako preventivnih, tako i kurativnih mera primarne zdravstvene zaštite i stomatologije.

Ove kontinuirane aktivnosti sprovodi 85 lekara, 145 medicinskih tehničara, 28 laboratorijskih tehničara, 28 doktora stomatologije i 31 stomatološki tehničar koji su raspoređeni u 10 službi primarne zdravstvene zaštite. U našoj opštini živi 85.903 ljudi, od toga 4.680 dece do 7 godina starosti, 9.730 dece školskog uzrasta do 19 godina starosti i 70.190 odraslih lica. Od tog broja 39.500 su žene iznad 15 godina starosti i 17.900 lica iznad 65 godina starosti.

Organizaciona struktura primarne zdravstvene zaštite

1. Služba za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta – u okviru koje radi 7 specijalista pedijatrije i 8 medicinskih tehničara. U okviru ove službe organizovano je i Razvojno savetovalište u kome je angažovan 1 specijalista pedijatar.

2. Služba za zdravstvenu zaštitu dece školskog uzrasta – u okviru nje radi 6 specijalista pedijatrije, 7 medicinskih sestara i 3 zdravstvena saradnika. U okviru ove službe organizovano je Savetovalište za mlade čiji rad organizuju i sprovode 1 pedijatar (u vidu individualno-zdravstvenog rada), zdravstveni saradnik i 1 medicinska sestra.

3. Služba za zdravstvenu zaštitu žena – okuplja 4 lekara specijaliste ginekologije, 1 lekar opšte prakse i 6 medicinskih sestara.

4. Služba za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva – u okviru koje radi 44 lekara i 59 medicinskih tehničara raspoređenih u 15 sela i 5 punktova u gradu.

5. Služba za zdravstvenu zaštitu radnika – u kojoj radi 6 lekara, 16 medicinskih tehničara i 1 zdravstveni saradnik. Služba je organizovana u 5 punktova u gradu. Punkt u Mirnoj ulici bavi se specifičnom zdravstvenom zaštitom radnika, 3 ambulante u gradu (Elektrovojvodina, Zastava i Dušan Staničkov) obavljaju delatnosti izabranog lekara i još 1 ambulanta koja se bavi specifičnom zdravstvenom zaštitom sportista.

6. Služba hitne medicinske pomoći – okuplja 13 lekara i 20 medicinskih tehničara.

7. Služba za kućno lečenje i medicinsku negu – angažovano je 4 lekara i 12 medicinskih tehničara.

8. Služba polivalentne patronaže – čini je 15 medicinskih sestara.

9. Služba za laboratorijsku dijagonstiku – u okviru koje radi 1 biohemičar, 28 laboranata i 2 zdravstvena saradnika.

10. Stomatološka služba – koja je organizovana kao dečija i preventivna stomatologija (11 stomatologa, 13 stomatoloških tehničara), ortopedija vilice (2 specijalista stomatologije i 5 zubnih tehničara), opšte stomatologije (u okviru koje radi 9 doktora stomatologije i 5 zubnih tehničara), protetika (3 specijaliste stomatologije i 3 zubna tehničara), bolesti zuba sa endodoncijom (2 specijaliste i 1 zubi tehničar), oralna hirurgija (1 specijalista i stomatološka sestra). Ova služba je organizovala svoj rad u 6 punktova u gradu i 12 sela.

8.6.2 Socijalna zaštita

Na osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti i drugih podzakonskih akata Centar za socijalni rad u Somboru u sprovođenju socijalne zaštite i socijalnog rada, vrši sledeća javna ovlašćenja:

- procenjuje potrebe i snage korisnika i rizike po njega i planira pružanje usluga socijalne zaštite;
- sprovodi postupke i odlučuje o pravima na materijalna davanja i o korišćenju usluga socijalne zaštite;
- preduzima propisane mere, pokreće i učestvuje u sudskim i drugim postupcima;
- vodi propisane evidencije i stara se o čuvanju dokumentacije korisnika.

Centar odlučuje u prvom stepenu o korišćenju usluga i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite koje obezbeđuje grad Sombor u skladu sa zakonom. Nadzor nad radom Centra vrši pokrajinski sekretarijat za socijalnu politiku, demografiju i rodnu ravnopravnost koji ujedno odlučuje u drugom stepenu o ostvarivanju prava iz oblasti materijalnih davanja i porodično pravne zaštite.

Pored poslova i zadataka, gore navedenih, Centar obavlja i stručne poslove u sprovođenju socijalne zaštite, socijalnog rada, porodično-pravne zaštite i starateljstva i to:

- otkriva i prati socijalne potrebe građana i probleme u oblasti socijalne zaštite,
- predlaže i preduzima mera u rešavanju socijalnih potreba građana i prati njihovo izvršenje,
- organizuje i sprovodi odgovarajuće oblike socijalne zaštite i neposredno pruža usluge socijalne zaštite i socijalnog rada,
- razvija i unapređuje preventivne aktivnosti, koje doprinose sprečavanju i suzbijanju socijalnih problema,
- pruža dijagnostičke usluge, sprovodi odgovarajući tretman, savetodavno-terapijske usluge i stručnu pomoć korisnicima,
- podstiče, organizuje i koordinira profesionalni i dobrovoljno humanitarni rad u oblasti socijalne zaštite,
- vodi evidenciju i dokumentaciju o pruženim uslugama i preduzetim merama u okviru svoje delatnosti,
- učestvuje u poslovima planiranja i razvoja socijalne zaštite u jedinicama lokalne samouprave,
- obavlja i druge poslove utvrđene Zakonom i drugim propisima.

Centar za socijalni rad Sombor ima 40 zaposlenih. Od tog broja 27 finansira Republika Srbija, 13 grad Sombor. Socijalnih radnika ima 9, psihologa 8, 2 pedagoga, jedna specijalni pedagog, te jedan andragog. Poslove u centru obavlja i četvoro pravnika, kao i 8 administrativnih radnika i drugih zanimanja 4 zaposlena. I na kraju ovog predstavljanja, da napišemo da u centru rade 32 žene i 8 muškaraca.

Tabela 89. Ukupan broj korisnika usluga i prava tokom 2015. godine

Korisnici po uzrastu	m	ž	Ukupno
Deca (0-17)	717	730	1447
Mladi (18-25)	78	42	120
Odrasli (26-64)	3269	3361	6630
Stariji (65 i više)	490	695	1182
Ukupno	4554	4828	9382

Izvor: Centar za socijalni rad Sombor

Usluge i prava finansirana budžetskim sredstvima grada Sombora.

Na osnovu Odluke o pravima u socijalnoj zaštiti iz nadležnosti grada Sombora tokom 2015. godine Centar je, a na osnovu donetih pravilnika, odlučivao u prvostepenom postupku o ostvarivanju:

1. Dnevne usluge u zajednici

- 1.1. Dnevni boravak za lica sa smetnjama u razvoju**
- 1.2. Pomoć i nega u kući**

2. Usluge podrške

- 2.1. Personalna asistencija**

3. Savetodavno-terapijske i savetodavno-edukativne usluge

- 3.1. Bračno i porodično savetovalište**

4. Usluge smeštaja

- 4.1. Privremeni smeštaj u prihvatilište i prihvatnu stanicu**
- 4.2. Sklonište za žene i decu žrtve porodičnog nasilja**

Druga prava i posebni oblici socijalne zaštite o čijem obezbeđenju se stara Grad su:

1. Jednokratne novčane pomoći

2. Besplatan obrok ("Narodna kuhinja")

3. Paketi hrane

4. Pravo na naknadu troškova sahranjivanja

8.7 Obrazovni kapaciteti

Pojava građanskog staleža u Somboru doprinela je da se u ovom gradu relativno rano razvije širok sistem obrazovanja i raznovrstan kulturni život.

Zabeleženo je da je Sombor 1717. godine dobio prvu osnovnu školu na srpskom jeziku, a samo pet godina kasnije i na mađarskom. Godine 1759. osnovana je prva škola srednjoškolskog tipa, a 1763. godine otvorena je i „Gramatikalna škola“. Najznačajnija godina za školstvo u Somboru bila je 1778. u kojoj je Avram Mrazović, nadzornik srpskih škola u južnoj Ugarskoj, otvorio „Normu“, prvu školu za obrazovanje učitelja, preteču slavne somborske „Preparandije“ — današnjeg Pedagoškog fakulteta.

Zgrada Somborske Norme gde je osnovana prva škola za učitelje kod Južnih Slovena Somborska učiteljska škola, za 230 godina svoga potojanja, dala je svim krajevima srpskohrvatskog jezičkog područja hiljade sposobnih učitelja, a njeni profesori bili su autori niza udžbenika, od prvih bukvara do savremenih udžbenika pedagogike. Iz redova svršenih učenika ove škole izrastao je niz naših velikana.

Na teritoriji opštine Sombor nalazi se 19 osnovnih škola od kojih je u samom gradu Somboru 5 a u prigradskim naseljima još 14 osnovnih škola. U Gradu Sombor prema poslednjoj evidenciji bilo je 9 srednjih škola i Pedagoški fakultet.

Tabela 90. Spisak osnovnih, srednjih i visokih škola

Br.	Naziv ustanove	Adresa	Kontakt
1.	Osnovna škola „Avram Mrazović“	Podgorička 2, Sombor	025/412-941 E-mail: osavram@sbb.rs
2.	Osnovna škola „Nikola Vukićević“	Veljka Petrovića 4, Sombor	025/412-630 E-mail: osnikolavukicevic@open.telekom.rs
3.	Osnovna škola „Dositej Obradović“	Sombor, S.V. Čiče 55	025/440-430 E-mail: osdosobradovic@open.telekom.rs
4.	Osnovna škola "Ivo Lola Ribar"	Sombor, Monoštorska 4	025/412-371 E-mail: ilrsombor@sbb.rs
5.	Osnovna škola "Bratstvo – jedinstvo"	Sombor, Trg Cara Lazara 9	025/412-364 E-mail: bratstvo@bratstvoso.edu.rs
6.	Osnovna škola „Aleksa Šantić“	Aleksa Šantić, VIII vojvođanske brigade bb	025/5838-120 E-mail: osaleksasantic@ravangrad.net
7.	Osnovna škola „22. Oktobar“	Bački Monoštor, I.G. Kovačića 32	025/807-807 E-mail: so.skolabm@neobee.net
8.	Osnovna škola „Moše Pijade“	Bački Breg, Jugoslovenska 13	025/809-015 E-mail: so.osmpijade@neobee.net
9.	Osnovna škola „Ognjena Price“	Kolut, Marka Oreškovića 1	025/804-213 E-mail: so.ospricakolut@neobee.net
10.	Osnovna škola „Laza Kostić“	Gakovo, Kralja Petra I br. 56	025/866-777 E-mail: lazakostic1@open.telekom.rs
11.	Osnovna škola „Petefi Šandor“	Doroslovo, Herceg Janoša 52	025/5862-332 E-mail: osdoroslovo@gmail.com
12.	Osnovna škola „Kiš Ferenc“	Telečka, Oslobođenja 2	025/864-023 E-mail: stelecka@eunet.rs
13.	Osnovna škola „Bratstvo – jedinstvo“	Bezdan, Žrtava fašizma 25	025/810-342 E-mail: bezdanagnes@gmail.com
14.	Osnovna škola „Bratstvo – jedinstvo“	Sv. Milić, Trg Slobode 1	025/840-041 E-mail: osbratstvojed@open.telekom.rs
15.	Osnovna škola „Petar Kočić“	Riđica, Dobrovoljačka 2	025/856-207 E-mail: osridica@ravangrad.net
16.	Osnovna škola „Branko Radičević“	Stapar, Vuka Karadžića 20	025/827-701 E-mail: direktor.os.stapar@sowireless.org
17.	Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“	Stanišić, Njegoševa 1	025/830-111 E-mail: osigks@gmail.com
18.	Osnovna škola „Nikola Tesla“	Kljajićevo, Ive Lola Ribara 51	025/852-026 E-mail: osnikolatesla@open.telekom.rs
19.	Osnovna škola	Čonoplja, Nikole Tesle 34	025/844-064

	"Miroslav Antić"		E-mail: osanticm@open.telekom.rs
20.	Škola za osnovno i srednje obrazovanje sa domom " VUK KARADŽIĆ "	Sombor, Radoja Domanovića 98	025/459-111 E-mail: vukskola.direktor.so@gmail.com
21.	Škola za osnovno obrazovanje odraslih	Sombor, Laze Kostića	025/437-574 E-mail: soooo@open.telekom.rs
22.	Muzička škola " PETAR KONJOVIĆ "	Sombor, V.P. Bojovića 9	025/412-054 E-mail: mspks@sbb.rs
23.	Srednja Poljoprivredna-prehrambena škola	Sombor, Hadžića Svetiće 18	025/482-586 E-mail: kovacevic.dragana@ymail.com
24.	Srednja ekonomска škola	Sombor, Apatinski Put 90	025/421-217 E-mail: sekretar@ekonomskaso.edu.rs
25.	Srednja tekstilno-kožarska škola "Sv. Sava "	Sombor, Podgorička 9	025/415-699 E-mail: skola@ss-svetisava.edu.rs
26.	Srednja tehnička škola	Sombor, Trg Cara Lazara 4	025/421-067 E-mail: soskolasts@neobee.net
27.	Medicinska Škola "Dr Ružica Rip"	Sombor, Podgorička 7	025/430-540 E-mail: so.direktor@neobee.net
28.	Gimnazija "Veljko Petrović"	Sombor, Dositeja Obradovića 2	025/420-327 E-mail: gimso@open.telekom.rs
29.	Pedagoški fakultet u Somboru	Sombor, Podgorička 4	025/412-030 E-mail: sekretar@pef.uns.ac.rs

Tabela 91a. Ulaganja u obrazovanje na teritoriji Grada Sombora, 2016.

Vrsta ulaganja	Iznos u dinarima (RSD)	Iznos u eurima (€)
Rashodi (ulaganja) u obrazovanje - ukupno	418.658.519,04	3.390.708,02
Rashodi (ulaganja) u pedškolsko obrazovanje	154.911.046,25	1.254.621,86
Rashodi (ulaganja) u osnovno obrazovanje	206.165.710,76	1.669.732,48
Rashodi (ulaganja) u srednje obrazovanje	57.581.762,03	466.353,68
Rashodi (ulaganja) u predškolsko obrazovanje po detetu	86.109,53	697,40
Rashodi (ulaganja) u osnovno obrazovanje po učeniku	30.529,50	247,26
Rashodi (ulaganja) u srednje obrazovanje po učeniku	16.060,56	130,07

*Srednji kurs evra NBS na dan 31.12.2016. godine – 123,4723 dinara

Izvor: Odjeljenje za obrazovanje Gradske uprave

Tabela 91b. Ulaganja u obrazovanje na teritoriji Grada Sombora, 2017.

Vrsta ulaganja	Iznos u dinarima (RSD)	Iznos u eurima (€)
Rashodi (ulaganja) u obrazovanje - ukupno	412.476.083,90	3.458.872,53
Rashodi (ulaganja) u pedškolsko obrazovanje	163.779.724,55	1.373.396,45
Rashodi (ulaganja) u osnovno obrazovanje	195.018.384,30	1.635.352,35
Rashodi (ulaganja) u srednje obrazovanje	53.677.975,05	450.123,73
Rashodi (ulaganja) u predškolsko obrazovanje po detetu	89.939,44	754,20
Rashodi (ulaganja) u osnovno obrazovanje po učeniku	29.260,07	245,36
Rashodi (ulaganja) u srednje obrazovanje po učeniku	15.319,06	128,46

*Srednji kurs evra NBS na dan 01.12.2017. godine – 119,2516 dinara

Izvor: Odjeljenje za obrazovanje Gradske uprave

Tabela 92. Ustanove za decu predškolskog uzrasta, 2014/15

		Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Ustanove, ukupno		33	63	680	2.492
Deca korisnici		1.798	4.055	55.952	192.005
do 6 časova dnevno		48	427	4531	7409
do 6 časova, do 3 puta nedeljno		0	0	20	124
od 9 do 12 časova dnevno		910	1923	33158	118.925
u višednevnom trajanju – duže od 24 sata dnevno		0	0	0	56
u PPP koji traje 4 sata dnevno		557	1180	10.473	37.314
u PPP u celodnevnom programu		283	525	7770	28.177
Deca koja borave besplatno		292	872	10.593	38.207

Izvor: RZS str 274

Na području grada Sombora 25 osnovnih škola obrazovalo je 6.162 učenika u periodu školske 2013/14. godine, dok je u istom periodu 7 srednjih škola obrazovalo 3.671 učenika.

Tabela 93. Redovne osnovne i srednje škole, 2014/15.

		Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
	ukupno	24	47	535	3.413
Osnovne škole	odeljenja	322	702	7.338	25081
	učenici ukupno	6.013	13.381	149.469	555.573
	završili školu	767	1.748	17.772	67.652
Srednje škole	ukupno	7	17	140	506
	odeljenja	168	296	2.869	10.587
	učenici ukupno	3.620	6.265	65.949	259.586
	završili školu	908	1.641	16.988	66.206

Izvor: RZS str. 278-282

Na teritoriji Grada Sombora u periodu 2013/14. školske godine upisalo se 792 studenata od kojih 438 o trošku države.

Tabela 94. Visoke škole i fakulteti, 2014/15.

		Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
	ukupno	-	-	10	57
Visoke škole	upisani svega	-	-	7.781	46.642
	studenti na budžetu	-	-	3.312	17.449

	diplomirani studenti	-	-	2.095	12.562
	ukupno	1	1	25	122
Fakulteti	upisani	svega	669	45.220	194.412
	studenti	na budžetu	412	21.923	86.099
		diplomirani studenti	196	9.882	37.939

Izvor: RZS str 286 i 288

9. Resursi životne sredine

9.1 Kvalitet vazduha

Grad Sombor je obuhvaćen Lokalnom mrežom automatskog monitoringa kvaliteta ambijentalnog vazduha kojom upravlja Pokrajinski sekretarijat za urbanizam i zaštitu životne sredine. Automatska stanica 5 COA nalazi se na uglu Venca Stepe Stepanovića i ul. Arsenija Čarnojevića, namenjena je za praćenje nivoa zagađenja u stambeno-poslovnoj zoni koji potiče prvenstveno iz saobraćaja.

9.2 Kvalitet zemljišta

Teritorija Grada Sombora je vrlo raznolikog pedološkog sastava i zastupljeno je mnoštvo tipova i podtipova zemljišta. Černozem je najplodniji tip jer raspolaze velikom poroznošću. Povoljnim vodnim i vazdušnim režimom i povoljnim sadržajem humusa (4–6%, to jest 40-50 cm gornjeg sloja) i sa svojim podtipovima zauzima najveću površinu Grada. Zastupljeni su karbonatni i beskarbonatni černozem, peskoviti, degradirani zaslanjen i slabo zaslanjen černozem. Drugi po značaju tip je livadska crnica. Nastala je dejstvom podzemnih voda. Nešto je manje plodnosti od prethodnog tipa, a pojavljuje se u više podtipova: degradirana, karbonatna i itd. Treći tip je ritska crnica nastala dužim delovanjem podzemnih voda. Eliminacijom njihovog uticaja pretvara se u plodno zemljište. Kategoriju neplodnih tipova čine slatine sa potipovima: solonjec, solončak i solođ. Sledeća kategorija su aluvijalna zemljišta razvijena pored rečnih tokova i kao posledica plavljenja neposredne okoline reke. Glinovito zemljište se stvara raspadanjem mineral u pesku. To je najmanje plodan tip zemljišta.

U gradu Somboru se do sada pratio kvalitet i zagađenje zemljišta na osnovu zahteva individualnih poljoprivrednih proizvođača. Pored toga, Poljoprivredna stručna služba „Sombor“ d.o.o. vrši ispitivanja zemljišta zbog odabira vrsta sorti, semena i veštačkih đubriva. Upotreba veštačkih đubriva, hemijskih sredstava za zaštitu biljaka (pesticida, insekticida i fungicida) i vode za navodnjavanje, nije dovoljno kontrolisana i planski upotrebljavana.

Na osnovu studija „Kontrola plodnosti obradivog poljoprivrednog zemljišta na teritoriji Grada Sombora“ i „Poboljšanje kvaliteta obradivog poljoprivrednog zemljišta na teritoriji Grada Sombora“ vrši se kontrola i poboljšanje poljoprivrednog zemljišta.

9.3 Kvalitet voda

Na teritoriji Grada Sombora za vodosnabdevanje isključivo se koriste podzemne vode. Podzemne vode koje se koriste za piće raspoređene su u dve izdani: takozvana prva izdan (sa slobodnim nivoom) na dubini oko 60 m, a ispod njih su izdani sa nivoom pod pritiskom (arterške izdani).

Kvalitet voda za piće nosi karakter izdani iz koje se voda crpi. Na teritoriji grada Sombora postoji 17 centralnih vodovoda, od toga dva vodovoda imaju fabriku vode to jest sistem za prečišćavanje i dezinfekciju vode za piće. Fabrika vode u Somboru je u nadležnosti JKP „Vodokanal“ locirana na samom izvorištu „Jaroš“ gde se proizvodi prečišćena i dezinfikovana voda za piće. Osnovne analize vode za piće se vrše iz 60 uzorka mesečno sa različitim punktovima u gradu, sem toga Zavod za javno zdravlje Sombor vrši periodične analize dva puta u toku godine po 22 uzorka, kojim se kontrolišu ostali fizičko-hemijski parametri. Uvidom u sve ove analize može se zaključiti da se u ovoj vodi ne nalaze toksične ili kancerogene materije opasne po zdravlje ljudi. Somborska voda je zdravstveno bezbedna i može se koristiti za piće.

Pored ove fabrike postoji i fabrika vode u Bezdanu JKP „Vodovod“ koja svojim potrošačima distribuira prečišćenu i dezinfikovanu vodu za piće koja je takođe zdravstveno ispravna. Voda iz seoskih vodovoda se analizira po tri uzorka mesečno. Sva sela koriste podzemnu i dezinfikovanu vodu za piće. Hemijski kvalitet se u izvesnoj meri razlikuje pa tako pojedina mesta imaju povećan sadržaj gvožđa, ali kako je gvožđe biogeni element, neophodan za funkcionisanje našeg organizma treba naglasiti da nije toksično i da se ove vode mogu koristiti za piće. No naravno one imaju lošiji ukus (metalni) i ostavljaju mrlje na sanitarijama. Takve su vode u Telečkoj, Svetozar Miletiću, Bačkom Bregu i Stanišiću. Dok vode iz Stapara, Doroslova, Bačkog Monoštora, Žarkovca potiču iz većih dubina (tzv. arterške vode) i u njima su prisutne organske (huminske) materije koje takođe nisu toksične ali je potreban poseban oprez prilikom dezinfekcije hlorom. Vode iz vodovoda u Gakovu i Rastini u visokom procentu zadovoljavaju higijenske zahteve. Nakon periodičnih (prošerenih) pregleda vode za piće Eko-toksikološka laboratorijska Centra za higijenu i humanu ekologiju Zavoda za javno zdravlje, u okviru kojih su vrštene analize sadržaja arsena u vodi za piće iz svih centralnih vodovoda na teritoriji grada Sombora, zabeležen je povećan sadržaj arsena preko MDK (10 mikrograma/l) u vodovodima u Kljajićevu, Staparu, Doroslovu, Aleksa Šantiću, Kolutu, Riđici i Bačkom Monoštoru. Na osnovu ovih analiza Sanitarna inspekcija je izrekla zabranu korišćenja vode za piće u Kljajićevu, Doroslovu, Staparu i Riđici.

Utvrđeno je da dugogodišnje konzumiranje vode sa povišenim sadržajem arsena značajno povećava rizik za ispoljavanje njegovih toksičnih i kancerogenih osobina. Pretpostavka je da je arsen koji se nalazi u ovim vodama hidrogeološkog porekla, ali takođe može biti i antropogenog, to jest poticati od upotrebe pesticida. Pojava povećane koncentracije arsena u vodi za piće neizbežno nameće potrebu za prečišćavanjem vode za piće.

Skupština grada Sombora je 2010. godine donela „Srednjoročni program razvoja vodosнabdevanja na teritoriji grada Sombora“, gde se planira da proširenjem izvorišta „Jaroš“ zdravstveno ispravnom vodom za piće snabdevaju pored Sombora i sledeća naseljena mesta: Čonoplja, Kljajićevo, Svetozar Miletić, Stanišić, Alekса Šantić, Stapar, Doroslovo i Žarkovac. Proširenjem izvorišta „Bezdan“ bi se snabdevali kvalitetnom vodom za piće naselja: Bački Monoštor, Bački Breg, Kolut, Riđica, Gakovo i Rastina. Zavod za javno zdravlje Sombor vrši i analizu površinske vode iz vodotokova sa Velikog Bačkog kanala (na pet punktova), iz Dunava i jezera Korlatoš. Ove analize se vrše tokom sezone kupanja od juna do septembra i na osnovu posmatrani hemijskih, fizičko-hemijskih i mirobioloških parametara, izvršena je ocena statusa površinskih voda gde je taj status ocenjen kao „dobar“ odnosno ove vode su svojim kvalitetom svrstane u okvir II klase ekološkog potencijala.

Nadzemni vodotoci: Dunav–međunarodni, Kiđoš–međudržavni, neregulisani deo toka Mostunge i kanalski sistem Dunav-Tisa-Dunav su u funkciji raspolažanja i korišćenja voda. Istovremeno su, izuzev Dunava, prijemnici odvodnje površinskih voda kao i podzemnih drenažnih i na razne načine iskorišćenih voda sa područja Grada Sombora.

Podzemne vode područja Grada Sombora su formirane zavisno od geoloških uslova i generalno su prisutne. Karakterišu se različitom moćnošću i hemijsko bakteriološkim sastavom. Vode se u oba pojedina oblika, nadzemne i podzemne, koriste: nadzemne za zahteve privrede, poljoprivrede i održavanja višenamenske uloge hidrosistema Dunav-Tisa-Dunav, podzemne za višestruku namenu, snabdevanje grada i naselja vodom, pojedine industrijske proizvođače, kao i navodnjavanje ograničenog obima.

9.4 Upravljanje čvrstim komunalnim otpadom

Komunalnim otpadom na prođoručju Grada Sombora upravlja JKP "Čistoća" Sombor. Odeljenje za upravljanje komunalnim otpadom sprovodi delatnost iznošenja i deponovanja smeća i saniranje divljih deponija. Pored ovih sprovodi i neobavezne komunalne usluge kao što su vanredno iznošenje smeća sa ili bez upotrebe kontejnera, iskop ili utovar zemlje, deponovanje otpadnog materijalna, prevoz vode, prevoz industrijskog i klaničnog otpada. Ovo organizovanje pružanje usluge za iznošenje smeća vrši se na teritoriji samog Grada Sombora ali i drugih naselja: Bezdan, Bukovac, Kljajićevo, Čonoplja, Svetozar Miletić, Lugovo, Šiđani, Nenadić, Bački Monoštor, a u planu je i Bački Breg. Obuhvaćeno je oko 24.000 domaćinstava, 1.211 privrednih i vanprivrednih organizacija i oko 1.000 lokalna male privrede. Ovi poslovi obavljaju se sa 7 specijalnih vozila za iznošenje smeća i 3 sandučara sa sanducima od 5 m³.

Organizованo se sprovodi čišćenje kolovoza i trotoara, sakupljanje otpadaka sa javnih površina, čišćenje i uklanjanje snega i leda sa javnih površina. Program obuhvata čišćenje ulica u centru grada, čišćenje svih magistralnih pravaca i naselja Selenča (prostor oko zgrada kolektivnog stanovanja). Ovo odeljenje svaki dan počisti 36.942 m² kolovoza i drugih javnih površina u prvoj zoni i dva puta nedeljno 38.495 m² kolovoza u drugoj zoni.

Gradska deponija smeća, nalazi se na dobroj lokaciji i projektovana je (projekat je izradio priznati stručnjak iz ove oblasti, prof. Marijan Ivanc, "Smelt" Slovenija) da može udovoljiti potrebama svih naselja u području Grada Sombora za period od 200 godina.

Separacija otpada organizovana je nekoliko godina u nazad. U Gradu su postavljeni kontejneri za prikupljanje PET ambalaža. Tokom 2009. godine povećan je broj kontejnera za prikupljanje PET ambalaže i postavljeni su kontejneri za prikupljanje papira.

Dozvole za sakupljanje i transport neopasnog otpada imaju:

JKP "Čistoća" Sombor,
"VULE-974" Kljajićevo,
"METFER" DOO Sombor.

Dozvole za skladištenje i tretman neopasnog otpada imaju:

"BIO-ENERGOIL" Sombor (otpadna jestiva ulja i masti),
"PANOS" DOO Sombor (metal i dr),
JKP "Vodokanal" Sombor (kompostiranje stabilizovanog mulja) i
"VECOM" DOO Bezdan (PET u HIPS ambalaža).

10. Turistički resursi

10.1 Kvantitativni pokazatelji

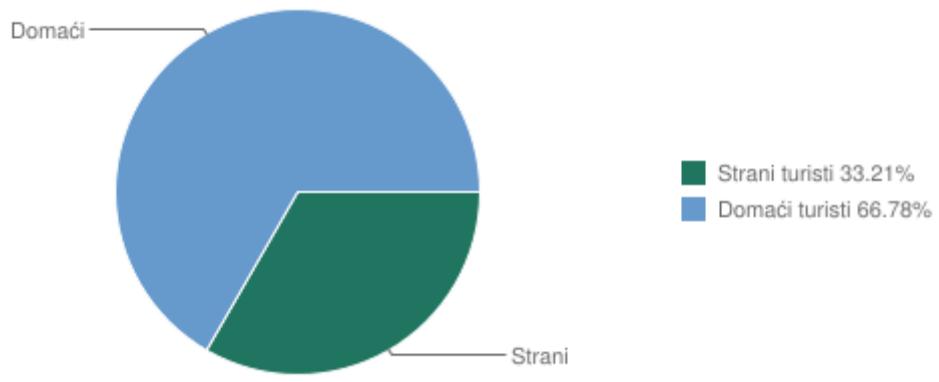
Tokom 2015. godine u Somboru je ostvareno 18.357 noćenja. Posmatrajući period od 2009. do 2015. godine zabeležen je rekordan broj dolazaka turista u Somboru u 2015. godini. Vršeći komparativnu analizu sa prethodnom godinom beleži se povećanje broja dolazaka turista od čak 29,65% u 2015. u odnosu na 2014. godinu.

Tabela 95. Broj i struktura turista i ostvarenih turističkih noćenja, 2015.

		Grad Sombor	Zapadnobačka oblast	Region Vojvodine	Republika Srbija
Dolasci turista	svega	9838	18.845	413.332	1.376.677
	domaći	6.570	13.517	227.291	759.353
	strani	3.268	5.328	186.041	617.324
Noćenja turista	svega	18.357	72.746	994.314	6.651.852
	domaći	10.755	58.019	583.399	4.242.172
	strani	7.602	14.727	410.915	2.409.680

Izvor: RZS str 254

Grafikon . Broj dolazaka domaćih i stranih turista u Somboru izražen u procentima, 2015.

Izvor: RZS

Hotelijerstvo

Analizirajući receptivnu osnovu, Sombor raspolaže sa jednim kategorizovanim hotelom i jednim motelom kao i mnogim drugim privatnim ugostiteljskim objektima za pružanje usluga smeštaja. U ukupan broj kapaciteta ulaze i prenoćišta koja se ne kategorisu.

Tabela 96. Smeštajni kapaciteti, 2015.

Destinacija	Broj smeštajnih objekata	Broj ležaja
Sombor	20	660
Bački Monoštor	4	86
Bezdan	2	15
Svetozar Miletić	2	8
UKUPNO	28	767

Izvor: RZS

10.2 Turistički potencijali

Ekološki turizam

Specijalni rezervat prirode "Gornje podunavlje"

Zbog svojih izuzetnih prirodnih vrednosti Gornje Podunavlje je 1989. godine proglašeno za međunarodno značajno stanište ptica (IBA). Sastavni je deo potencijalnog Rezervata biosfere "Drava-Mura" i nalazi se na spisku potencijalnih vlažnih područja za upis na listu Ramsarske konvencije. Specijalni rezervat prirode "Gornje Podunavlje" stavljen je pod zaštitu države 20. jula 2001. kao prirodno dobro 1. kategorije (od izuzetnog značaja za Republiku).

Evropska povelja za održivi turizam dobijena je na osnovu ocene Strategije i akcionog plana za razvoj održivog turizma u Specijalnom rezervatu prirode „Gornje podunavlje“ od strane verifikacionog tima Europarc federacije. Strategija i akcioni plan rezultat su višemesecnog rada članova Foruma zainteresovnih strana, Svetskog fonda za zaštitu prirode (WWF) i upravljača.

Angažovanje u sertifikaciji održivog turizma započeto je 2012. godine kada su Europarc federacija i Svetski fond za zaštitu prirode WWF u okviru projekta Parkovi Dinarskog luka odabrali zaštićena područja iz regiona koja su uključena u proces dobijanja Evropske povelje za održivi turizam (ECST).

1. oktobar 2013. godine – Republika Srbija je nominovala svoj deo teritorije za UNESCO prekogranični rezervat biosfere „Mura-Drava-Dunav“. Zajednička inicijativa WWF-Svetskog fonda za prirodu i EuroNatura za očuvanje „Evropskog Amazona“, kojom se uspostavlja UNESCO prekogranični rezervat biosfere „Mura-Drava-Dunav“, predstavlja prvo zaštićeno područje u svetu koje deli i kojim zajednički upravlja pet zemalja - Srbija, Hrvatska, Mađarska, Slovenija i Austrija.

UNESCO registar?

Specijalni rezervat prirode "Gornje Podunavlje"

Izvor. www.panacomp.net

Specijalni rezervat prirode „Gornje Podunavlje“

Izvor. www.panacomp.net

Ruralni turizam

Grad Sombor obuhvata područje koje je veoma plodno i poljoprivredno iskorišteno. S toga i ne čudi što se na teritoriji okolnih naselja sve više razvijaju vidovi turizma kao što su agroturizam i ruralni turizam.

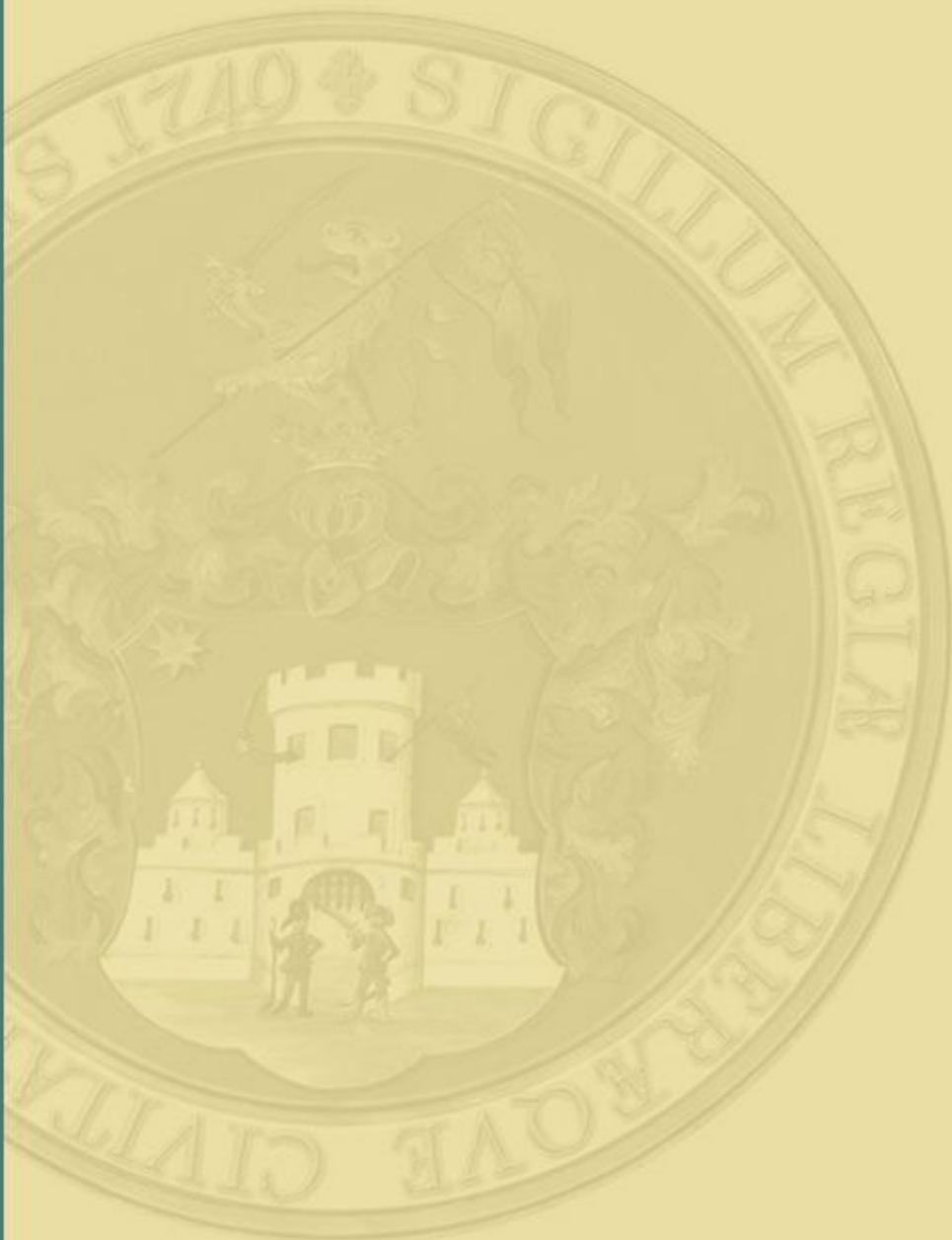
Udruženje građana „Podunav“ iz Baćkog Monoštora je udruženje koje aktivno sarađuje sa WWF-om te ostvaruje izvanredne rezultate u okviru razvoja održivog turizma na teritoriji SRP „Gornje Podunavlje“. Osim toga oni su i nosioci razvoja ruralnog turizma u istoimenom mestu gde se nalazi više seoskih turističkih domaćinstava u okviru koji turisti mogu da uživaju u ruralnoj idili, još kada se tome doda multikulturalnost, gostoprimstvo i gastronomija turistička ponuda se upotpunjaje.

Osim ponude koja obuhvata etno-kuće, u blizini Sombora postoji i turistička ponuda salaša.

Dida Hornjakov salaš u okolini Sombora, 2015.

O aktuelnoj turističkoj ponudi na teritoriji Grada Sombora brine se **Turistička organizacija Grada Sombora**, Trg cara Lazara 1, Sombor, www.visitsombor.org.

11. Kvalitet života

11.1 Sportski sadržaji

Sombor je grad duge sportske tradicije. Još davne 1887. godine za potrebe visoko razvijenog sporta osnovano je Prvo Somborsko sportsko udruženje. Krajem XIX veka Somborci su bili neprikosnoveni u plivanju i vaterpolu, i veoma zapaženi u atletici sa brojnim titulama prvaka države. Značajne sportske rezultate postigli su i prvi somborski olimpijci - rvači: Stevan Pišta Nađ i Nikola Grbić u Parizu 1924. godine, a kasnije i Ivan Frgić u Montrealu 1976. godine. Nakon II Svetskog rata fond olimpijskih medalja uvećavaju gimnastičarke, dizači tegova i rukometničice.

U Gradu Somboru aktivno je 109 sportskih objekata i to u gradu 51 (39 otvorenih i 14 zatvorenih), a u naseljenim mestima 56 (41 otvorenih i 15 zatvorenih) objekata. Ukupno je registrovano 113 sportskih organizacija.

Spisak otvorenih sportskih objekata

grad Sombor

- Gradski stadion (3 fudbalska igrališta, atletska staza)
- Stadion ŽAK (2 fudbalska igrališta)
- Stadion na Kanalu (fudbalsko igralište, igralište za basket)
- Stadion u Šikari (fudbalsko igralište, teren za m. sportove)
- Stadion na Bukovcu (fudbalsko igralište)
- Sokolski Dom (rukometno i košarkaško igralište mali fudbal)
- Tenis klub ŽAK (9 teniskih terena (šljaka), 1 betonski teren)
- Kupalište Šstrand (50 m bazen sa kanalskom vodom i 2 terena za odbojku na pesku)
- Gradski bazen Mostonga (50 m olimpijski bazen, 3 terena za basket i teren za mini golf)
- MZ Selenča (košarkaško igralište sa tartan podlogom)
- MZ Nova Selenča (fitness poligon i fitness sprave na otvorenom, Skate park u izgradnji)

U sklopu školskih objekata

- Osnovna škola Ivo Lola Ribar (rukometno, košarkaško i odbojkaško igralište)
- Osnovna škola Avram Mrazović (rukometno i košarkaško igralište)
- Osnovna škola Dositej Obradović (rukometno, košarkaško igralište i odbojkaško igralište)
- Osnovna škola Bratstvo-jedinstvo (rukometno igralište)
- Srednja Poljoprivredno-prehrambena škola (igralište za male sportove)
- Srednja tehnička škola (igralište za male sportove)
- Gimnazija Veljko Petrović (košarkaško i odbojkaško igralište)

U sklopu radnih organizacija postoji nekoliko odbojkaških i rukometnih igrališta (Remont, Zadrugarka, PTT, Boreli, Elektrovojvodina).

Okolna naselja

Kljajićevo

- Stadion Kordon (fudbalsko igralište)
- Sportsko rekreativni centar (50 m olimpijski bazen i rukometno igralište)

Telečka

- Stadion Petefi (fudbalsko igralište)

Čonoplja

- Stadion SD Čonoplja (2 fudbalska i rukometno igralište, teren za boćanje u izgradnji)

Svetozar Miletić

- Stadion Jedinstvo (fudbalsko igralište)

Aleksa Šantić

- Rekreacioni Centar (2 fudbalska, rukometno, košarkaško igrališta, olimpijski bazen i atletska staza)

Ridica

- Stadion Graničar (fudbalsko igralište)

Stanišić

- Stadion Stanišić (fudbalsko igralište i teren sa veštačkom travom)

Gakovo

- Stadion Graničar (fudbalsko igralište)

Rastina

- Stadion Solunac (fudbalsko igralište)

Bezdan

- Stadion Sport (fudbalsko i rukometno igralište)

- Tenisko igralište (dva teniska terena - beton)

Kolut

- Stadion Jedinstvo (fudbalsko igralište)

Bački Breg

- Stadion SD Dinamo (fudbalsko igralište)

Bački Monoštor

- MZ Bački Monoštor (fudbalsko i rukometno igralište)

Stapar

- Stadion Hajduk (fudbalsko igralište)

Doroslovo

- Stadion SD Mostonga (fudbalsko igralište)

U sklopu školskih objekata

- Osnovna škola Nikola Tesla - **Kljajićevo** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Petefi Šandor - **Telečka** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Miroslav Antić - **Čonoplja** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Petar Kočić - **Riđica** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Ivan Goran Kovačić - **Štanišić** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Laza Kostić - **Gakovo** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Bratstvo-jedinstvo - **Bezdan** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Ognjen Prica - **Kolut** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Moša Pijade - **Bački Breg** (rukometno igralište)
- Osnovna škola 22. Oktobar - **Bački Monoštor** (rukometno igralište)
- Osnovna škola Branko Radičević - **Stapar** (rukometno igralište, mali fudbal)

Spisak zatvorenih sportskih objekata

grad Sombor

- Gradska hala Mostonga (velika sala (rukomet), OFO sala košarka, teretana, stono-teniska sala, fitnes)
- Gradski bazen Mostonga (25 metara zatvoreni bazen i mali bazen za obuku)
- Sokolski Dom (odbojkaška sala, teretana i mini sala za džudo)
- Hotel Internacion (četvorostazna automatska kuglana)
- Klub Vojske (trostazna automatska kuglana)
- Dom Šaha (sala za šah)
- Strelište (strelište za vazdušnu pušku)

Sale u okviru školskih objekata

- Osnovna škola Nikola Vukićević (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola Dositej Obradović (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola Ivo Lola Ribar (sala dimenzija odbojkaškog igrališta i mala pomoćna sala)
- Osnovna škola Bratstvo-jedinstvo (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Gimnazija Veljko Petrović (sala malih dimenzija)
- Učiteljski Fakultet (sala dimenzija košarkaškog igrališta)

Okolna naselja

Kljajićevo

- Sportsko-rekreacioni centar (četvorostazna automatska kuglana)

Ridica

- Sportska hala (sala dimenzija rukometnog igrališta)

Sale u okviru školskih objekata u naseljenim mestima

- Osnovna škola Nikola Tesla - **Kljajićevo** (sala dimenzija odbojkaškog igrališta)
- Osnovna škola Alekса Šantić - **Aleksа Šantić** (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola Ivan Gorana Kovačić - **Stanišić** (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola Bratstvo-jedinstvo - **Bezdan** (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola 22. Oktobar - **Bački Monoštor** (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola Branko Radičević - **Stapar** (sala dimenzija košarkaškog igrališta, stonoteniska sala)
- Osnovna škola Laza Kostić - **Gakovo** (sala dimenzija košarkaškog igrališta)
- Osnovna škola Petefi Šandor - **Telečka** (sala dimenzija odbojkaškog igrališta)

Sportski centar "Soko", Venac vojvode Petra Bojovića 11, tel: 025/412–331, <http://scsoko.rs/>

Izgradnja Sokolskog doma počela je 1926. godine, a završena je naredne godine. Objekat je izgrađen u vizantijskom stilu. U vreme kada je Sokolski dom izgrađen bio je jedno od najlepših somborskih zdanja i jedan od prvih sokolskih domova u Kraljevini Jugoslaviji.

U objektu Sokolski dom, sportistima i rekreativcima su na raspolaganju:

- sportska sala (22 m x 13 m) za odbojku, sala za džudo, teretana
- otvoreni betonski tereni za košarku i rukomet
- otvoreni teren za mali fudbal sa veštačkom travom (pogodan i za dizanje tegova, bodibilning, fitnes, gimnastiku, aikido, karate, rvanje, stoni tenis).

Sportski centar „Soko“

Izvor: www.biblioso.rs

Gradska hala "Mostonga", Apatinski put 90, tel: 025/421–510

Gradska hala „Mostonga“, izgrađena je 1971. godine i koristi se za treninge i takmičenja, nastavu fizičkog vaspitanja, realizaciju rekreativnih programa, održavanje kulturno-zabavnih i privrednih manifestacija. Objekat je projektovan i izведен kao sportska dvorana za male sportove (košarka, odbojka, rukomet, fudbal), a sastoji se od

- velike sale dimenzija 43x50 m koja ispunjava uslove za sve vrste takmičenja u malim sportovima na lokalnom i internacionalnom nivou i
- pomoćne hale dimenzija 28x18 m.

Neposredno u blizini objekta nalazi se trim staza. U okviru objekta nalazi se ambulanta, te je sportistma na raspolaganju i sportski lekar.

Gradska hala „Mostonga”

Izvor: www.panoramio.com

Plivački bazen "Mostonga", Apatinski put 90, tel: 025/420–980

Izgrađen je 1981. godine i od tada je naročito popularna škola za neplivače. U okviru objekta sportistima i rekreativcima su na raspolaganju:

- zatvoreni veliki bazen dimenzija 25 m x 17,5 m x 2 m,
- zatvoreni mali bazen dimenzija 17,5 m x 8 m x 0,80 m,
- otvoreni olimpijski bazen dimenzija 50 m x 25 m,
- 2 dečja otvorena bazena oko 4 m x 4 m.

Pogodan za reakreativno i sportsko plivanje, ronjenje na dah i dubinsko, vaterpolo.

Otvoreni i zatvoren i zatvoren bazen u Somboru

Izvor: www.soinfo.org

Osim u Somboru gde od 1982. godine svakog leta radi otvoreni veliki bazen na 2 nivoa (2m i 1,3m), takođe radi i mali otvoreni bazen u Kljajićevu. Od sportskih sadržaja ovde se mogu naći: teretana na otvorenom, fudbal na otvorenom, odbojka na pesku, bočanje kao i ulični basket.

Bazen u Kljajićevu

Izvor: www.panoramio.com

Gradsko kupalište "Šstrand", Centrala bb, tel: 025/ 482-780

Gradsko kupalište „Šstrand“ nalazi se na kanalu. Izgradnjom Velikog bačkog kanala u XVIII veku, Somborci dobijaju svoja prva kupališta. Tridesetih godina ovog veka izgrađen je Šstrand na levoj strani Apatinskog mosta, gde se i danas nalazi. Danas gradsko kupalište u svom sastavu ima:

- otvoreni olimpijski bazen dimenzija 50 m x 25 m,
- otvoreni veliki bazen dimenzija 25 m x 8 m,
- terene za odbojku na pesku,
- terene za mali fudbal i
- dečije igralište.

Gradsko kupalište „Šstrand“

Izvor: www.soinfo.org

Gradski stadion, Staparski put bb, tel: 025/ 420-973

Gradski stadion u Somboru raspolaže sa tri fudbalska terena: jedan glavni oko kojeg se nalazi atletska staza i dva pomoćna fudbalska terena.

Teniski tereni

Prvi teniski teren u Somboru izgrađen je 1895. godine u parku kod Županije. Na lokaciji TK „ŽAK“ prva tri teniska igrališta uređena su 1905. godine. Najpoznatiji teniser iz tog vremena bio je Ivan Radović, jugoslovenski Dejvis kup igrač. Danas postoji veći broj lokacija sa teniskim terenima.

Tenis klub "Game", Arsenija Čarnojevića 28, tel: nema na internetu
- na raspolaganju su 2 teniska terena (1 betonski teren, 1 teren od šljake)

Tenis klub "ŽAK" Park IVE Lole Ribara bb, Sombor tel: 025/436-773
- na raspolaganju su 9 teniskih terena od šljake

U želji da se osveži ponuda vile "Kronić" izgrađena su dva teniska terena na šljaci i to po najvišim ITF standardima ovog sporta.

Teniski teren u sklopu vile "Kronić"

Izvor: www.soinfo.org

Squash Centar, Blagojevićevo 62, tel: 025/420-416

Prvi je squash centar u Somboru i peti u Srbiji. U centru su nalaze dva squash terena napravljena po standardima Evropske Squash Federacije, svlačionice s tuševima i kafe bar. Squash centar Sombor ima i svoj parking u okviru centra sa 7 parkirnih mesta. Squash se može igrati bez ikakvog predznanja i učenja, a opremu (reket i loptice) možete da iznajmите u centru po veoma povoljnim cenama.

Postojeći objekti koriste se za rad mnogih sportskih klubova tako da je iskorišćenost veoma velika. Od sportsko-rekreativnih sadržaja treba spomenuti i sledeće: aerodrom "Sombor" (padobranstvo) i atletska tartan staza (sve atletske discipline), fitness centri (bodibilding, fitnes, dizanje tegova), lovišta (lov, posmatranje prica i biljaka, sportski i rekreativni ribolov), staza za moto trke "Lemeš ring", biciklistička tura Sombor-Osijek, hipodrom (sportsko i rekreativno jahanje)

Dobar položaj Grada okruženog razuđenom morfolojijom omogućava upražnjavanje mnogih sportsko-rekreativnih aktivnosti. Unapređenjem postojećih i izgradnjom novih sportskih objekata mogli bi se stvarati uslovi za razvoj najrazličitijih sportsko-rekreativnih aktivnosti kao što su: obuka vožnje rekreativnim avionom ili paraglajdingom, akrobatsko padobranstvo, panoramsko razgledanje okoline iz aviona ili helio balona, tereni za mali i veliki golf, etnoprirodnički park, izgradnja rekreativne staze u nekoj od šuma ili izletišta, izgradnja skijališta na vodi, jedrenje na vodi, vožnja čamcima, kanuima, poligon za vožnju skejtom ili rolšuama, nove biciklističke rute po okolini gradske zone i pored Dunava, odnosno kanalske mreže.

Razvojem sportsko-rekreativne infrastrukture mogao bi se značajno povećati turistički promet.

11.2 Crkve i hramovi

Crkva Svetog velikomučenika Georgija (velika pravoslavna crkva) – Na temeljima male crkve koja je postojala još u vreme Turaka izgrađena je crkva dosta jna skupo stečene privilegije slobodnog grada.

Izgradnja je počela 1759. godine nakon sakupljanja priloga imućnih i siromašnih somborskih Srba. Crkva je izgrađena 1761. godine u barokno-rokajnom stilu. Crkvu je ikonopisao tadašnji najbolji zograf Teodor Kračun. Prilikom renoviranja unutrašnjosti hrama 1866. godine stari ikonostas je skinut, a novi je uradio Pavle Simić 1873. godine sa 77 ikona visokog umetničkog dometa. U porti, iza crkve sazidana je 1759. godine prizemna trščara u kojoj je 1788. godine Avram Mrazović pokrenuo "Normu" (prvi tečaj za obrazovanje učitelja u Južnih Slovena). Stara zgrada je 1863. godine renovirana za potrebe održavanja nastave za ženska odeljenja Učiteljske škole koja su ovde bila do 1921. godine. Danas je zgrada sedište Pravoslavne crkvene opštine.

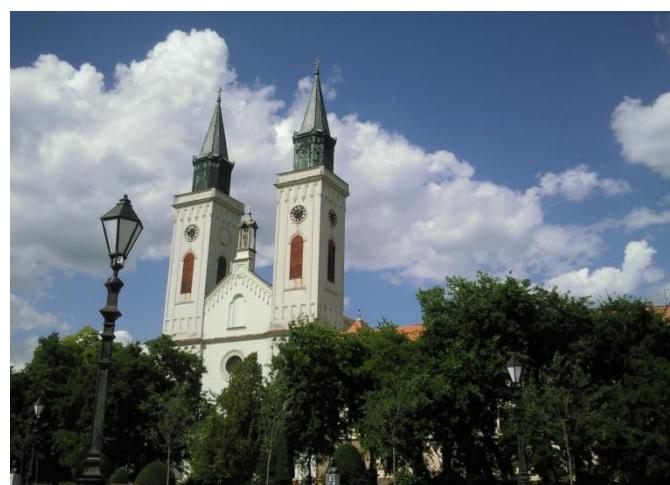
Crkva Svetog velikomučenika Georgija

Izvor: sr.wikipedia.org

Karmeličanska crkva (crkva sa dva tornja) - Izgradnja je počela 1860. godine, a crkva je završena 1904. godine i predata na upravu karmelićanima. Pored crkve 1905. godine izgrađen je samostan (konvikt) koji sa crkvom čini skladnu arhitektonsku celinu u stilu romantizma. U crkvi se nalaze orgulje izrađene 1926. godine i bile su treće po veličini na prostoru bivše Jugoslavije.

Karmeličanska crkva

Izvor: [Gradska uprava](#)

Crkva Svetog Jovana Preteče (mala pravoslavna crkva) Crkva je podignuta na prostoru na kome su se oduvek nalazile bogomolje. Prvobitno je ovde bila hrišćanska crkva koja je po dolasku turaka pretvorena u džamiju, da bi nakon odlaska Turaka bila pretvorena u pravoslavnu crkvu. Kaluđeri fruškogorskog manastira Jazak su 1716. godine sklanjajući se pred novom pretnjom od napada Turaka, sa sobom doneli moštia cara Uroša V - poslednjeg sprskog cara. Dve godine kasnije, kaluđeri se vraćaju u Jazak i odnose moštia cara, a u znak zahvalnosti crkvi ostavljaju ikonu Presvete Bogorodice donetu sa Kosova prilikom seobe Srba pod Arsenijem Čarnojevićem. Ikona se ovde čuva i danas. Stara crkva je srušena 1786. godine da bi na njenom mestu 1790. godine bila izgrađena nova u baroknom stilu sa elementima rokokoa. Ikonostas crkve oslikao je 1809. Pavle Đurković.

Crkva Presvetog Trojstva (stara katolička crkva) - Somborski Bunjevci grade 1717. godine crkvu na razvalinama starih turskih građevina. Na mestu stare crkve od 1752. do 1763. godine gradi se nova crkva u klasičnom baroknom stilu posvećenu Svetom Trojstvu. Crkvene orgulje su izgrađene 1771. godine, a propovedaonica je oslikana 1782. godine. Ispod crkve nalazi se kripta u koju su do 1782. godine sahranjivani ugledni somborski građani rimokatoličke veroispovesti.

Manastir Svetog arhiđakona Stefana - Manastir Svetog arhiđakona Stefana je najseverniji manastir. Manastirski kompleks čini konak sa paraklisom, usamljeni zvonik i crkva. Bogati somborski zemljoposednik Stevan Konjović je 1909. godine spskoj pravoslavnoj crkvi ostavio veliko bogatstvo sa obavezom da izgradi manastir. Izgradnja manastirske crkve započeta je 1928. godine po projektu Svetozara Krotina i trajala je do 1933. godine. Zbog nedostatka novca za unutrašnje uređenje, crkva je oslikana tek 1938. godine kada je dr Nenad Bugarski manastiru poklanio neophodan novac. Manastir je izgrađen u srpsko-vizantijskom stilu, retko viđenom u Vojvodini.

Manastir Svetog arhiđakona Stefana

Izvor: sr.wikipedia.org

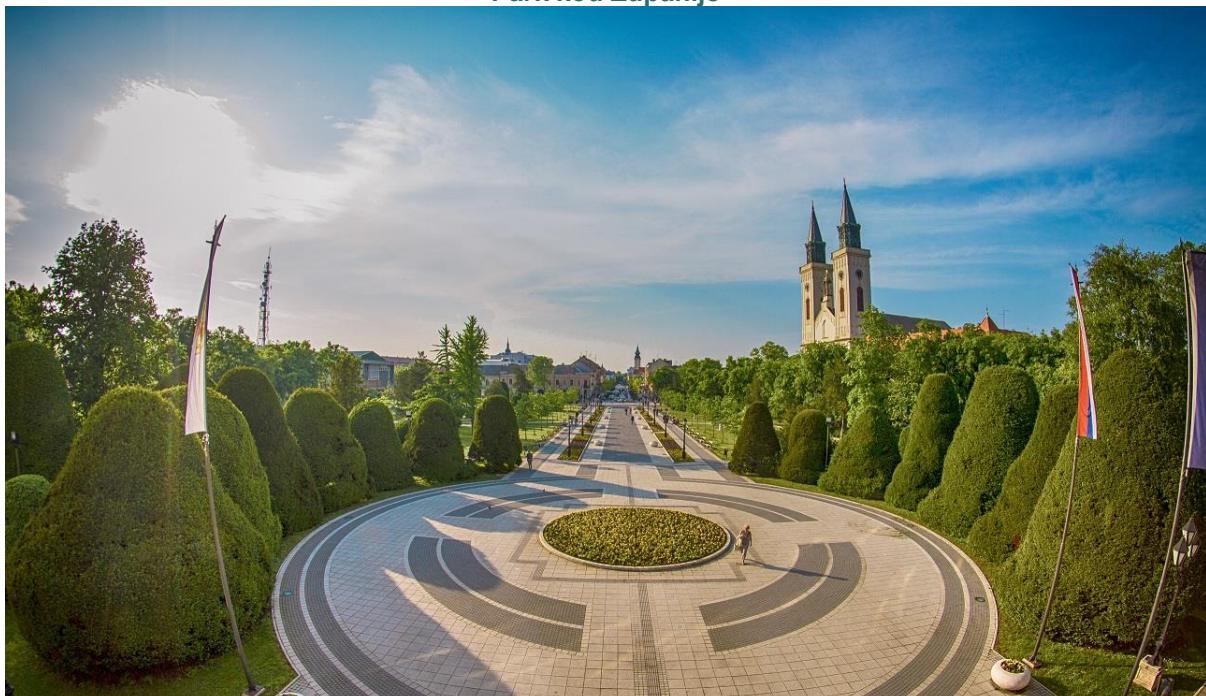
Kapela Svetog Ivana Nepomuka - Godine 1751. tadašnji upravnik carskih dobara Franc Redl gradi kapelu u rokoko stilu i posvećuje je svetom Ivanu Nepomuku - zaštitniku od poplava. Zbog svog oblika prepostavlja se da je nastala na osnovi nekadašnje turske bogomolje koja je postojala pored Pašine kule. Svoj prvobitni oblik kapela je sačuvala do danas.

11.3 Lokalni centri za okupljanje

Parkovi

Sombor je najzeleniji grad u našoj zemlji i to ne samo u ovoj, nego i onoj, prethodnoj velikoj Jugoslaviji. Kada to kažemo, imamo na umu činjenicu da samo u javnom zelniku imamo 18.600 stabala ili kada bismo zamislili sve somborske ulice postavljene u jednom redu, one bi bile dugačke 120 km, a kada bismo to učinili sa somborskim drvoredom, bio bi za kilometar duže. Ovom zelenilu doprinose 52 ha travnih površina, one koje pokriva grad, 10,5 ha parkovskih površina i činjenica da svaki Somborac, počev od onoga iz kolevke, pa do najstarijeg uzrasta, nad svojom glavom ima zelenu krunu od 27 m³ zelenila.

Park kod Županije

Izvor: www.visitsombor.org

Među ovim parkovskim površinama, posebno se izdvaja Park "Heroja", smešten na jugoistočnom obodu čuvenog somborskog "Venca", odnosno, kvadratnog centra grada. Park "Heroja" počeo je da nastaje početkom poslednje decenije 19. veka, kada se ovaj urbani mobilijar već u priličnoj meri oformio. Danas je park donekle izgubio nekadašnji izgled, a njegovoj lepoti posebno doprinose stogodišnje tise, koje lepo oblikovane čine poseban njegov ukras. Okosnicu njegovog zelenila i izgleda čini uglavnom zelenilo čuvenih somborskih "bodoša", odnosno koprivića ili celtisa, koji autohtonu uspevaju na dva mesta u svetu; Australiji i dolini reke Misisipi u SAD. Somborski bodoši su američka varijanta, a opredeljenje Somboraca na početku 20. veka, kada je grad gotovo u celosti ozelenjen ovim rastinjem, uslovljeno je visokim podzemnim vodama. Budući da koprivići upravo traže velike količine vode, na ovaj način vršena je nivелacija tih podzemnih voda. U isto vreme, raskošnim izgledom krošnje i samo sebi svojstvenom prepletaju grana, doprinosi činjenici da su pesnici Sombor prozvali "Zelengradom", a kod putnika namernika izazivaju uvek nedoumicu da li su došli "u grad koji je u parku" ili "u park koji je u gradu."

Pored pomenutog u gradu postoje i Železnički park i Novi park u Selenči.

Gradska biblioteka

Gradska biblioteka je osnovana na prvoj Generalnoj skupštini Udruženja za osnivanje javne opštinske biblioteke, 2. januara 1859. godine. Njen utemeljitelj i dugogodišnji bibliotekar bio je finansijski službenik Karlo Bijelicki (1813-1878). Polovinom pedesetih godina 20. veka našla je svoj prvi krov, u zgradbi nekadašnje Mađarske čitaonice, sazidanoj između 1884. i 1886. u eklektičkom stilu. U uređenom prostoru danas su smešteni Odeljenje za decu i mlade sa čitaonicom, Centar za digitalizaciju i uprava.

Zbog narastajućeg knjižnog fonda odeljenje odraslih je krajem šezdesetih godina našlo nov smeštaj u Glavnoj ulici, u broju 11, po iseljenju Narodne banke. Gradnju jednospratnice, u stilu neorenesanse, 1877. godine finansirala je Somborska štedionica. Dogradnjom biblioteke, zgrade na tri nivoa, od 1988. godine Biblioteka dobija novi prostor za knjigu i posebne zbirke i postaje mesto savremenijeg poslovanja. Uz Odeljenje za odrasle sa čitaonicom i knjigoveznicu u prizemlju, na spratu se sada nalaze Odeljenje za stručnu literaturu i referentnu zbirku sa čitaonicom, Odeljenje za periodiku sa čitaonicom, Zavičajno odeljenje, Odeljenje za matične poslove i Odeljenje opštih poslova.

U neprocenjivom knjižnom blagu (preko 300.000 primeraka) izdvaja se Zbirka rariteta od 344 knjige, među kojima je najstarija Zbornik Božidara Vukovića, štampan u Veneciji 1538. godine. Tu je i vredna zbirka Zavičajnog odeljenja sa preko 5000 svezaka i primerci brojnih listova i časopisa koji su izlazili u Somboru.

([www.biblio.org.rs.](http://www.biblio.org.rs/))

Gradska biblioteka „Karlo Bijelicki“

Izvor: www.visitsombor.org

Srpska čitaonica

Zgrada je izgrađena 1882. godine u stilu eklektizma za potrebe Srpske čitaonice koja je osnovana 1845. godine, na inicijativu 72 nujučenija i najuglednija Srbina. Pesnik Laza Kostić, nakon ženidbe Julijanom Palanački, postaje član Srpske čitaonice 1897. godine, a 1901. godine izabran je za predsednika Čitaonice. Dužnost predsednika Laza Kostić će obavljati do smrti 1910. godine. U znak pjeteta prema svom dugogodišnjem predsedniku, Srpska čitaonica je narednih godinu dana bila bez predsednika. Uz biblioteku Srpske učiteljske škole, Srpska čitaonica bila je do 1918. glavna srpska knjižnica u gradu, nakon čega tu ulogu preuzima Gradska biblioteka.

Kulturno-umetnička društva

GKUD "Ravangrad" Sombor, Trg Svetog Đorđa 4, tel: 025/442-293

GKUD "Ravangrad" Sombor osnovano je 2001. godine. Društvo su osnovali ljudi širokog srca, velike ljubavi prema folkloru i velikog znanja i iskustva koje prenose na mlađe naraštaje. Društvo okuplja oko 300 članova svih uzrasta: decu, omladinu, odrasle. Rad društva se odvija kroz folklornu, muzičku, pevačku, etno i dramsku sekciju. Folklorna sekcija je najzastupljenija i obuhvata izvođačku grupu (Igre iz Bačke, Bunjevačke igre, Mađarske igre, Vlaške i Šopske igre, igre iz Šumadije, Igre iz Vranja, igre iz Makedonije, Srpske igre iz Srema i Šokačke igre), predizvođačka grupa (Igre iz Leskovca), dečiji sastav (Igre iz Banata, Šumadije i Slovačke), dečija grupa-predškolski uzrast (dečje igre), veteranski sastav (Igre iz Šumadije, gradske igre). Pevačka sekcija obuhvata žensku i mušku pevačku grupu koje svojim repertoarom neguju izvorne pesme naroda i narodnosti. "Zlatne ruke Sombora" je sekcija žena koje neguju i prezentuju kuhinju našeg podneblja prema receptima starim i preko jednog veka.

GKUD "Sombor" Sombor, Blagojevićeva 90, tel: 025/467-196

Gradsko kulturno umetničko društvo "Sombor" Sombor, pod ovim imenom radi od 1998. godine, a nastalo je od KUD "Brazde" koje je osnovano 1973. godine. Društvo broji 150 članova, koji rade u folklornoj, pevačkoj, dramskoj sekciji i u narodnom orkestru. Najmasovnija je folklorna sekcija koja je podeljena po kategorijama: predizvođački sastav (deca školskog uzrasta), izvođački sastav (srednjoškolci i studenti) i veteranski sastav. Društvo neguje tradiciju naroda i narodnosti Vojvodine, Srbije i Crne Gore, što dokazuje bogati repertoar društva. Društvo je organizator Međunarodnog festivala dečijeg folklornog stvaralaštva "Osmeh Sombora", Međunarodnog festivala folklornog stvaralaštva.

HKUD "Vladimir Nazor", Venac vojvode Radomira Putnika 26, tel: 025/416-019

Hrvatsko kulturno-umetničko društvo "Vladimir Nazor" osnovano je sa svrhom negovanja kulture i običaja bunjevačkih i šokačkih Hrvata ovoga kraja (prela, dužionice, Presvetog Trojstva, Sv. Franje - divojačkog vašara i dr). Rad društva se odvija kroz nekoliko sekacija: folklornu, likovnu, tamburašku, dramsku, šahovsku, sekcija za negovanje kulture Hrvata – Bunjevaca i Šokaca... Folklorna sekcija je najstarija sekcija čiji je prvi nastup bio 1938. godine. Broji preko 100 aktivnih članova podeljenih u tri grupe: dečija, prva postava i veterani. Likovna sekcija se bavi organizovanjem izložbi u okviru Društva i likovnih kolonija na somborskim salašima. Dramska sekcija radi u dve grupe: starija i mlađa. Starija grupa neguje pučki teatar kroz koji čuva hrvatski jezik, jezik predaka i običaje Hrvata našeg kraja, a mlađa grupa priprema dečije predstave i prigodne priredbe za praznike.

Muzeji i muzejske zbirke

Gradski muzej Sombor, Trg Republike 4, tel: 025/422-728

Osnivanjem Istoriskog društva Bač-Bodroške županije Muzej se svrstao u red najstarijih muzejskih ustanova u R. Srbiji, koja, sa manjim prekidima u periodu svetskih ratova, kontinuirano vrši muzejsku delatnost od 1883. godine do danas. Osnivačka skupština Istoriskog društva Bač-bodroške županije održana je 11. maja 1883. godine. Cilj Društva bio je da radi na prikupljanju i sređivanju starina putem iskopavanja, poklona ili kupovinom za potrebe Muzeja - društva u osnivanju. Društvo traži poklone za budući muzej koji bi imao sledeće zbirke: numizmatičku i zbirku medalja; arheološku; zbirku dokumenata, pečata i grbova; zbirku štampanih knjiga, rukopisa i monografija, rasprava i geografskih karata koje se odnose na istoriju županije te zbirku listova, letaka i drugih štampanih stvari. Godine 1887. Društvo dobija jednu prostoriju u prizemlju Županije za potrebe Muzeja, a 1906. godine proširuje svoju delatnost na prikupljanje etnografske građe. Dana 27. oktobra 1945. godine Gradski muzej Sombor sa bibliotekom je otvoren za posetioce, na čelu sa slikarom Milanom Konjovicem. Gradski muzej Sombor danas je regionalni muzej kompleksnog tipa i poseduje odeljenja: arheološko, numizmatičko, etnološko, istorijsko, zavičajne istorije umetnosti i zbirku savremene jugoslovenske umetnosti. Muzej poseduje i stručnu biblioteku sa vrednjim izdanjima XVII do XX veka. U bogatim muzejskim zbirkama je inventarisano oko 40000 muzealija iz od praistorijskog perioda do savremenog doba. + Muzej batinske bitke

Galerija savremene jugoslovenske umetnosti Gradskog muzeja u Somboru poseduje zbirku umetničkih dela otkupljivanih na godišnjim izložbama Likovne jeseni. Ovu manifestaciju je pokrenuo 1961. godine tadašnji upravnik Gradskog muzeja i slavni slikar Milan Konjović. Umetnička dela (slike,

crteže, grafike i nekoliko skulptura i tapiserija) sistematski su otkupljivana. Kroz trideset i četiri godine postojanja manifestacije sakupljena umetnička dela pokazuju razvoj umetnosti u bivšoj Jugoslaviji – od šezdesetih (enformel i apstraktno slikarstvo, te radovi u tradiciji moderne slike), preko sedamdesetih (slikarstvo pod uticajem pop-arta, konceptualne umetnosti, geometrijske apstrakcije i hiperrealizma) i osamdesetih (slikarstvo "obnovljene slike" pod uticajem neoekspresionizma i postmodernog kolažiranja detalja iz tradicije klasičnog i modernog slikarstva, te ironičan odgovor na tadašnja zbivanja u društvu i umetnosti), do početka devedesetih, kada postaje jasno da jugoslovenska umetnost zauzima dva paralelna pravca: tradicionalnog slikarstva i umetnosti koja prihvata promene nastale razvojem informatičkih sistema i novih tehnologija. Likovna jesen je obnovljena 2008. godine.

Gradski muzej Sombor

Izvor: www.visitsombor.org

Muzejska zbirka duvana i kovačkog zanata, Šipoš Đerđa 50, Telečka; tel: 025/864-082

U Telečkoj, selu udaljenom dvadesetak kilometara od Sombora, otvoren je Muzej duvana i kovačkog zanata u privatnoj kući vlasnika Ištvana Kovača. Porodica Kovač se tradicionalno bavi proizvodnjom i preradom duvana.

Godine 1883. deda Ištvana Kovača doselio se u Telečku jer je dobio zemlju da bi uzbajao duvan. Počinje da se bavi ovim poslom, kasnije ga nasleđuje sin, a zatim i unuk, Ištvana Kovač. U muzeju je izloženo više od 100 eksponata, a neki od njih su stari više od 150 godina. Izloženi su alati za preradu duvana i proizvodi od duvana, cigarete, tompusi, parfemi, lepak, bronzana boja za potamnjivanje tena i dr.

Muzejska zbirka satova i antikviteta, Adi Endrea bb, Telečka; tel: 069/1179-411

Trenutna zbirka sastoji se od 120 zidnih, kaminskih, džepnih, stonih i ručnih satova. Pored satova posetioci mogu videti i razne antikvitete, kao što su stare petrolejske lampe, avani, ručno farbani tanjiri, stare novčanice, stare knjige, ikone, molitvenici ... Muzej satova i antikviteta otvoren je za posete tokom cele godine.

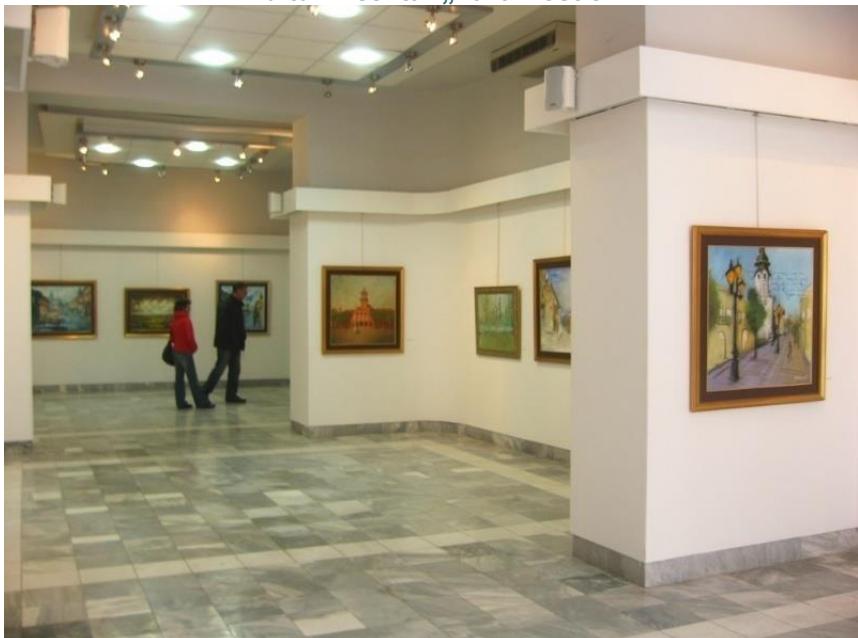
Galerije i ateljei

Galerija Kulturnog centra „Laza Kostić“, Laze Kostića 5, tel: 025/412-583

Od osnivanja zadatku Kulturnog centra je obezbeđivanje uslova za svestrani razvoj kulture i umetničkog stvaralaštva. Kulturni centar se bavi organizovanjem likovnih programa, književnih i muzičko-scenskih programa, programa amatera u kulturi i izdavačkom delatnošću. Osnovni cilj svakog programskega segmenta je uspostavljanje ravnoteže između vrhunskih ostvarenja u određenoj oblasti kulturnog stvaralaštva, pretpostavljene potrebe publike za tim sadržajima i afirmacije vrednosti koje nastaju na užem području somborske opštine. Galerija Kulturnog centra "Laza Kostić" osnovana je 28. novembra 1995. godine, odmah po zatvaranju Galerije "Likovna jesen". Galerija je sa izložbenom delatnošću otvorena 10. maja 1996. godine izložbom akademskog slikara iz Beograda Milete Prodanovića. Programska opredeljenja Galerije KC je prezentacija afirmisanih autora i različitih vidova savremene umetnosti: slikarstvo, crtež, grafika, skulptura i dr. kroz priređivanje samostalnih i kolektivnih izložbi.

Dosadašnje značajnije izložbe: Olja Ivanicki, Miodrag Bata Mihajlović, Milan Blanuša, Janoš Mesaroš, Sava Stojkov, Dragan Stojkov, Pavle Blesić, Vladimir Spasić, Kemal Ramujkić... (www.kcsombor.org.rs)

Kulturni centar „Laza Kostić“

Izvor: www.scen.uns.ac.rs

Preparandija, Venac vojvode Radomira Putnika 30, tel: 025/434-066

Preparandija je staro sedište prve Srpske učiteljske škole, osnovane 1812. godine. Zgradu je podigao srpski patrijarh Georgije Branković 1895. godine, u stilu neorenesanse. Zgrada danas pripada Pedagoškom fakultetu u Somboru. U njoj se sad nalazi galerija sa velikom retrospektivnom umetničkom zbirkom najpoznatijeg somborskog slikara Save Stojkova (1925), kao i galerije sa umetničkim postavkama poznatih somborskog slikara Pavla Blesića (1924) i Zorana Stošića Vranjskog (1936). Zdanje je za posetioce otvoreno svaki dan od 9 do 20 časova.

Galerija "Art", Sonje Marinković 31, tel: 025/25-541

Galerija „Art“ osnovana je 1984. godine. U sklopu galerije deluje radionica keramike, izložbeno-prodajni prostor i knjižara. Izložbeno-prodajni prostor poseduje bogat izbor unikatne primenjene i dekorativne keramike, slike, grafike, knjige. Posebno se ističe keramika, ručni rad – suveniri našeg grada u raznim formama i veličinama: vase, pepeljare, čupovi, plakete, reljefi, tanjiri, satovi. (www.keramikaart.co.rs)

Galerija "Milan Konjović" , Trg Svetog Trojstva 2, tel: 025/412-563

Umetnik je zavetovao svome rodnom gradu legat od 500 radova sa geslom "Slike ove, miljenice moje, sa ljubavlju darujem rodnom gradu, one jedino njemu i pripadaju". Legat se svake godine uvećavao novim donacijama i danas broji 1060 odabralih slika, pastela, akvarela, tempera, crteža i tapiserija. Galerija "Milan Konjović" otvorena je 10. septembra 1966. godine. Adaptacijom jednospratnice sazidane 1838. godine dobijeno je 8 prostorija sa oko 170 kvadratnih metara izložbenog prostora za smeštaj i izlaganje. Uz retrospektivne postavke Galerija priređuje i povremene tematske izložbe. Do sada je u Galeriji bilo 13 retrospektivnih stalnih izložbenih postavki i oko 50 tematskih izložbi. Milan Konjović (1898-1993) je slikar koji sa opusom od 6.000 radova pripada samom vrhu srpske i jugoslovenske umetnosti, uz afirmaciju svoga osobenog stila strasnog koloriste ekspresionističkog temperamenta. (www.konjovic.rs)

Slikarski atelje "Višinka" , Trg cara Lazara 3, tel: 025/444-226

Slikarski atelje Višinka nalazi se u Kapeli svetog Ivana Nepomuka, u srcu Sombora između Gradske arhive i Biblioteke, a nadomak centralnog Trga Svetog Trojstva i Gradske kuće. U svojoj ponudi pored umetničkih slika različitih tehnika: ulje na platnu, akvareli, pasteli i grafike, autor Višinka uvrstio je i zavidan broj različitih suvenira sa motivima Sombora.

Atelje za vitraž "Stanišić" , Konjovićeva 5, tel: 025/433-030

Atelje za vitraž "Stanišić" osnovan je 1908. godine u Somboru i jedan je od vodećih ateljea za izradu vitraža u svetu. Atelje je specijalizovan za izradu novih vitraža i usluge restauracije u tehnikama olovnih i epoksi vitraža. Svojim dugogodišnjim uspešnim radom Atelje "Stanišić" je stekao reputaciju sinonima za kvalitet, profesionalizam i prestiž. Od 1993. godine u Sjedinjenim Američkim Državama Atelje "Stanišić" u saradnji sa vodećim arhitektima, umetnicima i dizajnerima uspešno nastavlja dugu tradiciju u realizaciji brojnih projekata modernog i tradicionalnog karaktera. Vitraži koji ceo vek kontinuirano nastaju u Ateljeu "Stanišić" sastavni su deo arhitekture mnogih duhovnih i sekularnih građevina širom zemlje i sveta. (www.vitrauxart.net)

Umetnička radionica "Knez" , Venac vojvode Petra Bojovića 5, tel: 025/26-941

Umetnička radionica "Knez" osnovana je 1972. godine, bavi se izradom i restauracijom crkvenih vitraža klasičnom tehnikom (srpsko-vizantijski stil) i vitražnim rešenjima u savremenim i ostalim arhitektonskim prostorima. Koncept radionice je da tehnološkom podrškom i stučnim iskustvom pomogne pojedincu u rekreativnoj edukaciji ili likovne autore u realizaciji svojih profesionalnih projekata stavljujući svoje prostore i iskustvo na raspolaganje.

Galerija sa stalnom postavkom umetničkih slika rađenih u tehnici slame, Jovana Popovića bb, tel: 025/434-059

Galerija je otvorena svakog radnog dana od 10.00 h - 14.00 h i po dogovoru za sve organizovane grupe i ekskurzije, kada će biti upriličeno i kraće predavanje o slamarskoj umetnosti i načinima nastajanja slika kao i druženje sa umetnicama.

Narodno pozorište

Narodno pozorište Sombor, Trg Koste Trifkovića 2, tel: 025/436-373

Prva predstava u zgradi somborskog pozorišta održana je 25. novembra 1882. godine i od tada pozorište radi kontinuirano. Zgrada pozorišta sagrađena je na inicijativu Deoničarskog društva somborskog pozorišta, formiranog 1877. godine. Stalno profesionalno pozorište deluje od 1946. godine, a 1952. prerasta u Narodno pozorište. U Somboru su režirali najistaknutiji reditelji i izvođeni su najznačajniji domaći i svetski pozorišni klasici i avangardna dramska literatura. Deo istorije Narodnog pozorišta Sombor su i dva njegova upravnika, Žiga Jasenović i Nikola Peca Petrović koji su ga smestili u red najznačajnijih pozorišnih kuća u zemlji. U poslednjih jedanaest godina, na sedamdeset i jednom festivalskom nastupu, sa predstavama "Ukroćena goropad", "Figarova ženidba", "Fiškal galantom", "Afera nedužne Anabele", "Zla žena", "Ruženje naroda u dva dela", "Bogojavljenska noć", "Buđenje proleća", "Opsada crkve Svetog Spasa" osvojeno je petnaest nagrada. (www.npozoristeso.co.rs)

Enterijer Narodnog pozorišta u Somboru

Izvor: www.srbijauzivo.rs

Pozorišni maraton – Počev od 1993. godine, svaka pozorišna sezona završava se festivalom Pozorišni maraton. Tokom tri dana i noći, jedna za drugom, smenjuju se sve predstave ovog pozorišta koje su premijerno izvedene u prethodnoj sezoni, i predstave gostujućih pozorišta, pozorišnih grupa i studenata dramskih fakulteta.

Istorijski arhiv

Istorijski arhiv Sombor, Trg cara Lazara 5, tel: 025/416292, www.arhivsombor.org.rs

Izvor: www.panoramio.com

11.4 Aktivnosti u kulturi (kulturne manifestacije, proslave, festivali, parade, svečanosti, koncerti)

Grad Sombor raspolaže raznim manifestacijama veoma šarolikog sadržajnog okvira zahvaljujući svom bogatom kulturnom i društvenom nasleđu. Ovo područje bogato je manifestacijama kako kulturnog, sportskog, tako i privrednog karaktera. Poslednjih godina manifestacije počinju da privlače sve veći broj posetilaca, ne samo iz okoline, nego i iz inostranstva.

Najznačajnije manifestacije na području Grada Sombora jesu:

PROSLAVA PRAVOSLAVNE NOVE GODINE

Datum održavanja: januar

Opis: Zavičajno udruženje Srba „Korijeni“ organizuje zabavno-muzički program za doček Pravoslavne Nove godine na Trgu Svetog Đorđa

Telefon: 025/420-715

PLIVANJE ZA ČASNI KRST

Datum održavanja: januar

Opis: U organizaciji zavičajnog udružanja Srba „Korijeni“ i Sportskog saveza grada Sombora održava se stari verski običaj, polaganje krsta u vodi i plivanje za časni krst. Manifestacija se održava na somborskem Šstrandu i pliva se 33 metra.

Telefon: 025/420-715

SPORTISTA GODINE

Datum održavanja: januar

Opis: Na kraju svake kalendarske godine, Somborske novine proglašavaju sportiste godine. Manifestacija se uglavnom održava u prvoj polovini meseca januara naredne godine za prethodnu.

Telefon: 025/421-479

MEĐUNARODNI SAJAM PERADARSTVA

Datum održavanja: januar

Opis: Izlagачi iz zemlje i inostranstva izlažu kvalitetne golubove, ukrasne ptice, kuniće i rasnu živinu. Organizator manifestacije je Društvo odgajivača sitnih životinja „Sombor 1871“ iz Sombora koje je ušlo u treći vek postojanja i najstarije je društvo ove vrste u Evropi.

Telefon: 063/546-480

VELIKO BUNJAVAČKO PRELO

Datum održavanja: februar

Opis: Tradicionalna manifestacija

Telefon: 025/434-059

DAN GRADA SOMBORA

Datum održavanja: februar

Opis: Dodeljuje se Povelja grada istaknutim somborcima i organizuje se kulturno-umetnički program, a u večernjim satima koncerti zabavne muzike

Telefon: 025/468-111

NOĆ OTVORENIH ATELJEA – ŠETNJA KROZ SRBIJU

Datum održavanja: prva noć (april), druga noć (jun)

Opis: Manifestacija u kojoj posetioci imaju priliku da prošetaju kroz prostore u kojima umetnici rade i stvaraju i da preko direktnog kontakta sa njima saznaju nešto više o savremenoj umetničkoj sceni.

Telefon: 025/434-350

GREEN TOWN JAZZ FEST

Datum održavanja: jun

Opis: Manifestacija se održava u organizaciji Kulturnog centra „Laza Kostić“. Tokom nekoliko dana priređuju se koncerti jazz muzike.

Telefon: 025/434-340

SUSRETI CITROENA - OLDTAJMERI

Datum održavanja: april

Opis: Manifestacija okuplja četrdesetak automobila, učesnike iz cele zemlje kao i nekih bivših republika.

Telefon: 025/422-432

SOMUS – SOMBORSKE MUZIČKE SVEČANOSTI

Datum održavanja: april

Opis: Manifestacija se održava u organizaciji Kulturnog centra „Laza Kostić“. Tokom nekoliko dana priređuju se koncerti klasične muzike.

Telefon: 025/434-340

SOMBORSKI POLUMARATON

Datum održavanja: 19 maj

Opis: Tradicionalni Somborski polumaraton, trka na 21,1 km je nastarija i jedna od najprivlačnijih asfaltnih trka u našoj zemlji sa preko 100 učesnika iz zemlje i okruženja

Telefon: 025/436-787

DEČIJI MUZIČKI FESTIVAL „ŠARENI VOKALI“

Datum održavanja: maj

Opis: Festival se održava u Narodnom pozorištu u Somboru a namenjen je deci uzrasta do 15 godina i takmičarskog je karaktera. Cilj festivala je da populariše dečije muzičko stvaralaštvo.

Telefon: 060/44-43-670

SLAMARSKA KOLONIJA „SOMBOR“

Datum održavanja: maj

Opis: Slikarska kolonija u tehnici slame

Telefon: 025/434-059

„LIKOVNA KOLONIJA“ U KLJAJIĆEVU

Datum održavanja: jun

Opis: Manifestacija obuhvata izradu slika eminentnih slikara iz Sombora i šire

Telefon: 063/562-839

DRAMSKE VEĆERI

Datum održavanja: jun

Opis: Međunarodna smotra amaterskih dramskih društava

Telefon: 025/26-019

SOMBORSKI POZORIŠNI MARATON

Datum održavanja: jun

Opis: Narodno pozorište svaku sezonu završava festivalom Pozorišni maraton. Tokom tri dana i tri noći, jedna za drugom, igraju se predstave somborskog pozorišta i predstave gostujućih pozorišta, pozorišnih grupa i studenata dramskih fakulteta.

Telefon: 025/437-666

MIKINI DANI – SMOTRA TAMBURAŠA U BAČKOM BREGU

Datum održavanja: jun

Opis: Tradicionalna smotra tamburaša koja se održava u Bačkom Bregu u čast znamenitog breškog violiniste Mike Ivoševa Kuzme.

Telefon: 025/809-056

FESTIVAL LEMEŠKI KULEN

Datum održavanja: jun

Opis: program obuhvata prodajnu izložbu i kulturno-umetnički program uz tamburašku muziku. Manifestacija se održava u Domu kulture u Svetozaru Miletiću

Telefon: 064/13-25-062

ECO MUSIC FESTIVAL „REGGAENERGACIJA DUNAVA”

Datum održavanja: jun

Opis: Ekološki muzički festival uz dvodnevne reggae koncerte.

Telefon: 063/893-81-28

ULICA STARIH ZANATA

Datum održavanja: jul

Opis: Manifestacija izložbeno-prodajnog karaktera na kojoj stari zanati promovišu svoje umeće i proizvode uz programe kulturno-umetničkih društava. Održava se u centru Sombora.

Telefon: 025/434-350

SOMBORSKO LETO

Datum održavanja: jul

Opis: niz kulturnih dešavanja u centru Sombora.

Telefon: 025/434-350

SOMBORSKI KOTLIĆ

Datum održavanja: jul

Opis: Tradicionalna manifestacija sa preko 2000 učesnika koji na gradskom trgu kuvaju riblji paprikaš uz bogat zabavni program.

Telefon: 025/434-350

FIJAKERIJADA

Datum održavanja: jul

Opis: Defile fijakera uz niz propratnih kulturno-društvenih aktivnosti

Telefon: 064/177-09-85

Fijakerijada

Izvor:www.rtv.rs

SIMONOVIĆEV DANI

Datum održavanja: jul

Opis: Šetnja pešačkom zonom grada Sombora i pešačenje kroz SRP „Gornje Podunavlje”

Telefon: 063/106-86-79

MOTONAUTIČKA PODUNAVSKA REGATA

Datum održavanja: jul

Opis: Motonautička podunavska regata tradicionalno se održava na tokovima reke Dunav, od Sombora do Novog Sada nizvodno.

Telefon: 063/50-79-34

CENTRALNA BUNJAVAČKA DUŽIONICA

Datum održavanja: avgust

Opis: Žetvene svečanosti, tradicionalno crkveno-društvena manifestacija uz prisustvo velikog broja gostiju i učesnika iz zemlje i inostranstva.

Telefon: 025/434-059

ETNO FESTIVAL „TROJNI SUSRET” U BEZDANU

Datum održavanja: avgust

Opis: Tradicionalno se održava na Kanalskoj obali u Bezdaru. Na manifestaciji se okupljaju brojna kulturno-umetnička društva iz Srbije, Mađarske i Hrvatske, kao i izlagaci rukotvorina iz naše zemlje. Toga dana se predstavljaju: kultura, umetnost, nevladin sektor i tradicija svih naroda koji žive na ovom području.

Telefon: 025/81-09-66

KONJIČKE TRKE ZA PEHAR SOMBORSKIH NOVINA

Datum održavanja: avgust

Opis: Dugogodišnja tradicionalna manifestacija koja se održava na Gradskom hipodromu u Somboru. Među mnogobrojnim trkama najznačajnija i najpopularnija je „Trka za pehar Somborskih novina“

Telefon: 065/250-29-60

DANI DES ARTSA

Datum održavanja: avgust

Opis: U okviru Somborskog leta već tradicionalno godinama održava se manifestacija u prelepom ambijentu kafe bara „Des Arta“ kao multikulturalna manifestacija koja objedinjuje sve sfere kulturnog života.

Telefon: 025/422-432

BODROG FEST U BAČKOM MONOŠTORU

Datum održavanja: avgust

Opis: Etno festival hrane, tradicije i zanatskih proizvoda usmeren je ka negovanju tradicije svih naroda ovog područja i promovisanju prirodnih vrednosti „Gornjeg podunavlja“. Sastoji se iz dvodnevnog programa: „Bodroški kotlić“, „Fijakerijada Bodroga“, kulinarska ponuda, kulturno klasični program, kulturno umetnički program, zanatski program, koncert „Bodrog fest za mlade“ i još mnoštvo edukativnih i kulturnih sadržaja.

Telefon: 025/807-504

MEMORIJALNI TURNIR U STREETBALL-U „MILUTIN SUBOTIĆ – SUBA”

Datum održavanja: avgust

Opis: Turnir se održava na otvorenom terenu "Sokolskog doma" u znak sećanja na tragično nastrandalog kapitena somborskog košarkaškog kluba. Takmičenje se organizuje za kategorije od mlađih pionira do seniora. Na dosadašnjim memorijalima nastupilo je preko 200 ekipa u svim kategorijama, a turnire je posmatralo preko 15.000 gledalaca.

Telefon: 025/23-025

INTERNACIONALNI TENISKI TURNIR

Datum održavanja: avgust

Opis: Teniski klub „ŽAK“ Sombor je svake godine od 2005. godine, u avgustu domaćin internacionalnog teniskog turnira „FUTURES SOMBOR“ iz Zvaničnog kalendara ATP. Organizatori turnira su Teniski klub „ŽAK“ Sombor, Teniski savez Srbije i Crne Gore i Teniski savez Vojvodine, a generalni sponzori su Skupština opštine Sombor i Hotel „Internacion“ iz Sombora. Informacije: Teniski klub „ŽAK“ Sombor.

Telefon: 064/146-56-99

VELIKOGOSPOJINSKE VEČERI U STAPARU

Datum održavanja: avgust

Opis: U čast Velike gospojine od 20. avgusta kada počinje otvaranje Velikogospojinskih večeri sa programom: veče folklora, književno veče, izložba slika, takmičenje u fudbalu, stono-tenisko takmičenje, izložba golubova, izložba pasa svih rasa, tradicionalno takmičenje u kuvanju ovčijeg paprikaša i dudarijada.

Telefon: 025/827-734

PRVA HARMONIKA VOJVODINE U STAPARU

Datum održavanja: avgust

Opis: Održava se u Staparu. U zavisnosti od starosne dobi, izvođači su biti podeljeni u više kategorija: pioniri (do navršenih 12 godina), mlađi juniori (do navršenih 15 godina), juniori (do navršenih 18 godina), seniori (preko 18 godina).

Telefon: 025/827-734

MEĐUNARODNI SAJAM PČELARSTVA

Datum održavanja: avgust

Opis: Pored proizvoda od meda izložena je i pčelarska oprema najpoznatijih proizvođača iz zemlje i inostranstva.

Telefon: 063/863-29-42

PREOBRAŽENSKA SLIKARSKA KOLONIJA

Datum održavanja: avgust

Opis: slikarska kolonija

Telefon: 025/420-467

SLIKARSKA KOLONIJA – COLORIT

Datum održavanja: septembar

Opis: Tradicionalna međunarodna slikarska kolonija

Telefon: 025/26-019

DANI VESELE MAŠINE

Datum održavanja: septembar

Opis: Takmičenje u pečenju rakije šljivovica na Burduševom brdu iznad Kljajićeva.

Telefon: 063/56-28-39

INTERFER – INTERNACIONALNI FESTIVAL REPORTAŽE

Datum održavanja: septembar

Opis: Internacionali festival reportaže

Telefon: 025/26-206

MIHOLJDANSKI SUSRETI U BAČKOM BREGU

Datum održavanja: septembar

Opis: Međunarodna manifestacija narodnih rukotvorina koja se oržava u Bačkom Bregu. Izlažu se rukotvorine i bira se najlepša i najraznovrsnija tacna kolača i peciva i izbor najlepšeg štanda.

Telefon: 025/809-054

RAVANGRAD WINE FEST

Datum održavanja: kraj novembra, početak decembra

Opis: Festival vina i hrane koji okuplja vinare iz naše zemlje i okruženja. Uz promociju vina, promoviše se gastro ponuda uz degustaciju autentičnih bačkih specijaliteta.

Telefon: 025/434-350

BOŽIĆNI KONCERT

Datum održavanja: decembar

Opis: Božićni koncert, svojim bogatim programom, nastupom većeg broja pevačkih društava i izložba božićnih kolača - Božićnjaka, tradicionalno i svečano uvode u predstojeće praznike.

Telefon: 025/434-350

DOČEK NOVE GODINE

Datum održavanja: 31.12. svake godine

Opis: Zabavno-muzički program na gradskom trgu uz vatromet

Telefon: 025/434-350

+ART OKUPACIJA; NOĆ MUZEJA; MUZEJI 10 DANA od 10 do 10

11.5 Zabava i usluge

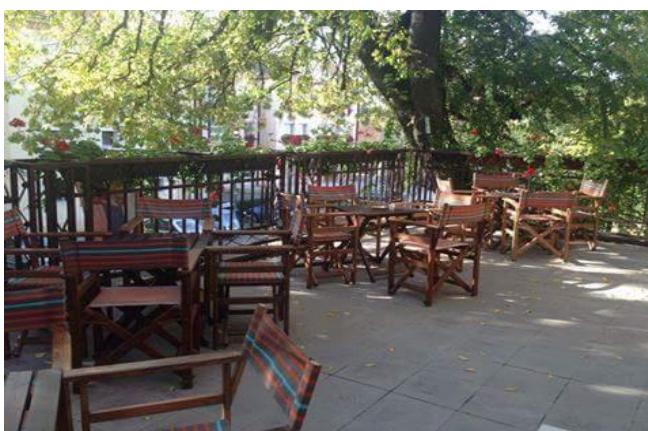
Ugostiteljstvo

Restorani

1. Restoran i picerija „**Via Gusto**”, Trg Svetog Trojstva bb
2. “**Emma’s Fusion**”, Venac Petra Bojovića 13
3. “**Plitvice Ž.N.**”, Avrama Mrazovića 1A
4. “**Slon**”, Venac Petrove gore bb
5. “**Stari Slon**”, Venac Radomira Putnika 21
6. “**Gentlemens**”, Venac vojvode P.Bojovića 2 **NE RADI**
7. “**Gradska kafana**”, Trg svetog Đorđa
8. Restoran “**Dubrava**”, Kralja Petra I 10
9. Restoran “**Loris**”, XII Vojvođanske Udarne Brigade 66
10. Restoran “**Dolce Vita**”, Čitaonička 17
11. Restoran “**Auraria**”, Zlatne grede 11a
12. “**Bačka Ekspres Vukelić**”, Pariska 2
13. „**Orijent**”, Zmaj Jovina 3 **NE RADI**
14. Etno restoran „**Somborski Fijaker**”, Sonje Marinković bb – Park Heroja,

15. „**Crystal Lux**”, restoran i ketering, Trg republike 1
16. „**Karibo**”, Rade Končara 12
17. „**Tema**”, Mite Popovića 4
18. „**Vikend**”, Filipa Kljajića 4

Kafei

1. "Cafe de Sol1", Centrala bb (Šstrand)
2. "Des arts", Kralja Petra I 18
3. Cafe "Klub 2", Trg Koste Trifkovića 4
4. Lounge bar "View", Pariska 9
5. "Zvono L", Pariska 4
6. "Game", Arsenija Čarnojevića 28
7. "Macchiato", Kralja Petra I 1
8. "Star Caffe", Trg Svetog Trojstva 3 NE ZOVE SE TAKO
9. Internet kafe "AISHA", Avrama Mrazovića 1
10. Cafe bar "Centar", Kralja Petra I 22
11. Bistro "Mali Akvarijum", Zmaj Jovina 3
12. "Buda Bar", Kralja Petra I 19
13. Cafe "Koktel", Laze Kostića 6
14. Cafe "Somborska priča" Trg Svetog Đorđa 2
15. Cafe bar „Cafe Cafe“ Kralja Petra I 32
16. Cafe bar „Salaš u srcu grada“, Dositejeva 15
17. Pub „Godot“, Trg Koste Trifkovića 2
18. „Pollini“, Trg Svetog Trojstva
19. "Gradska pivnica Sombor", Trg cara Lazara 6
20. „Paladijum Plus“, Čitaonička 3
21. „New Way“, Dositeja Obradovića.

Čarde

1. Čarda "Andrić", Veliki bački kanal
2. Čarda "Šebešfok", Šebešfok bb
3. Čarda "Kod Carine", Carinska kolonija bb
4. Čarda "Pikec", Baraćka
5. Čarda „Kod Švabe“, Šumska 33, Bački Monoštor.

Bioskop

U Somboru je oktobra 2009. godine otvoren Bioskop "Ernest Bošnjak" (www.bioskopsombor.net) na prostoru nekadašnjeg Narodnog bioskopa, u Ulici kralja Petra I. Novootvoreni bioskop je dobio ime po našem sugrađaninu koji je početkom prošlog veka sanjao da od Sombora napravi "fabriku pokretnih slika" – "Holivud u Somboru". Ernest Bošnjak je ostvario deo svog sna kada je pre sto godina otvorio prvi bioskop u Somboru i kada je počeo da snima dokumentarne i kratkometražne filmove.

Spomenik somborskem sineasti i pioniru filma u Jugoslaviji Ernestu Bošnjaku otkriven je početkom jula 2013. godine u ulici Kralja Petra Prvog. Inicijativu su pokrenula udruženja građana „Moj Sombor“, „Bunjevačko kolo“ i Mađarska građanska kasina, a spomenik je izradio somborski vajar Igor Šeter.

Bioskopska sala ima 79 sedišta polukongresnog tipa i pored osnovne namene može da se koristi za održavanje raznih skupova: književne večeri, promocije, seminari. U okviru bioskopa radi i Cinema caffè.